

คู่มือ การพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน.

สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือการพัฒนาหลักสูตร

สำหรับครู กศน.

ส่วนวิจัยและพัฒนา

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ

คู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน.

เอกสารวิชาการลำดับที่ 01/2560

พิมพ์ครั้งที่ 2

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2560

จำนวนพิมพ์ 500 เล่ม

จัดทำต้นฉบับและเผยแพร่

ส่วนวิจัยและพัฒนา

สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ
ถนนจามเทวี ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52100

โทรศัพท์ 0-5422-4862

โทรสาร 0-5422-1127

พิมพ์ที่ : บอยการพิมพ์

80 หมู่ 2 ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง 52170

โทร. 08-1026-1140, 08-3209-7302, 0-5429-6289

E-mail : bprint1997@windowslive.com

คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ 2

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้จัดทำคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. เล่มนี้ขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครู กศน. ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน ทั้งหลักสูตรรายวิชาเลือก ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งในการพิมพ์คู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน.ครั้งที่ 2 นี้ สถาบัน กศน.ภาคเหนือยังคงเนื้อหาสาระเช่นเดิม ได้แก่ ความรู้ พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การร่าง หลักสูตร และการตรวจคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้ นอกจากนี้ได้ปรับปรุงแก้ไขข้อความให้ ถูกต้อง สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ในการพิมพ์ครั้งที่ผ่านมา สถาบัน กศน.ภาคเหนือได้ใช้คู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้เป็นเอกสารประกอบการอบรมครู กศน.ของสถานศึกษา กศน. ในเขตภาคเหนือ ตลอดจน สถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน กศน. และยังได้เผยแพร่เอกสารคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ ให้ สถานศึกษาและครู กศน. ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งจากการ ติดตามประเมินผลการใช้คู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ พบว่า ยังมีสถานศึกษาและครู กศน. อีกจำนวนมากมีความต้องการเอกสารคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือกและหลักสูตรต่อเนื่อง กอปรกับสถาบัน กศน.ภาคเหนือ จะดำเนินการจัดงานสัมมนาวิชาการ ตามโครงการสัมมนาวิชาการเพื่อพัฒนางานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ 2560 จึงได้ดำเนินการ จัดพิมพ์คู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ ครั้งที่ 2 นี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่เอกสารวิชาการ ในงานสัมมนาวิชาการ ตามโครงการสัมมนาวิชาการเพื่อพัฒนางานการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคเหนือ ประจำปีงบประมาณ 2560 ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู กศน. ทั้งนี้ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ หวังว่าคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ จะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

(นายจำเริญ มูลฟอง)

ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ

มิถุนายน 2560

คำนำ

หลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียวที่ใช้ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติที่ต้องการพัฒนาบุคคลต่าง ๆ ให้เป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถและพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน และยังสามารถกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพ ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย หลักสูตรมีความสำคัญเป็น อย่างมากในกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่าผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายอย่างไร และจะต้องจัดเนื้อหาสาระอย่างไร ใช้เครื่องมือวัดผลประเมินผล อย่างไร ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน และเป็นตัวกำหนดแนวทาง ในการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่ความเป้าหมาย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ และเป็นไปตามที่ กลุ่มเป้าหมาย ชุมชนและสังคมต้องการ

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้จัดทำคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. เล่มนี้ขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครู กศน. ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน ทั้งหลักสูตรรายวิชาเลือก ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง คู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรพร้อมยกตัวอย่าง เพื่อให้ครูได้มองเห็น ภาพรวมของการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตร และการตรวจคุณภาพหลักสูตร ก่อนนำไปใช้

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการให้ ข้อคิดเห็นและร่วมจัดทำคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. เล่มนี้ ซึ่งครู กศน.สามารถ นำไปปรับใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงาน กศน. สภาพของบริบทพื้นที่และ นโยบายของสถานศึกษาต่อไป

(นายจำเริญ มูลฟอง)

ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ

กุมภาพันธ์ 2560

สารบัญ

	หน้า
▶ คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ 2	ก
▶ คำนำ	ข
▶ สารบัญ	ค
▶ คำชี้แจงการใช้คู่มือ	จ
▶ ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร	1
☞ ความหมายของหลักสูตร	1
☞ ส่วนประกอบของหลักสูตร	4
☞ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร	4
☞ การเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรกับวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle – PDCA)	7
☞ การจัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือกหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551	9
☞ การจัดทำและการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง	14
▶ ตอนที่ 2 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	23
☞ ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร	23
☞ การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
☞ การวิเคราะห์ข้อมูล	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
▶ ตอนที่ 3 การร่างหลักสูตร	83
☞ การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	84
☞ การเลือกและจัดเนื้อหาประสบการณ์ในหลักสูตร	86
☞ การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนวทางการประเมินหลักสูตร	123
☞ การเขียนหลักสูตร	136
▶ ตอนที่ 4 การตรวจคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้	159
☞ การตรวจคุณภาพหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ	159
☞ การปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้	167
▶ บรรณานุกรม	168
▶ ภาคผนวก	169
☞ (ร่าง) ยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ 2560	171
☞ คำสั่งคณะทำงาน	183
☞ รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการยกร่าง คู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน.	186
▶ คณะผู้จัดทำ	187

คำชี้แจงการใช้คู่มือ

คู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน.ตำบล เล่มนี้ ได้เรียบเรียงเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน ด้วยความรู้เชิงวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ ครู กศน. ได้เรียนรู้ โดยแบ่งเนื้อหาสาระเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 2 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 3 การร่างหลักสูตร

ตอนที่ 4 การตรวจคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้

การนำเสนอเนื้อหาในคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ จะใช้ตัวอย่างของชุดข้อมูลในการอธิบายถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอย่างละเอียด ทั้งการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ที่ใช้ตัวอย่างของชุดข้อมูลเดียวกัน เพื่อการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชา อช33..... การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ จำนวน 2 หน่วยกิต ตามหลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ จำนวน 60 ชั่วโมง ดังนั้น ครู กศน. จึงต้องศึกษาเนื้อหาอย่างละเอียด และตามลำดับขั้นตอน เพื่อจะนำความรู้จากคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดของการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาในตอนที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

2. ศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาในตอนที่ 2 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นขั้นที่ 1 ของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เนื้อหานี้เป็นการอธิบายถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล (เทคนิควิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล) พร้อมทั้งยกตัวอย่างเครื่องมือการเก็บข้อมูล โดยมีกรณีตัวอย่างของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของ กศน.ตำบลบ้านแลง เพื่อให้เข้าใจมากขึ้น

3. ศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาในตอนที่ 3 การร่างหลักสูตร ซึ่งดำเนินการตาม ขั้นที่ 2 - 4 ของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เนื้อหานี้เป็นการอธิบายถึงการกำหนด หลักการ/จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกและจัดเนื้อหาประสบการณ์ในหลักสูตร กำหนด แนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวทางการประเมินหลักสูตร โดยมีกรณี ตัวอย่างของการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรจากข้อมูลพื้นฐานของกศน.ตำบลบ้านแลง เพื่อนำมาจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ

4. ศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาในตอนที่ 4 การตรวจคุณภาพหลักสูตรก่อน นำไปใช้ ซึ่งเป็นขั้นที่ 5 ของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เนื้อหานี้เป็นการตรวจคุณภาพ ของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของ องค์ประกอบของหลักสูตร ทั้งหลักสูตรรายวิชาเลือกและหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง เป็น เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ค่า IOC เพื่อนำผลมาปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้

5. หากท่านศึกษาครบทุกเนื้อหาแล้วยังไม่เข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร ขอให้ท่าน กลับไปทบทวนเนื้อหาในตอนที่ 1 2 และ 3 อย่างละเอียดอีกครั้ง ไม่ควรข้ามตอนใดตอนหนึ่ง หรือทบทวนเนื้อหาในส่วนที่ยังไม่เข้าใจอีกครั้ง รวมทั้งการศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมจากแหล่ง เรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ผู้รู้ สืบค้นความรู้ผ่านระบบออนไลน์ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

สถาบัน กศน.ภาคเหนือ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. เล่มนี้ จะเป็นอีกช่องทางหนึ่งให้ครู กศน. ได้ใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ในเรื่องการ พัฒนาหลักสูตร เพื่อนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่ สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชนต่อไป

ตอนที่ 1

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

คู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อให้ครู กศน. ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน เช่น หลักสูตรรายวิชาเลือก หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง เป็นต้น ก่อนที่จะเริ่มดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจะได้นำเสนอไว้ในตอนที่ 1 ของคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. โดยจะเป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมายของหลักสูตร ส่วนประกอบของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือก และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อเป็นการปูพื้นฐานในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร ก่อนจะเริ่มรายละเอียดของการดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรในตอนอื่น ๆ ของคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ ต่อไป

ความหมายของหลักสูตร

คำว่า “หลักสูตร” มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “curriculum” มีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไปบ้าง (นิรมล ศตวุฒิ 2543, 1-3) เช่น แฟรงกลิน บอบบิท (Franklin Bobbit) 1924 ให้ความหมายหลักสูตรประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชนต้องทำและได้รับประสบการณ์โดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถในการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ได้ดี เพื่อเป็นประโยชน์กับชีวิตในวัยผู้ใหญ่และมีคุณลักษณะที่ผู้ใหญ่ควรมี และโทมัส ฮอปกินส์ (Thomas Hopkins) 1941 ได้ให้ความหมายของหลักสูตร คืองานออกแบบโดยคนที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับกิจกรรมและชีวิตของเด็กในโรงเรียน มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับชีวิตและการดำรงชีวิต ประกอบด้วยการเรียนรู้ที่เด็กแต่ละคนเลือกรับไว้ และสะสมเป็นประสบการณ์

โดยสรุป หลักสูตร หมายถึง กรอบของกิจกรรม เนื้อหา สื่อ และวิธีการวัดและประเมินผล ที่ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้มุ่งให้เกิดกับผู้เรียนอาจเป็นความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ อย่างไม่อย่างหนึ่ง ตามช่วงเวลาที่กำหนด

ในการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตร มีคำศัพท์ที่เกี่ยวกับหลักสูตรที่ผู้ศึกษาควรทำความเข้าใจให้ความเข้าใจได้ตรงกัน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่เคยมีหลักสูตรนั้นมาก่อน หรือการจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการและเป็นขั้นตอน

2. การสร้างหลักสูตร (curriculum construction) หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่เคยมีหลักสูตรนั้นมาก่อน หรือไม่เคยมีหลักสูตรเดิมเป็นรากฐานมาก่อน และต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการและเป็นขั้นตอน

3. การวางแผนหลักสูตร (curriculum planning) หมายถึง การร่างแผนงานการจัดทำหลักสูตรโดยกำหนดเป้าหมายว่าหลักสูตรที่จะจัดทำนั้นทำเพื่อใคร จะพัฒนาบุคลากรเหล่านั้นไปในทิศทางใด ใช้ระยะเวลาการดำเนินการตามหลักสูตรเท่าไร จะมีกระบวนการในการพัฒนาบุคคลเหล่านั้นอย่างไร

4. การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) หมายถึง การกำหนดลักษณะและรูปแบบของหลักสูตรให้สอดคล้องกับแผนงานการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรเป็นไปตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ รวบรวมข้อมูลที่มีผลต่อการจัดหลักสูตร จัดหารูปแบบการจัดหลักสูตรหลาย ๆ รูปแบบ ทดสอบว่ารูปแบบใดเป็นรูปแบบที่ดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางแผนไว้ใน การออกแบบหลักสูตร ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องตอบคำถามต่อไปนี้

- จะเลือกเนื้อหาอะไร และอย่างไร
- จะจัดเนื้อหาและเรียงลำดับเนื้อหาอย่างไร
- จะถ่ายทอดเนื้อหาอย่างไร
- จะประเมินผลการเรียนรู้อย่างไร
- จะจัดทำเอกสารหลักสูตรอย่างไร

อย่างไรก็ตามคำว่า การวางแผนหลักสูตร และการออกแบบหลักสูตร ได้มีการใช้กันในความหมายเดียวกับ การพัฒนาหลักสูตร และการสร้างหลักสูตรในบางแห่ง กล่าวคือ หมายถึงการดำเนินการจัดทำหลักสูตรอย่างเป็นกระบวนการและเป็นขั้นตอน

5. การจัดหลักสูตร (curriculum organization) หมายถึง การลงมือจัดหลักสูตรตามรูปแบบที่ตัดสินใจเลือกไว้แล้ว โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งรูปแบบของ

หลักสูตรเป็นอย่างไรนั้นจะแสดงออกให้เห็นชัดเจนในขั้นตอนของการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์สำหรับผู้เรียน

6. การวิเคราะห์หลักสูตร (curriculum analysis) หมายถึง การตรวจสอบหลักสูตรแยกทีละส่วนในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อดูให้แน่ใจว่าแต่ละส่วนของหลักสูตรครบถ้วน เหมาะสม หรือยังมีส่วนใดบกพร่องอยู่ เพื่อจะแก้ไขให้ครบถ้วน เหมาะสม และสอดคล้องกันยิ่งขึ้น เป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร นอกจากนี้การวิเคราะห์หลักสูตร อาจเป็นการตรวจสอบหลักสูตรแยกทีละส่วนเพื่อการเตรียมการสอน และการประเมินผลการเรียนก็ได้

7. การใช้หลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ (curriculum implementation) หมายถึง การนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ กล่าวคือ นำหลักสูตรไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ในสถาบันการศึกษา หรือในสภาพจริง

8. การจัดการและการบริหารหลักสูตร (curriculum management and administration) หมายถึง กระบวนการสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้การใช้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย เช่น การประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การเตรียมบุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ การจัดบริการห้องสมุด หน่วยงานแนะแนว แหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น

9. การปรับหลักสูตร (curriculum adaptation) หมายถึง การนำหลักสูตรไปปรับใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ชุมชน ผู้เรียน รวมถึงการนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน

10. การประเมินหลักสูตร (curriculum evaluation) หมายถึง การตัดสินคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งต้องมีการกำหนดมาตรฐานสำหรับการตัดสินคุณภาพ รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาตราฐานที่กำหนดมาตัดสินคุณภาพข้อมูลเหล่านั้น การประเมินหลักสูตรจะตอบคำถามต่อไปนี้

- หลักสูตรช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้ดีเพียงไร
- การใช้หลักสูตรดำเนินการได้ดีเพียงไร

11. การปรับปรุงหลักสูตร (curriculum improvement) หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้ดีขึ้นเหมาะสมขึ้นหลังจากที่ประเมินหลักสูตรแล้วพบข้อบกพร่องเป็นการแก้ไขเฉพาะประเด็นที่พบข้อบกพร่อง โดยไม่ได้กระทบกับโครงสร้างของหลักสูตร

12. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (curriculum change) หมายถึง การนำหลักสูตรใหม่มาใช้แทนหลักสูตรเดิม เนื่องจากหลักสูตรเดิมมีข้อบกพร่องมาก หรือล้าสมัยไปแล้ว จึงต้องยกเลิกแล้วจัดทำหลักสูตรใหม่มาทดแทนหลักสูตรเดิม

ส่วนประกอบของหลักสูตร

ในการจัดทำหลักสูตร ไม่ว่าจะ เป็นหลักสูตรระดับใดก็ตาม จะต้องกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรตามส่วนประกอบ นิรมล ศตวุฒิ (2543, 10-11) ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. หลักการ เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้น จะบอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะเชิงปรัชญาของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร
3. จุดมุ่งหมายเฉพาะ หรือจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาและรายวิชา ระบุเฉพาะเจาะจงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนเมื่อผู้เรียนจบแต่ละกลุ่มวิชา และแต่ละรายวิชา
4. โครงสร้างของหลักสูตร แสดงภาพรวมของทั้งหลักสูตรว่าได้จัดเนื้อหาและประสบการณ์ของหลักสูตรในลักษณะใด สัดส่วนของเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นอย่างไร ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนแสดงการแบ่งเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละเนื้อหา ความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ และเวลาโดยรวมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร
5. เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการได้ลงมือทำหรือปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ต่าง ๆ
6. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยแนวทางหรือวิธีการวัดผลและประเมินผลว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์กลุ่มวิชา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้วหรือยัง รวมถึงระยะเวลาการประเมินผล
7. แนวทางการใช้หลักสูตร ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ให้ใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร เริ่มต้นมาจากความต้องการของสังคมและชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้หลักสูตรเป็นสื่อในการพัฒนาคน ดังนั้นการสร้างหลักสูตรจึงต้องมีการดำเนินการเป็นกระบวนการ (นิรมล ศตวุฒิ และคณะ 2546, 11)

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอน ซึ่งต้องทำให้สำเร็จตามลำดับ เพื่อให้โครงการพัฒนาหลักสูตรมีความสมบูรณ์ งานที่ต้องทำในแต่ละขั้นตอนมีความหลากหลาย แต่มีกำหนด

ผลที่แน่นอนเอาไว้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องและเป็นวัฏจักรมากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่ทำต่อกันเป็นเส้นตรง เป็นกิจกรรมที่เป็นพลวัตรมากกว่าจะเป็นกิจกรรมที่คงที่ ซึ่งหลักสูตรนิรมล ศตวุฒิ (2543, 20 - 23) สรุปลักษณะการพัฒนาหลักสูตร ไว้ดังนี้

ขั้นตอนการร่างหลักสูตร (ขั้นที่ 1 - 4)

ขั้นที่ 1 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

เป็นการวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้เรียน สังคม และเนื้อหาความรู้

- การวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษา และจิตวิทยาการเรียนรู้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดของนักปรัชญาและนักจิตวิทยา แล้วนำแนวคิดเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
- การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน มีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาความต้องการของผู้เรียนและพัฒนาหลักสูตรให้สนองตอบความต้องการเหล่านั้น

- การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคม เพื่อศึกษาสภาพสังคมในปัจจุบันและอนาคตทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ระบบครอบครัว ค่านิยมของสังคม รวมถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมแล้วนำมาพัฒนาหลักสูตรที่เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะไปดำรงชีวิตและปฏิบัติในสังคมนั้น

- การวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ เพื่อศึกษาลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาการเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรที่ประกอบด้วยเนื้อหาความรู้ที่ทันสมัย

ขั้นที่ 2 กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานที่วิเคราะห์และรวบรวมได้ในขั้นที่ 1 มาเป็นแนวคิดและตัวชี้้นำในการกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรในหลักการ และกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนจบหลักสูตรในจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะมีความรู้ ทักษะ แนวคิดอะไร มีเจตคติอย่างไร สามารถทำอะไรได้ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างไร

ขั้นที่ 3 เลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์ในหลักสูตร

- เลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ช่วยเอื้อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่คาดหวังไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร หรือบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- จัดทำโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยรายวิชา หรือหัวเรื่องของเนื้อหา และเวลาเรียน

- จัดทำคำอธิบายของเนื้อหาของแต่ละรายวิชา หรือแต่ละหัวเรื่อง

ขั้นที่ 4 กำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนวทางการประเมินหลักสูตร

- การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการกำหนดวิธีการประเมินผลพร้อมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินได้ว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่คาดหวังไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- การกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตร เป็นการกำหนดรูปแบบที่จะใช้ในการประเมินหลักสูตร หรือวิธีการที่จะใช้ในการประเมินหลักสูตร

ขั้นตอนหลังจากการร่างหลักสูตร (ขั้นที่ 5 – 8)

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและปรับแก้ก่อนนำไปใช้

เป็นขั้นที่นำหลักสูตรที่ร่างเสร็จแล้วไปตรวจสอบ ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การใช้รูปแบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การตรวจสอบกับลักษณะของหลักสูตรที่ดี การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ หรือวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อพิจารณา

ความเหมาะสม เป็นต้น แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้ดีขึ้น เตรียมพร้อมที่จะนำไปใช้

ขั้นที่ 6 นำหลักสูตรไปใช้

เป็นขั้นที่นำหลักสูตรที่ตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มั่นใจว่าได้มีการใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม เช่น วางแผนการสอน ทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนการสอนและบริหารหลักสูตร ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 7 ประเมินหลักสูตร

เป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ ทุกขั้นตอน แล้วนำผลจากการประเมินมาพิจารณา ร่วมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เพื่อตัดสินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และนำผลการประเมินมาปรับปรุงประสิทธิภาพของหลักสูตร

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

เป็นการนำผลการประเมินหลักสูตรมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในกรณีผลการประเมินพบข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรคในส่วนปลีกย่อย ผู้พัฒนาหลักสูตรจะดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร หากพบข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรคในประเด็นใหญ่ ซึ่งจะต้องเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตรก็จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรกับวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle – PDCA)

วงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle - PDCA) เป็นวงจรที่พัฒนามาจากวงจรที่คิดค้นโดยวอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ต (Walter Shewhart) ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรม และต่อมาวงจรนี้เริ่มรู้จักกันมากขึ้นเมื่อ เอ็ดวาร์ด เดมมิง (W. Edwards Deming) ประมาจารย์ด้านการบริหารคุณภาพ ได้เผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานภายในโรงงานให้ดียิ่งขึ้น และช่วยค้นหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนการผลิตโดยพนักงานเอง จนวงจรนี้เป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า “วงจรเดมมิง” ต่อมาพบว่า แนวคิดในการใช้วงจร PDCA นั้น สามารถนำมาใช้ได้กับทุกกิจกรรม จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นทั่วโลก โดยใช้อักษรนำของศัพท์ภาษาอังกฤษ มาเป็นตัวย่อ คือ PDCA ดังนี้

P : Plan หมายถึง วางแผน

D : Do หมายถึง ปฏิบัติตามแผน

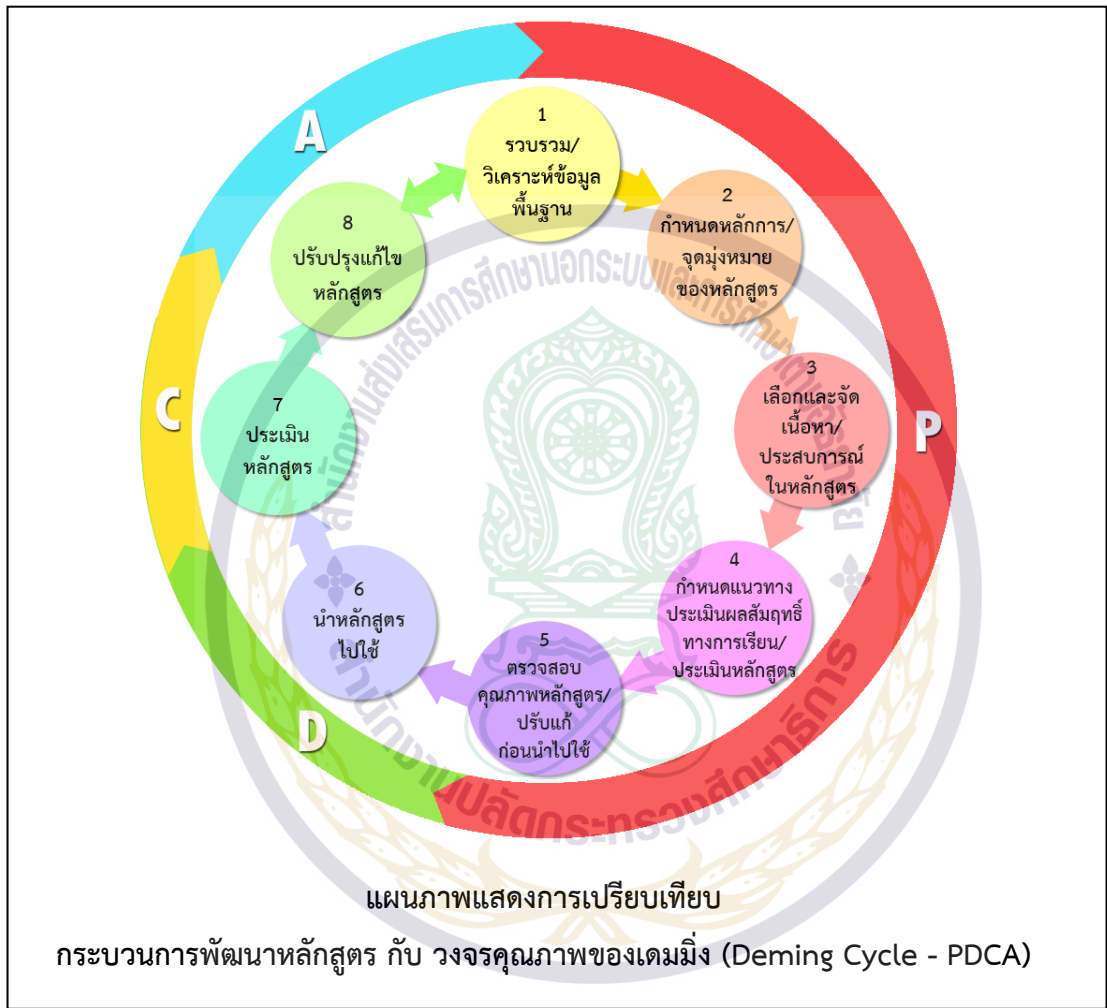
C : Check หมายถึง ตรวจสอบ/ประเมินผลและนำผลประเมินมาวิเคราะห์

A : Action หมายถึง ปรับปรุงแก้ไขดำเนินการให้เหมาะสมตามผลการประเมิน

จากกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 8 ขั้นตอน ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle - PDCA) จะเห็นได้ว่าการดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีลักษณะการดำเนินงานใกล้เคียงกับการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง ดังแผนภาพ

ตารางการเปรียบเทียบ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กับ วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle - PDCA)

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร	วงจรคุณภาพ (Deming Cycle - PDCA)
ขั้นตอนการร่างหลักสูตร (ขั้นที่ 1 – 4) ขั้นที่ 1 รวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 3 เลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์ในหลักสูตร	P : Plan = วางแผน

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร	วงจรคุณภาพ (Deming Cycle - PDCA)
ขั้นที่ 4 กำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวทางการประเมินหลักสูตร <u>ขั้นตอนหลังจากการร่างหลักสูตร</u> ขั้นที่ 5 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและปรับแก้ก่อนนำไปใช้	
<u>ขั้นตอนหลังจากการร่างหลักสูตร</u> ขั้นที่ 6 นำหลักสูตรไปใช้	D : Do = ปฏิบัติตามแผน
<u>ขั้นตอนหลังจากการร่างหลักสูตร</u> ขั้นที่ 7 ประเมินหลักสูตร	C : Check = ตรวจสอบ / ประเมินผลและนำผลประเมินมาวิเคราะห์
<u>ขั้นตอนหลังจากการร่างหลักสูตร</u> ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร	A : Action = ปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการให้เหมาะสมตามผลการประเมิน

จากการเปรียบเทียบการดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรกับการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรจะมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาได้ จะต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนกระบวนการ ซึ่งต้องทำให้สำเร็จตามลำดับ และสามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนกระบวนการ หากพบข้อบกพร่อง ก็จะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานอีกครั้ง เช่นเดียวกับการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง เช่น การประกันคุณภาพ การดำเนินงานประจำปีของหน่วยงานและสถานศึกษา เป็นต้น

การจัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือก

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. การได้มาของหลักสูตรรายวิชาเลือก

หลักสูตรรายวิชาเลือก ได้มาจาก

1) สำนักงาน กศน. (ส่วนกลาง) พัฒนาขึ้น

2) สถานศึกษาพัฒนาขึ้นจากความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม กลุ่มเป้าหมาย

เฉพาะที่ต้องการเทียบโอน และจากความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน

2. หลักการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก

ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก มีหลักการดังนี้

- 1) สอดคล้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ
- 2) เป็นเนื้อหาที่จบในตัวเอง
- 3) เป็นเนื้อหาที่มีประโยชน์
- 4) มีจำนวนเนื้อหาไม่มากเกินไปที่จะนำมากำหนดเป็นคำอธิบายรายวิชาได้อย่างน้อย 1

หน่วยกิต

3. ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร

ในการดำเนินการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก ผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร นอกเหนือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน และผู้แทนชุมชนแล้ว ยังต้องมีผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 1) ผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา
- 2) ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร
- 3) ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

4. องค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเลือก หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงาน กศน. ได้กำหนดองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเลือกไว้ดังนี้

1. คำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วย รหัสรายวิชา ชื่อรายวิชา จำนวนหน่วยกิต ระดับการศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ เนื้อหาการเรียนรู้ (ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับ...) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

2. รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา ประกอบด้วย รหัสรายวิชาและชื่อรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ หัวเรื่อง ตัวชี้วัด เนื้อหา(ย่อย) และจำนวนชั่วโมง

สำหรับคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้ปรับปรุงองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเลือก โดยเพิ่มองค์ประกอบในส่วนของความเป็นมา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และขอบข่ายเนื้อหา เพื่อให้มองเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และภาพรวมของขอบข่ายเนื้อหาของรายวิชานั้น ๆ โดยมีรายละเอียดขององค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเลือก ดังแบบฟอร์มการเขียนหลักสูตรรายวิชาเลือก

แบบฟอร์มการเขียนหลักสูตรรายวิชาเลือก

หลักสูตรรายวิชาเลือกเสรี

รายวิชา ..... จำนวน ..... หน่วยกิต (..... ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้.....

ระดับ .....

ความเป็นมา

.....

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

ขอข่ายเนื้อหา

1. (ระบุชื่อหัวเรื่อง) จำนวน ..... ชั่วโมง
2. (ระบุชื่อหัวเรื่อง) จำนวน ..... ชั่วโมง
3. (ระบุชื่อหัวเรื่อง) จำนวน ..... ชั่วโมง
4. (ระบุชื่อหัวเรื่อง) จำนวน ..... ชั่วโมง
5. (ระบุชื่อหัวเรื่อง) จำนวน ..... ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา .....

จำนวน ..... หน่วยกิต (..... ชั่วโมง)

ระดับ .....

มาตรฐานการเรียนรู้

.....

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ

.....

ศึกษาและฝึกทักษะดังนี้

.....

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

.....

การวัดและการประเมินผล

.....

รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา .....

จำนวน ..... หน่วยกิต (..... ชั่วโมง)

ระดับ .....

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ

ที่	หัวข้อเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง

การจัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

ความหมายของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพและความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของหลักสูตรนั้น ๆ อาจเป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือสถานประกอบการ แหล่งเรียนรู้ ฯลฯ ซึ่งผู้เรียนแสวงหาองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับวิถีชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนจะเรียนรู้ตามสภาพจริงของตนเอง สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ จึงอาจจะสรุปได้ว่า หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้แก่กลุ่มผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ที่จัดตามสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนในการศึกษาต่อเนื่องนั้น ๆ เป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้น หรือเป็นการประกอบอาชีพและเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ผู้เรียน

ความสำคัญของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง เป็นหลักสูตรบูรณาการที่ผู้เรียน ชุมชนและครูร่วมกันสร้างขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียน เรียนจากชีวิต เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตอย่างมีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมีความสุข การเรียนการสอนจะสอนตามความต้องการของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำ ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องจึงมีความสำคัญ ดังนี้

- 1) เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเฉพาะเนื้อหาสาระของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่เป็นจริง
- 2) ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้
- 3) ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของตนเอง
- 4) ชุมชนและภูมิปัญญาในชุมชน มีโอกาสมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกของชุมชน

2. หลักการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง มีหลักการในการพัฒนาที่ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายได้เกิดปัญหา หรือเกิดการเรียนรู้ ดังนี้

1) การเรียนรู้เพื่อสร้างองค์ความรู้ มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้สภาพปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและการปรับปรุงอย่างลึกซึ้ง คือ ให้รู้และเข้าใจอย่างกระจ่างถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน จนสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ของตนเองได้

2) การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติจริง มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อการปฏิบัติจริง จนเกิดความชำนาญและสามารถปฏิบัติได้ทุกสถานการณ์

3) การเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน มีเป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ เพื่อเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยการมีความเชื่อ และตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนต้องร่วมมือกัน พึ่งพาอาศัยกันและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

4) การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพ เป้าหมายมุ่งที่การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่อกงาม ปรับปรุงบุคลิกภาพอย่างมั่นใจ เน้นการมีเหตุผลและมีวิสัยทัศน์

3. ลักษณะของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

ลักษณะของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง มีลักษณะดังต่อไปนี้

1) เป็นหลักสูตรที่ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศ วัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม

2) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้การศึกษาต่อเนื่อง มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้การศึกษาต่อเนื่องของตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนกับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับการศึกษาต่อเนื่องของตน มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาการศึกษาต่อเนื่องในการจัดการศึกษา

3) เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต และมุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างบูรณาการไม่แยกส่วนของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอันจะนำไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

4) เป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

5) เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีความรู้ของสังคมในด้านศีลธรรม จริยธรรมและการดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การรักษาสีงแวดล้อม เกิดศรัทธาเชื่อมั่นในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมการศึกษาต่อเนื่องของชุมชนและของประเทศชาติ

4. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสำนักงาน กศน. ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน

ขั้นที่ 3 เขียนผังหลักสูตร

ขั้นที่ 4 เขียนหลักสูตร

1) การสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน คือ การศึกษาข้อมูลชุมชน เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ผู้สำรวจ ได้แก่ ครู กศน. ผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง โดยสำรวจข้อมูลจากเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ เช่น ข้อมูลจากการวางแผนของ กศน. ตำบล/แขวง และจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ได้รวบรวมไว้แล้ว และสำรวจข้อมูลปฐมภูมิที่ผู้สำรวจไปรวบรวมข้อมูลจากชุมชน เป็นข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งเป็นข้อมูลที่แท้จริง และเป็นปัจจุบันของผู้เรียนและชุมชน

ประเด็นในการสำรวจข้อมูล เช่น โครงสร้างด้านกายภาพ และประวัติชุมชน ข้อมูลประชากร เศรษฐกิจ การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง และข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน

วิธีการสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน อาจใช้หลาย ๆ วิธีการผสมผสานกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต หรือการจัดเวทีประชาคม เป็นต้น

2) การวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน เมื่อทำการสำรวจชุมชนเสร็จแล้ว ข้อมูลที่ได้จะมีสภาพของชุมชนที่หลากหลาย มีทั้งปัญหาที่เป็นระดับความต้องการ (Want) และปัญหาความจำเป็น (Need) ดังนั้น จะต้องนำปัญหานั้นมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ของปัญหา ความเร่งด่วนของปัญหา และข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน และนำทรัพยากรใช้ให้เกิดประโยชน์

*สำหรับการสำรวจสภาพของชุมชนและการวิเคราะห์สภาพและความต้องการของชุมชน จะได้กล่าวโดยละเอียดในตอนที่ 2 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้

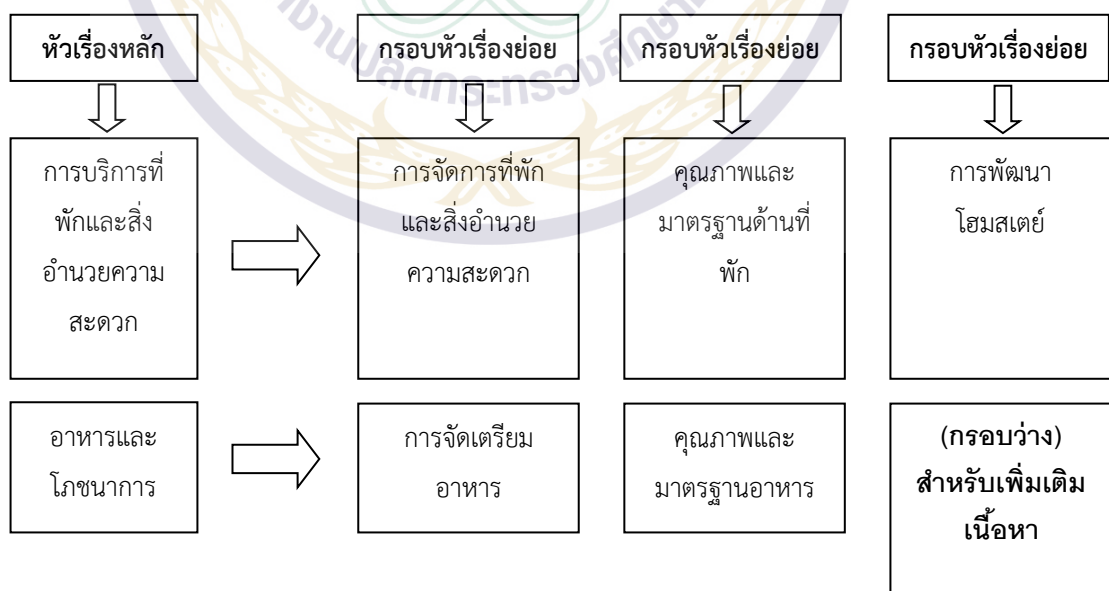
3) **เขียนผังหลักสูตร** การจัดทำผังหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง **ผังหลักสูตร** หมายถึง กรอบความคิด หัวข้อของหลักสูตร ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยหัวข้อเรื่องหรือหัวข้อเนื้อหาหลักและหัวข้อย่อยที่ได้จากความต้องการ (เป็นผลจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจากการสำรวจมาจากชุมชน) ให้นำหัวข้อความต้องการมาจัดทำผังหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง โดยโครงสร้างของผังหลักสูตร ประกอบด้วย

หัวเรื่องหลัก (Theme) หรือหัวข้อเนื้อหาหลัก เป็นหัวข้อที่บอกถึงชื่อเรื่องใหญ่ ได้จากกลุ่มความต้องการ (ผลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา) ซึ่งจะคลุมความต้องการย่อย ๆ ในขอบข่ายเรื่องเดียวกัน

หัวเรื่องย่อย (Title) เป็นหัวข้อเรื่องที่ตั้งจากความต้องการย่อยที่อยู่ในกลุ่มความต้องการใหญ่ ซึ่งอาจมีหลายเรื่อง ในการพิจารณาหัวข้อย่อย ให้พิจารณาความต้องการย่อยที่วิเคราะห์แล้วก่อน ถ้าเรื่องใดเป็นเรื่องกลุ่มเดียวกัน โดยรวมเป็นหัวข้อเดียวกัน

การสร้างกรอบหัวเรื่องย่อย จะต้องจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยากขึ้นตามลำดับ หรือจัดลำดับจากความเร่งด่วนมากไปเนื้อหาที่เร่งด่วนน้อยกว่า การสร้างกรอบหัวเรื่องย่อยสามารถสร้างเพิ่มเติม ดังนั้น ในแต่ละหัวข้อหลักควรมีกรอบวางไว้ด้วย เมื่อพบปัญหาใหม่ในเรื่องเดียวกันก็สามารถมาใส่กรอบเพิ่มเติมได้ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างผังหลักสูตรอาชีพโฮมสเตย์

*สำหรับการเขียนผังหลักสูตร จะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อการร่างหลักสูตรของคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้

4) **เขียนหลักสูตร** เป็นการนำผลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาชุมชนและความต้องการของผู้เรียน และการเขียนผังหลักสูตร มาเขียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง โดยนำแนวคิดของ ทาบา ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 4 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์ เฉพาะวิชา 2) เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา 3) กระบวนการเรียนการสอน และ 4) การประเมินผลหลักสูตร มากำหนดโครงสร้างการเขียนหลักสูตรของสำนักงาน กศน. ดังนี้

- (1) ชื่อหลักสูตร
- (2) ความสำคัญ
- (3) จุดมุ่งหมาย
- (4) วัตถุประสงค์
- (5) เนื้อหาหลักสูตร
- (6) เวลาเรียน
- (7) แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน
- (8) การวัดและประเมินผลการเรียน
- (9) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
- (10) โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร

5. องค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

สำนักงาน กศน. ได้กำหนดโครงสร้างการเขียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องไว้ 10 ประการ ตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น สำหรับคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้ปรับองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อให้มองเห็นรายละเอียดของหลักสูตร ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงการนำกรอบการประเมินหลักสูตรไปใช้ประเมินผลหลักสูตร โดยได้กำหนด องค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องไว้ 10 ประการ ดังนี้

- 1) ข้อมูลพื้นฐานและเหตุผลความจำเป็นในการจัดหลักสูตร (ความเป็นมา)
- 2) หลักการของหลักสูตร
- 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 4) กลุ่มเป้าหมาย
- 5) ระยะเวลาเรียน (ทฤษฎี/ปฏิบัติ)
- 6) โครงสร้างหลักสูตร
- 7) รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร
- 8) แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน
- 9) แนวทางการประเมินผลการเรียน (รวบยอด)
- 10) การประเมินหลักสูตร

แบบฟอร์มการเขียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

ชื่อหลักสูตร ..... จำนวน ..... ชั่วโมง

สถานศึกษา .....

ข้อมูลพื้นฐานและเหตุผลความจำเป็นในการจัดหลักสูตร

.....

.....

.....

หลักการของหลักสูตร

1. ....
2. ....
3. ....

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. ....
2. ....
3. ....

กลุ่มเป้าหมาย

.....

ระยะเวลาเรียน

.....

โครงสร้างหลักสูตร

เรื่องที่	หัวเรื่อง	เวลาเรียน (ชั่วโมง)		
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
1	หัวเรื่องหลัก 1) หัวเรื่องย่อย 2) หัวเรื่องย่อย			
2	หัวเรื่องหลัก 1) หัวเรื่องย่อย 2) หัวเรื่องย่อย			
รวม				

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร

เรื่องที่ 1
หัวเรื่องหลัก

จุดประสงค์การเรียนรู้

ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. ....
2. ....
3. ....

ขอขำเนื้อหา

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับ .....

การจัดกระบวนการเรียนรู้

1. ....
2. ....
3. ....

สื่อวัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ....
2. ....
3. ....

เวลาเรียน จำนวน ..... ชั่วโมง

การประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1.	.....
2.	.....

เรื่องที่ 2

หัวเรื่องหลัก

จุดประสงค์การเรียนรู้

ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. ....
2. ....
3. ....

ขอช่วยเนื้อหา

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับ .....

การจัดกระบวนการเรียนรู้

1. ....
2. ....
3. ....

สื่อวัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ....
2. ....
3. ....

เวลาเรียน จำนวน ..... ชั่วโมง

การประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ
1.	.....
2.	.....

แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

แนวทางการประเมินผลการเรียน (รวบยอด)

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การจบหลักสูตร
1.	1.	1. ....
2.	2.	2. ....

การประเมินหลักสูตร

ประเมินหลักสูตรโดยประเมินครบทั้งระบบของหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสารหลักสูตร การประเมินผลระบบของหลักสูตร และการประเมินผลผลิต

องค์ประกอบ การประเมิน	รายการประเมิน	วิธีการ	เครื่องมือ	ระยะเวลา
1. การประเมินเอกสาร หลักสูตร				
2. การประเมินผล ระบบของหลักสูตร				
3. การประเมินผลผลิต				

เกณฑ์การประเมินหลักสูตร

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

*สำหรับขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร จะขอกล่าวรายละเอียดในเนื้อหาตอนต่อไปของคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้

ตอนที่ 2

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้กล่าวไปในตอนที่ 1 หน้า 5 เป็นการนำเสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 8 ขั้นตอน ซึ่งในตอนที่ 2 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานนี้ จะเป็นการเริ่มดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรขั้นที่ 1 รวบรวม/วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาร่างหลักสูตร สำหรับตอนที่ 2 นี้ จะเป็นการให้ความรู้ในเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล (เทคนิควิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล) การวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมด้วยตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำผลไปใช้ในการร่างหลักสูตรต่อไป

ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

มโนทัศน์สำคัญ

ข้อมูลพื้นฐานเป็นข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นซึ่งนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษาวิเคราะห์ และใช้ประกอบการพิจารณาในการสร้างหรือจัดทำหลักสูตรในทุกองค์ประกอบของหลักสูตร อันได้แก่ ข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การพัฒนาการทางเทคโนโลยี ประวัติศาสตร์การศึกษา หลักสูตรเดิม ข้อมูลจากบุคลากร ได้แก่ บุคคลภายนอก นักวิชาการแต่ละสาขา ข้อมูลทางธรรมชาติของความรู้ทางปรัชญาและจิตวิทยาการศึกษา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเป็นขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว จะนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กระบวนการกำหนดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและกระบวนการประเมินผล เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม เพราะฉะนั้นในการพัฒนาหลักสูตรระดับต่าง ๆ ใน

อนาคตจะต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานในเรื่องต่าง ๆ จากหลาย ๆ แหล่ง และจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงมาพัฒนาหลักสูตร สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและประเทศชาติ หรือกล่าวโดยสรุปคือสามารถใช้หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมใหม่ในทิศทางที่ถูกต้องได้

การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องศึกษา วิเคราะห์ สำรวจ วิจัย **สภาพพื้นฐานด้านต่าง ๆ** เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้สนับสนุน อ้างอิงใน**การตัดสินใจ**ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ได้**หลักสูตรที่ดี** สามารถพัฒนาให้**ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทัศนคติ**ที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้

การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างมาก การที่จะจัดหลักสูตรให้มีคุณภาพนั้น ผู้พัฒนาหลักสูตรต้องศึกษาข้อมูลหลาย ๆ ด้านเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่สมจริงไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน สังคมหรือการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เพราะข้อมูลเหล่านี้จะช่วยนักพัฒนาหลักสูตรในเรื่องต่าง ๆ คือ

1. ช่วยให้เห็นภาพรวมว่า ในการจัดทำหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งใดบ้างและสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ มีอิทธิพลต่อหลักสูตรอย่างไร
2. ช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม เช่น การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และการกำหนดเนื้อหาวิชา ฯลฯ
3. ช่วยให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
4. ช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรอันจะส่งผลให้การดำเนินการในอนาคตประสบผลดียิ่งขึ้น

ข้อมูลต่าง ๆ ที่นำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรนั้น นักการศึกษาทั้งต่างประเทศและนักการศึกษาไทย ได้แสดงแนวทางไว้ดังนี้

1. **เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์** กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่า
  - 1) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน
  - 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมซึ่งสนับสนุนโรงเรียน
  - 3) ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมชาติและลักษณะของกระบวนการเรียนรู้
  - 4) ความรู้ที่ได้สะสมไว้และความรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้แก่ผู้เรียน
2. **ทาบ** กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
  - 1) สังคมและวัฒนธรรม
  - 2) ผู้เรียนและกระบวนการเรียน
  - 3) ธรรมชาติของความรู้

- ผู้เรียน
3. **ไทเลอร์** กล่าวถึงสิ่งที่ควรพิจารณาในการสร้างจุดมุ่งหมายของการศึกษาคือ
    - 1) ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ซึ่งได้แก่ความต้องการของผู้เรียนและความสนใจของผู้เรียน
    - 2) ข้อมูลจากการศึกษาชีวิตภายนอกโรงเรียน
    - 3) ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ
    - 4) ข้อมูลทางด้านปรัชญา
    - 5) ข้อมูลทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้
  4. **จากการรายงานของคณะกรรมการวางแผนฐานการปฏิบัติการศึกษา** ได้กำหนดข้อมูลต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและในการจัดการศึกษาของประเทศดังนี้
    - 1) สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
    - 2) สภาพแวดล้อมทางประชากร
    - 3) สภาพแวดล้อมทางสังคม
    - 4) สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
    - 5) สภาพแวดล้อมทางการเมือง
    - 6) การปกครองและการบริหาร
    - 7) สภาพแวดล้อมทางศาสนาและวัฒนธรรม
    - 8) สภาพของสื่อมวลชนเพื่อการศึกษา
  5. **กาญจนา คุณารักษ์** กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้
    - 1) ตัวผู้เรียน
    - 2) สังคมและวัฒนธรรม
    - 3) ธรรมชาติและคุณสมบัติของการเรียนรู้
    - 4) การสะสมความรู้ที่เพียงพอและเป็นไปได้เพื่อให้การให้การศึกษา
  6. **ธำรง บัวศรี** กล่าวว่าข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรมีดังนี้
    - 1) พื้นฐานทางปรัชญา
    - 2) พื้นฐานทางสังคม
    - 3) พื้นฐานทางจิตวิทยา
    - 4) พื้นฐานทางความรู้และวิทยาการ
    - 5) พื้นฐานทางเทคโนโลยี
    - 6) พื้นฐานทางประวัติศาสตร์

7. **สัจ จูทรานันท์** กล่าวถึงข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) พื้นฐานทางปรัชญาการศึกษา
- 2) ข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรม
- 3) พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียน
- 4) พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้
- 5) ธรรมชาติของความรู้

8. **สมิทร คุณานากร** กล่าวถึงข้อมูลต่าง ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรจำแนกตามแหล่งที่มาได้ 6 ประการ คือ

- 1) ข้อมูลทางปรัชญา
- 2) ข้อมูลที่ได้จากนักวิชาการแต่ละสาขา
- 3) ข้อมูลที่ได้จากจิตวิทยาการเรียนรู้
- 4) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสังคมของผู้เรียน
- 5) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความต้องการของผู้เรียน
- 6) ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทางเทคโนโลยี

9. **สาโรช บัวศรี** ได้กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาหรือจัดหลักสูตรต้องอาศัยพื้นฐาน 5 ประการ คือ

- 1) พื้นฐานทางปรัชญา
- 2) พื้นฐานทางจิตวิทยา
- 3) พื้นฐานทางสังคม
- 4) พื้นฐานทางประวัติศาสตร์
- 5) พื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี

จะเห็นได้ว่า ข้อมูลพื้นฐานที่นำมาศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรมีมากมายหลายด้าน สำหรับประเทศไทยควรจัดลำดับข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. สังคมและวัฒนธรรม
2. เศรษฐกิจ
3. การเมืองการปกครอง
4. สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคม
5. พัฒนาการทางเทคโนโลยี
6. สภาพสังคมในอนาคต
7. บุคคลภายนอกและนักวิชาการแต่ละสาขา

8. โรงเรียน ชุมชน หรือสังคมที่โรงเรียนตั้งอยู่
9. ประวัติศาสตร์การศึกษาและหลักสูตรเดิม
10. ธรรมชาติของความรู้
11. ปรัชญาการศึกษา
12. จิตวิทยา

ต่อไปนี้จะขอกล่าวถึงรายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตร 5 ด้าน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาทำหน้าที่สำคัญคือ อนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมไปสู่คนรุ่นหลัง และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยหน้าที่ดังกล่าวการศึกษาจะช่วยควบคุมการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา เพราะฉะนั้นหลักสูตรที่จะนำไปสอนอนุชนเหล่านั้นจึงต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคมอย่างแยกไม่ออกดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการใหม่ผลการวิเคราะห์ที่ออกมาอย่างไรหลักสูตรก็จะเปลี่ยนจุดหมายไปในแนวนั้นสามารถจำแนกข้อมูลให้เห็นชัดเจนได้ดังนี้

1.1 **โครงสร้างทางสังคม** โครงสร้างสังคมไทยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะสังคมชนบทหรือสังคมเกษตรกรรมและสังคมเมืองหรือสังคมอุตสาหกรรม ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีมาก ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องศึกษาโครงสร้างทางสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มโครงสร้างสังคมในอนาคต เพื่อที่จะได้ข้อมูลมาจัดการหลักสูตรว่า จะจัดหลักสูตรอย่างไรเพื่อยกระดับการพัฒนาสังคมเกษตรกรรมและเตรียมพื้นฐานเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมตามความจำเป็น

1.2 **ค่านิยมในสังคม** ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนในสังคมเดียวกันมองเห็นว่ามีคุณค่าเป็นที่ยอมรับหรือเป็นที่ปรารถนาของคนทั่วไปในสังคมนั้น ๆ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องศึกษาค่านิยมต่าง ๆ ในสังคมไทย เป็นหน้าที่ของนักพัฒนาหลักสูตรที่จะศึกษาและเลือกค่านิยมที่ดีและสอดคล้องไว้ในหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังและสร้างค่านิยมที่ดีในสังคมไทย

1.3 **ธรรมชาติของคนในสังคม** จากสภาพวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทย ทำให้คนไทยส่วนใหญ่มีลักษณะบุคลิกภาพ ดังต่อไปนี้

- ยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการและเหตุผล
- ยกย่องบุคคลที่มีความรู้หรือได้รับการศึกษาสูง

- เคารพและคล้อยตามผู้มีวิวุฒิสูง
- ยกย่องผู้มีเงินและผู้มีอำนาจ
- รักความอิสระและชอบทำงานตามลำพัง
- เชื้อไขกลางทางไสยศาสตร์
- นิยมการเล่นพรรคเล่นพวก
- มีลักษณะเฉื่อยชาไม่กระตือรือร้น
- ฯลฯ

ในการพัฒนาหลักสูตรควรคำนึงถึงลักษณะธรรมชาติ บุคลิกภาพของคนในสังคม โดยศึกษาพิจารณาว่าลักษณะใดควรคงไว้ ลักษณะใดควรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ของสภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อที่จะจัดการศึกษาในอันที่จะสร้างบุคลิกลักษณะของคนในสังคมตามที่สังคมต้องการ เพราะหลักสูตรเป็นแนวทางในการสร้างลักษณะสังคมในอนาคต

1.4 **การขึ้นาสังคมในอนาคต** การศึกษาควรมีบทบาทในการขึ้นาสังคมในอนาคตด้วย เพราะในอดีตที่ผ่านมา ระบบการศึกษาและระบบพัฒนาหลักสูตรของไทย เป็นลักษณะของการตั้งรับมาโดยตลอด เช่น การตั้งรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น กระแสความเจริญของประเทศทางตะวันตก กระแสวิชาการตะวันตก ความต้องการและปัญหาของสังคม จึงทำให้การศึกษาเป็นไปตาม เป็นเครื่องมือที่คอยพัฒนาตามกระแสของการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ฉะนั้นการจัดการศึกษาที่ดี ควรใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศในอนาคตให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

1.5 **ลักษณะสังคมตามความคาดหวัง** การเตรียมพัฒนาทรัพยากรให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะ หรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นเรื่องไม่คงที่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต จรรโลงสภาพสังคมในอนาคตให้ดีขึ้น ลักษณะประชากรที่มีคุณภาพดี มีดังนี้

- มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี
- มีอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ทำประโยชน์แก่ครอบครัว
- เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
- มีสติปัญญา หมั่นเสริมสร้างความรู้ความคิดอยู่เสมอ
- มีนิสัยรักการทำงาน ขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ภักดี
- มีมนุษยสัมพันธ์ และมีมนุษยธรรม

1.6 **ศาสนาและวัฒนธรรมในสังคม** ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม เพราะฉะนั้นสิ่งที่บรรจุไว้ในหลักสูตรควรเป็นหลักธรรมในศาสนาต่าง ๆ และควรเปรียบเทียบหลักธรรมของศาสนาเหล่านั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่าทุกศาสนามีเป้าหมายสูงสุดร่วมกัน คือสอนให้คนเป็นคนดี เพื่อความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคม ส่วนด้านวัฒนธรรมนั้นปัจจุบันมีการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเพราะวิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้ามาก ในการพัฒนาหลักสูตรจึงต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานทางสังคมอย่างรอบคอบ จะทำให้เราสามารถนำไปพัฒนาหลักสูตรที่ดีตามลักษณะดังต่อไปนี้

- สนองความต้องการของสังคม
- สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม
- เน้นในเรื่องรักชาติรักประชาชน
- แก้ปัญหาให้สังคม มิใช่สร้างปัญหาให้สังคม
- ปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้น
- สร้างความสำนึกในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- ชี้นำในเรื่องการเปลี่ยนแปลงประเพณีและค่านิยม
- ต้องถ่ายทอดวัฒนธรรมและจริยธรรม
- ปลุกฝังในเรื่องความซื่อสัตย์และความยุติธรรมในสังคม
- ให้ความสำคัญในเรื่องผลประโยชน์ในสังคม

2. ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดในทุกระบบเศรษฐกิจ การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ควรพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

2.1 การเตรียมกำลังคน การให้การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตกำลังคนในด้านต่าง ๆ ให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการในแต่ละสาขาวิชาชีพเพื่อป้องกันการสูญเปล่าทางการศึกษาและเพื่อลดปัญหาการว่างงานอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

2.2 การพัฒนาอาชีพ ประเทศไทยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางเกษตร และประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรอาศัยอยู่ในชนบท ปัจจุบันมีการโยกย้ายถิ่นที่อยู่เข้ามาทำงานในเมืองใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ เพราะฉะนั้นการพัฒนาหลักสูตรควรเน้นการส่งเสริมอาชีพส่วนใหญ่ของคนในประเทศเพื่อลดปัญหาช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน สิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องร่วมมือร่วมใจกันจัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนาอาชีพให้บรรลุผล

2.3 การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ปัจจุบันประเทศไทยกำลังพัฒนาจากเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรม นักพัฒนาหลักสูตรควรศึกษาข้อมูลแนวโน้มและทิศทางการขยายตัวทางอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมด้านไหนควรจะได้รับการพัฒนาหรือเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องการและจำเป็นของสังคมหรือของโลก เพราะฉะนั้นการศึกษาแนวโน้มการขยายตัวทางภาคอุตสาหกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่นักพัฒนาหลักสูตรจะละเลยเสียมิได้

2.4 **การใช้ทรัพยากร** เศรษฐกิจเป็นเรื่องของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสนองความต้องการที่ไม่จำกัดของมนุษย์ เพราะฉะนั้นนักพัฒนาหลักสูตรควรให้ความสำคัญในเรื่องของทรัพยากรโดยใช้หลักสูตรเป็นเครื่องปลูกฝังเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้รู้จักและเข้าใจระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งในจุดนี้นักพัฒนาหลักสูตรควรให้ความสำคัญและคิดพัฒนาหลักสูตร

2.5 **การพัฒนาคุณลักษณะของบุคคลในระบบเศรษฐกิจของคนไทย** การพัฒนาคุณลักษณะของบุคคลในระบบเศรษฐกิจของคนไทยยังขัดแย้งกับความเป็นจริงในระบบเศรษฐกิจ เช่น คนไทยมีรายได้ต่ำแต่ความต้องการใช้จ่ายในระบบเศรษฐกิจสูงตามความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัว การใช้การศึกษาเข้าไปแก้ไขจะเป็นวิธีการที่สำคัญและให้ผลในระยะยาว เพราะฉะนั้นการพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงการพัฒนาคุณลักษณะของคนไทยในหลักสูตรจะต้องบรรจุเนื้อหาสาระ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีการปลูกฝังจิตสำนึกในความรับผิดชอบร่วมกัน

2.6 **การลงทุนทางการศึกษา** การจัดการศึกษาในทุกระดับต้องใช้งบประมาณของรัฐ โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาควรคำนึงถึงงบประมาณเพื่อการศึกษา แหล่งเงินที่ช่วยเหลือรัฐในรูปแบบประมาณ ในการจัดหลักสูตรควรจัดให้สอดคล้องกับงบประมาณของรัฐไม่ว่าในด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องคำนึงถึงผลตอบแทนจากการลงทุนในด้านกำลังคน ปริมาณและคุณภาพ เช่น การพัฒนาหลักสูตรให้เยาวชนมีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ การลงทุนด้านอุปกรณ์ คือ คอมพิวเตอร์ การลงทุนในจุดดังกล่าวส่วนหนึ่งอาจเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า เพราะฉะนั้นในการพัฒนาหลักสูตรควรคำนึงถึงการลงทุนทางการศึกษาด้วยการลงทุนที่สูญเปล่าหรือไม่ ในอดีตมีตัวอย่างของการพัฒนาหลักสูตรที่ทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษาอยู่เสมอ

3. ข้อมูลพื้นฐานทางการเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องมีระเบียบแบบแผนให้สังคมยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกัน เพื่อความสงบเรียบร้อยและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังนั้นการเมืองการปกครองจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ สิทธิ และความรับผิดชอบที่บุคคลพึงมีต่อสังคมและประเทศชาติ

การเมืองการปกครองมีความสัมพันธ์กับการศึกษา ในฐานะที่การศึกษามีหน้าที่ผลิตสมาชิกที่ดีให้แก่สังคม หลักสูตรจึงควรบรรจุเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ที่จะปลูกฝังให้ประชากรอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสันติสุข

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองที่ควรนำมาเป็นพื้นฐานประกอบการพิจารณาในการพัฒนาหลักสูตรก็คือ ระบบการเมือง และระบบการปกครอง นโยบายของรัฐ และรากฐานของประชาธิปไตย ฯลฯ เป็นต้น

3.1 **ระบบการเมืองการปกครอง** เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมืออันหนึ่งของสังคม ดังนั้น การศึกษากับระบบการเมืองการปกครองจึงแยกกันไม่ออก หลักสูตรจึงมักจะบรรจุเนื้อหาสาระของระบบการเมืองการปกครองไว้ เพื่อสร้างความเข้าใจให้ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยความ เป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะฉะนั้นในการพัฒนาหลักสูตรควรเลือกเนื้อหาวิชา ประสบการณ์ การเรียนรู้ และการจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองที่ต้องการปลูกฝัง

3.2 **นโยบายของรัฐ** เนื่องจากการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม จึงมีความ จำเป็นต้องสอดคล้องกับระบบอื่น ๆ ในสังคม การที่จะให้ระบบต่าง ๆ สามารถเกื้อหนุนส่งเสริมซึ่งกัน และกัน จึงจำเป็นต้องมีการประสานสัมพันธ์ระหว่างระบบ รัฐบาลจึงต้องมีนโยบายแห่งรัฐเพื่อเป็น แนวทางในการดำเนินงานของระบบต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องซึ่งกันและกัน นโยบาย ของรัฐที่เห็นได้ชัด คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาในการพัฒนา หลักสูตรควรจะได้พิจารณานโยบายของรัฐด้วย เพื่อที่จะได้จัดการศึกษาให้สอดคล้องกัน

3.3 **รากฐานของประชาธิปไตย** จากการศึกษาประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ.2475 นั้น ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับประชาธิปไตยในสังคมไทยยังไม่เพียงพอ หลักสูตรในฐานะที่เป็น เครื่องมือสำหรับพัฒนาคนควรที่จะได้วางรากฐานที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่สังคม เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องซึ่งจะสร้างสรรค์ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนก็ควรมุ่งเน้นพฤติกรรมประชาธิปไตยด้วย การศึกษาจึงควรมีบทบาทสำคัญ ในการปรับปรุงแก้ไข การจัดการเรียนการสอนควรเน้นเรื่องความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ให้ ประชาชนรู้หน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งที่ศึกษาอยู่ในระบบและนอกระบบหรือจบ การศึกษาแล้วได้ศึกษาและนำไปปฏิบัติจริง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่ว่า การศึกษา คือ กระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

เพื่อเป็นการวางรากฐานทางด้านประชาธิปไตย การจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับระบบ การเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ควรจัดตามลำดับดังนี้

- 1) การจัดการศึกษาให้เท่าเทียมทั่วถึง
- 2) ให้อำนาจการจัดการศึกษากระจายไปในท้องถิ่น
- 3) ให้เสรีภาพและเสถียรภาพแก่บุคคล ให้โอกาสแสดงความคิดเห็น
- 4) การเรียนการสอนควรส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย ให้โอกาสผู้เรียนแสวงหา

ความรู้

- 5) ส่งเสริมการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 6) จัดหลักสูตรให้ยืดหยุ่นได้ง่าย
- 7) เน้นวิชามนุษยสัมพันธ์และจริยธรรมเป็นพิเศษ

นอกจากนั้นการปลูกฝังอบรมสั่งสอนนักเรียน ก็มีหน้าที่สำคัญที่จะช่วยให้ประชาธิปไตยของไทยมีความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้นด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

- ชี้ให้เห็นประโยชน์ของประชาธิปไตยโดยการให้คำแนะนำและฝึกปฏิบัติ
- สร้างนิสัยให้มีความกระตือรือร้น สนใจเหตุการณ์บ้านเมือง
- ปลูกฝังการมีวินัยและเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
- ฝึกการเคารพกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างเข้มงวด
- กระตุ้นและปลูกฝังให้มีความตั้งใจเรียน ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อตนเอง

ครอบครัว และประเทศชาติ

- ฝึกให้สนใจและร่วมกันพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ของสังคมและหาทางแก้ไข
- หาโอกาสให้ความร่วมมือประกอบกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
- ช่วยแก้ไขค่านิยมในสังคมและสร้างค่านิยมที่ดีและเหมาะสม
- ปลูกฝังทัศนคติที่ว่าการเมืองเป็นเรื่องการให้ความร่วมมือ และการช่วยชาติเพื่อ

บุคคลรุ่นใหม่จะได้เป็นนักการเมืองที่ดี

- ให้ความรู้และกระตุ้นให้สนใจการเมืองโดยคำนึงถึงหลักการ วิธีการ สิทธิหน้าที่

ในฐานะพลเมืองของประเทศ

- ปลูกฝังให้มีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับ

โรงเรียน ท้องถิ่น และประเทศชาติ

- ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่ทุกคนควรมีบทบาททางการเมือง และการเมือง

เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน เน้นให้เห็นความสำคัญของการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

4. ข้อมูลพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้สังคมเปลี่ยนไป ผู้เรียนเกิดความจำเป็นต้องเพิ่มความรู้ ทักษะใหม่ และต้องเปลี่ยนแปลงเจตคติใหม่ ทำให้เกิดความจำเป็นต้องสร้างคุณธรรมและความคิดใหม่เพื่อให้คนในสังคมสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ โดยการใช้การศึกษาทำหน้าที่สร้างประชาชนที่มีคุณภาพและมีความสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม หลักสูตรที่นำมาใช้จึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้อง

5. ข้อมูลพื้นฐานทางสภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขในสังคม

สภาพปัญหา และแนวทางการแก้ไขในสังคม เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญที่ต้องศึกษา สังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาต่างๆหลายประการ ซึ่งปัญหาต่าง ๆ นั้น มีทั้งระยะสั้นระยะยาว และการแก้ปัญหาอาจทำชั่วคราวหรืออย่างถาวร การจัดการการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษา แล้วนำมาสร้างเป็นหลักสูตร ปัญหาสำคัญ ๆ ที่ควรศึกษา คือ

5.1 ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม

การขยายตัวของอุตสาหกรรม และการใช้เทคโนโลยี ทำให้เกิดปัญหาสภาวะทางสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในสังคมไทย เช่น ปัญหาการทำลายป่า ปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน ปัญหาน้ำเสีย และอากาศเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ปัญหาข้างต้นนั้นสมควรที่จะได้ศึกษาถึงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร เช่น การกำหนดเนื้อหาในเรื่องสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ฉลาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ที่จะปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นต่อผู้เรียน

5.2 ปัญหาทางด้านสังคม

ในปัจจุบันในสังคมไทยมักจะเกิดขึ้นหลังจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเจริญทางวัตถุและวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วด้วยอิทธิพลของการสื่อสาร เฉพาะในวัยหนุ่มสาว ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านความคิดระหว่างหนุ่มสาวกับผู้ใหญ่ที่ยึดมั่นวัฒนธรรมเดิม ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ปัญหาทางเพศ ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งการศึกษาปัญหาเหล่านี้จะเป็นข้อมูลในการจัดหลักสูตรเพื่อเตรียมเยาวชนให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขและไม่เกิดปัญหา

5.3 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

โดยพื้นฐานประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจนและมีการศึกษาต่ำ ประชาชนเกิดการว่างงาน การย้ายถิ่นฐานทำกินจากชนบทสู่เมือง สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่ยาวนานของประเทศ เพราะฉะนั้นในการพัฒนาหลักสูตรควรได้ศึกษาปัญหาทางด้านเศรษฐกิจทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อที่จะได้นำข้อมูลทางเศรษฐกิจที่ได้มาจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทรัพยากรทางธรรมชาติ และแนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การสร้างหลักสูตรรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจทำให้ผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่าง ๆ สามารถออกไป

ประกอบอาชีพ และสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โดยไม่เป็นปัญหาหรือภาระของสังคม

5.4 ปัญหาด้านการเมืองการปกครอง

สภาพปัญหาด้านการเมืองการปกครองของไทยเป็นมายาวนาน สมควรที่การศึกษาจะเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาทางการเมือง คือ การให้ความรู้และปลูกฝังในเรื่องของประชาธิปไตย เพราะประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่นชนบทยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยไม่เพียงพอ นอกจากนั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความสำนึกและความรับผิดชอบต่อวิถีทางแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าไปมีบทบาททางการเมืองยังเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อย ในเมื่อผู้ได้รับการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยเป็นอย่างดีขาดความสำนึกและความรับผิดชอบเช่นนี้ จึงควรที่นักพัฒนาหลักสูตรจะได้ตระหนักและพัฒนาหลักสูตร เนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเมืองการปกครองของประเทศ ซึ่งเป็นหน้าที่ของนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องพิจารณาปัญหาเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกทิศทางการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างคนที่เป็นประโยชน์แก่สังคมหรือคนที่จะไปพัฒนาหรือแก้ปัญหาสังคมต่อไป ขั้นตอนในการพิจารณาปัญหาและแนวทางแก้ไข มีดังนี้

- 1) พิจารณาปัญหาที่ระบบการศึกษานำมาซึ่งการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
- 2) พิจารณาสาเหตุ ข้อเท็จจริงสภาพปัญหา
- 3) พิจารณาวิชา เนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม
- 4) พิจารณากิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขในสังคม

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
1. ด้านสังคมวัฒนธรรม - การแพร่ระบาดของยาเสพติด - การเกิดอาชญากรรม - ปัญหาทางเพศ	- การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีทำให้สังคม/วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้นอย่างมากมาย	- การสร้างความสำนึกและเข้าใจในเรื่องของความเปลี่ยนแปลงทางสังคม - การส่งเสริมค่านิยมที่ยึดมั่นคุณธรรมจริยธรรม วัฒนธรรมที่ดีงาม ในการดำรงชีวิตเพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
<p>2. ด้านการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำแสดงถึงคุณภาพการศึกษาพื้นฐานตกต่ำ - ผู้จบการศึกษาไม่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้หรือแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญได้ด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการเรียนการสอนยังไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้และการวัดประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดเป็น รู้จักแสวงหาความรู้ แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเองได้
<p>3. ด้านเศรษฐกิจ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน มีผู้ว่างงาน เกิดภาวะหนี้สิน และมีการย้ายถิ่นไปทำงานในเมืองใหญ่เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ มากมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนสูง ผันผวนไปตามความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการเรียนรู้และความตระหนักในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างคุ้มค่า
<p>4. ด้านสิ่งแวดล้อม</p> <ul style="list-style-type: none"> - การตัดไม้ทำลายป่า ความเสื่อมโทรมของดิน น้ำเสียและอากาศเป็นพิษ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิตประชาชนอย่างต่อเนื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมและการใช้เทคโนโลยี 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมการเรียนรู้ คุณประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน
<p>5. ด้านการเมืองการปกครอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความขัดแย้งและการแบ่งแยกของคนในสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับประชาธิปไตยในสังคมไทยยังมีไม่เพียงพอ 	<ul style="list-style-type: none"> - การปลูกฝังให้ประชาชนอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสันติสุข - การส่งเสริมการเรียนรู้ระบบ

สภาพปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
		การเมืองการปกครองและรากฐานของประชาธิปไตย - การปลูกฝังให้ประชาชนปฏิบัติหน้าที่พลเมืองและการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data)

ข้อมูล (Data) คือ ข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นตัวเลขหรือข้อความเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะนำมาเป็นหลักฐานในการหาข้อยุติเป็นคำตอบต่อสิ่งที่ต้องการศึกษา

ประเภทของข้อมูล (Type of Data)

ข้อมูลจำแนกตามลักษณะได้ดังนี้

1. จำแนกตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)** เป็นรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงที่เก็บรวบรวมมาจากแหล่งข้อมูลโดยตรง ข้อมูลประเภทนี้ โดยมากจะได้มาจากการจดบันทึกจากแหล่งโดยตรง เช่น การสัมภาษณ์ การสำรวจ การทดลอง เป็นต้น

1.2 **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary)** เป็นรายละเอียดหรือข้อเท็จจริงที่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดได้ทำการรวบรวมหรือเรียบเรียงไว้แล้ว ผู้ใช้ข้อมูลก็นำข้อมูลเหล่านั้นมาเป็นหลักฐานในการสรุปผลการศึกษา/วิจัย

2. จำแนกตามคุณสมบัติของข้อมูลเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 **ข้อมูลปรนัย (Objective data)** เป็นข้อมูลที่ได้มาจากความจริง โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการที่จะทำให้เปลี่ยนรูปหรือเปลี่ยนความหมาย เช่น ถ้าอยากทราบความสูงของโต๊ะ ก็ใช้ไม้บรรทัดวัดได้โดยตรง ข้อมูลประเภทนี้มักเป็นข้อมูลในระดับอัตราส่วน

2.2 **ข้อมูลอัตนัย (Subjective data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการแปลความ หรือตีความของผู้เก็บข้อมูลอีกทีหนึ่ง เนื่องจากเครื่องมือในการวัดไม่มีกระบวนการในการตัดสินใจในตัวเอง เช่น การตีความหมายจากการสังเกต การแสดงออกของนักเรียน เป็นต้น

3. จำแนกตามค่าการวัดของข้อมูลเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชนิด คือ

3.1 **ข้อมูลเชิงปริมาณ** (Quantitative data) เป็นข้อมูลที่สามารถวัดออกมาเป็นจำนวนหรือตัวเลขได้โดยตรง เช่น จำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียน คะแนนผลการสอบของนักเรียน เป็นต้น

3.2 **ข้อมูลเชิงคุณภาพ** (Qualitative data) เป็นข้อมูลที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณค่าที่เป็นคุณภาพส่วนใหญ่ ได้แก่ ข้อมูลนามบัญญัติ เช่น เพศ อาชีพ ศาสนา ฯลฯ

4. จำแนกตามแหล่งของข้อมูลเป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ชนิด คือ

4.1 **ข้อมูลส่วนบุคคล** (Personal data) เป็นข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของบุคคลหรือของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา เช่น ชื่อ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น

4.2 **ข้อมูลสิ่งแวดล้อม** (Environmental data) เป็นรายละเอียดส่วนประกอบภายนอกของบุคคล ได้แก่ สภาพแวดล้อมของบุคคล หรือของกลุ่มตัวอย่าง เช่น สถานศึกษา ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ เป็นต้น

4.3 **ข้อมูลพฤติกรรม** (Behavioral data) เป็นข้อมูลที่เป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกมา ได้แก่ ความคิด ความรู้สึก การกระทำต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถวัดได้โดยตรง เพราะมีลักษณะเป็นนามธรรม ต้องใช้การวัดทางอ้อม โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ และต้องเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง

โดยทั่วไปในทางสังคมศาสตร์ แบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. **ข้อมูลในด้านความรู้ ความคิด หรือด้านพุทธิปัญญา** (Cognitive Domain) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ สติปัญญา และความถนัดต่าง ๆ

2. **ข้อมูลในด้านอารมณ์หรือจิตพิสัย** (Affective Domain) ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ เป็นต้น

3. **ข้อมูลในด้านทักษะหรือทักษะพิสัย** (Psychomotor Domain) ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงออก การปฏิบัติ และพฤติกรรมต่าง ๆ

ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงแต่ละประเภทที่ต้องการรวบรวม อาจจะมาจกแหล่งต่าง ๆ เช่น นักเรียน ครู อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ประชาชน ครอบครัว ชุมชน หลักฐานของพฤติกรรม

เทคนิควิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดเป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสำคัญ และสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นนักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องใส่ใจและให้ความสำคัญกับเทคนิควิธี และขั้นตอนต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างมากเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ

เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ช่วยให้นักพัฒนาหลักสูตรสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างเป็นระบบ การเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้เราสามารถได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรากำลังศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นคน วัตถุ ปรากฏการณ์ หรือสภาพที่เรากำลังศึกษา ในการพัฒนาหลักสูตร หากข้อมูลถูกเก็บรวบรวมมาได้ด้วยวิธีการที่ไม่มีระบบระเบียบ หรือแบบแผนที่ดี ก็จะเป็นการยากที่นักพัฒนาหลักสูตรจะสมารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อสภาพปัญหาและความต้องการ

โดยทั่วไป เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นิยมใช้มีหลายวิธี ในคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ จะกล่าวเฉพาะวิธีที่สำคัญ 6 วิธี ได้แก่ 1) การใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว 2) การสังเกต 3) การสัมภาษณ์ 4) การสอบถาม 5) การสนทนากลุ่ม และ 6) การทดสอบ

1. การใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว

ในสถานการณ์ทำงานทั่วไป เราสามารถพบได้ว่า มีข้อมูลเดิมมากมายที่เราสามารถนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ได้โดยไม่ต้องออกสำรวจหรือเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่ หรือบ่อยครั้งที่อาจมีผู้ที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลบางประการไว้แล้วภายใต้ภารกิจหรือบทบาทหน้าที่ของพวกเขา โดยที่พวกเขาไม่ได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการศึกษาวิเคราะห์หรือเผยแพร่แต่อย่างใด ดังนั้น นักวิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรมือใหม่ อาจเริ่มต้นจากการมองหาข้อมูลในลักษณะดังกล่าวนี้ เพื่อมาพัฒนาเป็นงานวิจัยหรือพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เช่น การนำผลการประเมินสถานศึกษาของ สมศ. มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา เป็นต้น

การใช้ “ผู้รู้” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เป็นอีกเทคนิควิธีหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว

สิ่งสำคัญสำหรับเทคนิควิธีการใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วนั้นอยู่ที่การออกแบบเครื่องมือเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเหมาะสม โดยนักวิจัยจำต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีการวางแผนอย่างรอบคอบและชัดเจน

ข้อดีของการเก็บรวบรวมข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วคือเรื่องของความประหยัด ทั้งในรูปแบบของตัวเงินและเวลา อย่างไรก็ตามการใช้ข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วซึ่งเป็นข้อมูลชั้นรองหรือข้อมูลทุติยภูมิ

(Secondary data) อาจมีจุดอ่อนการเข้าถึงแหล่งข้อมูลอาจเป็นอุปสรรคสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแบบนี้ และในบางกรณีข้อมูลที่ได้อาจมีปริมาณน้อย ไม่สมบูรณ์ หรือขาดการจัดหมวดหมู่ ทำให้มีความยุ่งยากต่อการใช้งาน

2. การสังเกต

การสังเกต เป็นเทคนิควิธีหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูลโดยตรง นับว่าเป็นข้อมูลปฐมภูมิที่มีความสำคัญต่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรอย่างมาก เพราะเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ ตรงตามความต้องการของผู้วิจัยหรือผู้พัฒนาหลักสูตร เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือก การเฝ้าดู และการจัดบันทึกลักษณะพฤติกรรม หรือความเป็นไปของสิ่งหรือเรื่องที่เราศึกษา อย่างเป็นระบบ

การสังเกตพฤติกรรมของมนุษย์ จัดเป็นเทคนิควิธีหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสังเกตพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ของครูผู้สอน หรือของผู้เรียนในสถานศึกษา ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เป็นต้น โดยทั่วไปการสังเกตพฤติกรรมสามารถดำเนินการได้ดังนี้

- การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยหรือผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสถานการณ์ที่เราต้องการจะสังเกต เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา เข้าไปสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในขณะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้บทบาทหน้าที่การให้การนิเทศ ภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา หรือพัฒนาหลักสูตรเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา ฯลฯ
- การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยหรือผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเข้าไปเฝ้ามองอยู่ห่าง ๆ ในสภาพเปิดทั่ว ๆ ไป โดยไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาเฝ้าสังเกตพฤติกรรมแก้ไขความขัดแย้งระหว่างนักเรียนด้วยกันของครูฝ่ายปกครอง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลการวิจัยเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างนักเรียนด้วยกันของสถานศึกษา หรือพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างความปรองดองของนักเรียน ฯลฯ

การสังเกตทั้งสองประเภทนี้ อาจใช้เครื่องมือที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสม โดยเครื่องมือที่ใช้เพื่อการสังเกต สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบสังเกตแบบไร้โครงสร้าง และแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต อาจดำเนินการโดยเปิดเผย หรือซ่อนเร้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และเรื่องที่กำลังศึกษา อย่างไรก็ตาม การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบซ่อนเร้น ในบางกรณีอาจมีปัญหาด้านจริยธรรมและข้อกฎหมายเกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ การสังเกตอาจถูกใช้เป็นวิธีเสริมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคอื่น ๆ เช่น นักวิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตร

อาจใช้การสังเกตควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์ หรือการสอบถามโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อเป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือเหล่านั้น ซึ่งผลที่ได้จากการสังเกตนี้ สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิจารณ์ผลที่ได้จากการศึกษาด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม หากจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเป็นจำนวนมาก ก็อาจจะไม่สามารถใช้การสังเกตร่วมได้ในทุกกรณี จึงมีคำแนะนำว่า ผู้เก็บข้อมูลควรจัดสัดส่วนของการสังเกตที่เป็นส่วนเสริมของเก็บรวบรวมข้อมูลแบบอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับงาน

3. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ เป็นเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลวิธีหนึ่งซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิโดยอาศัยการเผชิญหน้า (face-to-face) โดยอาจเป็นการสัมภาษณ์แบบเดี่ยวเป็นรายบุคคล หรืออาจสัมภาษณ์เป็นกลุ่มก็ได้ แต่ผู้ให้ข้อมูลจะให้ข้อมูลจากปากของตนเอง ในยุคปัจจุบัน การสัมภาษณ์อาจดำเนินการโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศช่วย เช่น การสัมภาษณ์ผ่านระบบการประชุมทางไกล (Video Conference) แต่สิ่งที่สำคัญคือ จะต้องมีการเผชิญหน้ากันเสมอ และผู้ถูกสัมภาษณ์จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองเสมอ

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ อาจทำการจัดบันทึกคำตอบไว้บนกระดาษ หรืออาจใช้การบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์โดยตรงเลยก็ได้ อย่างไรก็ตาม ด้วยมารยาทและจรรยาบรรณของนักวิจัย/นักพัฒนาหลักสูตร หากมีการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ นักวิจัย/นักพัฒนาหลักสูตรควรต้องขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อนเสมอ

สิ่งที่นักวิจัย/นักพัฒนาหลักสูตรควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ คือ การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เนื่องจากในการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้ถูกสัมภาษณ์อาจมีการตอบนอกประเด็นไปบ้าง ด้วยเหตุนี้ การจัดเตรียมลำดับและการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็น

โดยทั่วไป การสัมภาษณ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1) **การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)** เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการใช้แบบฟอร์มที่มีการเตรียมการ มีแผนการสัมภาษณ์ และการบริหารการสัมภาษณ์จัดเตรียมไว้ล่วงหน้าค่อนข้างแน่นอนเป็นการล่วงหน้า การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนี้มีลักษณะการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานหรือเป็นทางการมาก ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนจะตอบคำถามเดียวกัน และถามคำถามก่อนหลังเรียงตามลำดับเหมือนกัน ผู้สัมภาษณ์จะต้องอ่านคำถามตามลำดับในแบบสัมภาษณ์

2) **การสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง (Unstructured Interview)** เป็นการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นสูง เป็นการเปิดกว้าง และไม่เป็นทางการมากนัก ผู้สัมภาษณ์จะถามเรื่องใดก่อนหรือหลังก็ได้ รวมทั้งไม่จำเป็นต้องถามคำถามเหมือนกันทุกคนก็ได้ ผู้สัมภาษณ์มีอิสระในการถามและสามารถปรับเปลี่ยนการซักถามให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนได้

3) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะกึ่ง ๆ ระหว่างการสัมภาษณ์แบบที่ 1 และแบบที่ 2

4. การสอบถาม

การสอบถาม ในที่นี้หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล นับเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งสายสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

แบบสอบถามจำแนกได้เป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ

1) **แบบสอบถามปลายเปิด** (Open-ended questionnaires) เป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ให้เลือก แต่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบตอบคำถามด้วยสำนวนของตนเองอย่างเสรี ทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่และตรงไปตรงมา

2) **แบบสอบถามปลายปิด** (Close-ended questionnaires) เป็นคำถามที่มีคำตอบให้ผู้ตอบเลือกคำตอบที่จัดเตรียมไว้ให้แล้ว โดยอาจเป็นการทำเครื่องหมายบางประการ เช่น (✕) หรือเครื่องหมาย (✓) เป็นต้น ลงหน้าข้อความหรือในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตน ซึ่งแบบสอบถามแบบปลายปิดมีหลายรูปแบบ เช่น

2.1 แบบให้เลือกตอบตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียวจาก 2 คำตอบ ลักษณะคำตอบ เช่น ใช่ ไม่ใช่ ชอบ ไม่ชอบ จริง ไม่จริง ทราบ ไม่ทราบ เคย ไม่เคย เป็นต้น

2.2 แบบให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตนเพียงคำตอบเดียวจากหลายคำตอบ (มากกว่า 2 คำตอบ)

2.3 แบบให้เลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง หรือความคิดเห็นของตนได้หลายคำตอบ ดังตัวอย่าง ท่านเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากที่ใดบ้าง (ตอบได้หลายคำตอบตามความเป็นจริง)

ข้อเด่นข้อด้อยของการสอบถามกับการสัมภาษณ์

วิธีการ	ข้อเด่น	ข้อด้อย
การสัมภาษณ์	<ul style="list-style-type: none"> ● สามารถใช้ได้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ดี และไม่มีความรู้ ● เปิดโอกาสให้มีการซักถามเพื่อปรับความเข้าใจในประเด็นคำถามต่าง ๆ ● มีอัตราการตอบสูงกว่า เมื่อเทียบกับการเขียนตอบ 	<ul style="list-style-type: none"> ● จำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์มีผลต่อคำตอบที่ได้ ● ข้อมูลที่ได้อาจด้อยกว่าข้อมูลที่ได้จากการสังเกต

วิธีการ	ข้อเด่น	ข้อด้อย
การสอบถาม	<ul style="list-style-type: none"> • ประหยัดค่าใช้จ่าย • ผู้ตอบมักให้ความร่วมมือ และยินดีให้ข้อมูล เนื่องจากสามารถปกปิดสถานะได้ • ช่วยลดความลำเอียงที่เกิดจากการเลือกถามคำถามที่ต่างกันในการสัมภาษณ์ 	<ul style="list-style-type: none"> • ไม่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ น้อย หรืออ่านหนังสือไม่ออก • มักมีอัตราการตอบกลับต่ำ • หากคำถามไม่ชัดเจน เข้าใจยาก ผู้ตอบอาจตอบผิดประเด็น

จากข้อเด่นและข้อด้อยของเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ปัจจุบันนักวิจัย/นักพัฒนาหลักสูตรจึงอาจเลือกใช้วิธีผสม (mixed method) ดังนั้น ในระยะหลัง จึงมักพบว่า งานวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรชิ้นหนึ่ง ๆ อาจเลือกใช้เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่า 1 วิธี

5. การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เป็นเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลวิธีหนึ่งซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการนั่งสนทนาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) เป็นกลุ่ม โดยผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจะถูกคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง หรือเป็นผู้สามารถให้ข้อมูลที่ต้องการได้ ดังนั้น ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจึงจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะหลาย ๆ ประการที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneity) โดยกลุ่มคนเหล่านี้ จะถูกเชิญให้มาร่วมวงสนทนากันอย่างเป็นธรรมชาติ ในบรรยากาศที่เหมาะสม โดยมีจำนวนสมาชิกอยู่ระหว่าง 8-10 คน (บางตำราระบุจำนวน 6-12 คน)

องค์ประกอบของการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1) ประเด็นที่ต้องการสนทนา ซึ่งจะทำได้ทำให้สามารถรับทราบความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ

2) แนวคำถามที่จะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้า และจะต้องมีการจัดเป็นหมวดหมู่ และลำดับก่อนหลัง เพื่อป้องกันความสับสนในการสนทนา

3) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยจะคัดเลือกผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และมีภูมิหลังคล้าย ๆ กันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

4) บุคลากรที่จะดำเนินการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

- **พิธีกร** ที่จะทำหน้าที่ถามคำถาม และนำการพูดคุย รวมทั้งควบคุมการสนทนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ กระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกัน

- **ผู้จัดบันทึกการสนทนา** ซึ่งจะจดทั้งคำพูด อากัปกริยา ท่าทาง อารมณ์ รวมทั้งการบันทึกฝั่งการนั่งของสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนาด้วย

- **ผู้ช่วยดำเนินรายการ** เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้แก่กลุ่มผู้สนทนาทุกด้าน อาทิ การบริการน้ำ อาหารว่าง รวมทั้งคอยควบคุมไม่ให้กลุ่มผู้สนทนาได้รับการรบกวนจากภายนอก

5) อุปกรณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย

- เครื่องบันทึกเสียง โดยจะต้องเตรียมสำรองแบตเตอรี่ให้เพียงพอ
- สถานที่สำหรับการสนทนา ซึ่งจะต้องเป็นสถานที่ที่สมาชิกรู้จัก มีความสะดวกสบาย เงียบสงบไม่พลุกพล่านหรือมีเสียงรบกวน
- ของที่ระลึก เพื่อตอบแทนสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสนทนา ซึ่งจะแจกให้หลังเสร็จการสนทนาแล้ว
- อาหารว่าง น้ำดื่มระหว่างการสนทนา รวมทั้งอุปกรณ์เสริมการพูดคุย อาทิ รูปภาพ เอกสาร หนังสือ ฯลฯ
- ระยะเวลาที่เหมาะสม คือ ไม่ควรเกินกว่า 2 ชั่วโมงโดยประมาณ

การดำเนินการสนทนากลุ่ม

- 1) เชิญสมาชิกเข้าห้องที่จัดเตรียมไว้ หากเป็นห้องที่ใหญ่ และสมาชิกนั่งห่างกัน อาจต้องมีระบบเสียงเข้ามาช่วยให้การสนทนาเป็นไปอย่างราบรื่นชัดเจน
- 2) ควรมีป้ายชื่อ (อาจเป็นชื่อจริงหรือชื่อสมมุติก็ได้) สำหรับสมาชิกทุกคน โดยวางป้ายชื่อไว้ด้านหน้าเพื่อให้สามารถเรียกชื่อกันได้
- 3) เริ่มต้นด้วยการแนะนำตนเองและทีมงาน โดยพิธีกรจะชี้แจงวัตถุประสงค์การสนทนา พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่าจะมีการบันทึกเสียงไว้ด้วย
- 4) สร้างบรรยากาศ สร้างความคุ้นเคย และเริ่มคำถามตามลำดับที่เตรียมไว้
- 5) เปิดโอกาสให้สมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยพิธีกรต้องคอยกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง รวมทั้งคอยจำกัดเวลาสำหรับสมาชิกบางรายที่ใช้เวลามากเกินไปในการแสดงความคิดเห็นหรือครอบงำความคิดผู้อื่น
- 6) เมื่อได้พูดคุยจนครบประเด็น และถึงเวลาที่ต้องยุติ (ไม่ควรเกิน 2 ชั่วโมง) พิธีกรกล่าวยุติการสนทนา กล่าวขอบคุณ และแจกของที่ระลึกแก่ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

6. การทดสอบ

การทดสอบ เป็นเทคนิควิธีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ใช้วัดความสามารถด้านสติปัญญาของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบ อาจจะใช้แบบทดสอบหรือข้อสอบที่มีอยู่แล้วหรือสร้างใหม่เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ข้อสอบแบบอัตนัย ข้อสอบแบบปรนัย เป็นต้น

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักวิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรได้ข้อมูลตรงกับสิ่งที่ต้องการศึกษาและข้อมูลมีความครบถ้วนถูกต้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายชนิด แต่ละชนิดจะมีลักษณะและชื่อที่ใช้เรียกแตกต่างกันไป เช่น แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งจะขอกกล่าวถึงเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่น่าเสนอไปข้างต้น คือ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบบันทึกประเด็นการสนทนา และแบบทดสอบ

1. แบบสังเกต

แบบสังเกต (Observation form) เป็นเครื่องมือการวิจัยประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น และกาย (การสัมผัสด้วยร่างกาย) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้อธิบายเหตุการณ์ พฤติกรรม หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมที่เกิดขึ้นภายในหน่วยวิจัยที่กำลังศึกษา สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยประเภทผสม (Mixed Method) โดยทั่วไป การสังเกตจะต้องดำเนินการในลักษณะที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว เพื่อการหลีกเลี่ยงการแสดงข้อมูลพฤติกรรม หรือปรากฏการณ์ที่ไม่เป็นไปตามปกติหรือเป็นธรรมชาติ ในการใช้เครื่องมือประเภทนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่สังเกตควรแสวงหาโอกาสที่เหมาะสมในการเข้าไปสังเกตเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ได้ถูกต้องและใกล้เคียงสภาพธรรมชาติ หรือความเป็นปกติให้มากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้เพื่อการสังเกต สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1) **แบบสังเกตแบบไร้โครงสร้าง** (Unstructured Observation Form) เป็นแบบสังเกตที่ไม่มีโครงสร้างหรือรูปแบบแน่นอนตายตัว แต่มักขึ้นอยู่กับประสบการณ์และตัวผู้สังเกตเอง โดยอาจมีลักษณะเป็นหัวข้อ หรือประเด็นเพื่อการสังเกตแบบง่าย ๆ

2) **แบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง** (Structured Observation Form) เป็นแบบสังเกตที่มีโครงสร้างหรือรูปแบบแน่นอนตายตัว โดยอาจมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) หรือแบบคำถามปลายเปิด ก็ได้ ตามความเหมาะสม

ตัวอย่างแบบสังเกตแบบมีโครงสร้างประเภทตรวจสอบรายการ

แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำ
(การทดลองขั้นหนึ่งต่อหนึ่ง)
ตามโครงการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำ
สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

.....

สถานศึกษา : กศน.อำเภอ..... จังหวัด.....

กศน.ตำบล/ศศช.....

ผู้เรียนคนที่ ..... : ชื่อ-สกุล.....

เรื่องที่ .....

สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ : วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

เรื่องที่..... :

ที่	ประเด็นสังเกต	ความถี่ของพฤติกรรม		บันทึกข้อสังเกต
		รอยขีดแสดงจำนวนครั้ง	ความถี่	
1	ทำหน้างานหรือสงสัยหรือขมวดคิ่ว			
2	แสดงอาการงีบผิดปกติ			
3	มีข้อสงสัยและซักถาม			
4	แสดงอาการเกาศีรษะ			
5	มีความกระตือรือร้น สนใจเนื้อหา			

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือการวิจัยอีกประเภทหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนา ซึ่งอาจเป็นการถามและตอบกันโดยตรงแบบเผชิญหน้า (face-to-face interview) หรือผ่านทางโทรศัพท์ (telephone interview) ก็ได้ ทั้งนี้ ผู้ถามจะมีฐานะเป็นผู้สัมภาษณ์ (Interviewer) ส่วนผู้ตอบจะมีฐานะเป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ (Interviewee)

แบบสัมภาษณ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ ได้แก่

1) **แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview)** เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามต่าง ๆ ที่ต้องการเก็บข้อมูลไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยมักจะจัดพิมพ์ไว้เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ใช้ประกอบการซักถามผู้ถูกสัมภาษณ์ทุก ๆ คน ด้วยข้อคำถามชุดเดียวกันตามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้ทำหน้าที่จดบันทึกคำตอบทั้งหมดของผู้ถูกสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรืออาจใช้การอัดเทปประกอบเมื่อยุติการสัมภาษณ์แล้ว ถ้าการจดบันทึกไม่ชัดเจนหรือบันทึกไม่ทันผู้สัมภาษณ์จะกลับมาเปิดเทปเพื่อเพิ่มเติมให้ถูกต้อง

2) **แบบสัมภาษณ์ชนิดไร้โครงสร้าง (Unstructured Interview)** เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างหรือไม่มีการสร้างข้อคำถามที่ต้องการจะเก็บข้อมูลไว้ก่อนหน้า แต่อาจจัดทำไว้เพียงเป็นประเด็นหรือแนวข้อคำถามอย่างคร่าว ๆ ซึ่งไม่มีรูปแบบที่แน่นอนไว้เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ใช้เป็นแนวทางในการพูดคุยหรือซักถามกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ด้วยเหตุนี้ ผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนอาจจะได้รับข้อคำถามในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นแตกต่างกัน แต่ทุกคำถามก็ยังคงจะต้องอยู่ภายใต้ประเด็นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล ด้วยเหตุนี้ ผู้สัมภาษณ์จึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องที่กำลังทำวิจัย และความสามารถในการตั้งคำถามให้ตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูล และในทำนองเดียวกับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้ทำหน้าที่จดบันทึกคำตอบทั้งหมดของผู้ถูกสัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือใช้เครื่องบันทึกเสียงช่วย

3) **แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)** เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการสัมภาษณ์ที่อยู่ระหว่างการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับการสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง ดังนั้น แบบสัมภาษณ์สำหรับการสัมภาษณ์แบบนี้ จึงมักไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แต่จะมีลักษณะผสมผสานระหว่างโครงสร้างข้อคำถามและการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนี้ นิยมใช้กับการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งต้องการความยืดหยุ่นของข้อประเด็นคำถามเพื่อการเก็บข้อมูล ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมประเด็นศึกษาอย่างครบถ้วน

ส่วนประกอบของแบบสัมภาษณ์ โดยทั่วไป แบบสัมภาษณ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนนำ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ/หลักสูตร ได้แก่ ชื่อโครงการ/ชื่อหลักสูตร เป็นต้น

ส่วนผู้สัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์ และสภาพทั่วไปของการสัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ สกุลของผู้สัมภาษณ์ วัน/เวลา/สถานที่ ที่ใช้สัมภาษณ์

ส่วนผู้ถูกสัมภาษณ์ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น ชื่อ สกุลของผู้ถูกสัมภาษณ์ (ในกรณีที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ยินยอม) หรือสถานของผู้ถูกสัมภาษณ์ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ศาสนา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการทำงาน เป็นต้น

ส่วนคำถาม เป็นส่วนของข้อคำถาม (ในกรณีที่เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) หรือประเด็นหรือแนวข้อคำถามอย่างคร่าว ๆ (ในกรณีที่เป็นการสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง) และเนื้อที่เพื่อการจัดบันทึกผลการสัมภาษณ์

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์	
(ส่วนนำ)	ชื่อโครงการวิจัย: การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ กศน.ตำบล ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ Mobile Learning
(ส่วนผู้สัมภาษณ์)	ชื่อ-สกุลผู้สัมภาษณ์.....วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์..... เวลา: .....สถานที่:.....
(ส่วนผู้ถูกสัมภาษณ์)	ผู้ถูกสัมภาษณ์ : .....สถานะ : ..... ระดับการศึกษา:.....อายุงาน:.....
(ส่วนคำถาม)	คำถามในการสัมภาษณ์ (กรณีที่เป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง) 1. ท่านกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ กศน.ตำบล โดยใช้ Mobile Learning อย่างไร ..... 2. ในการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ กศน.ตำบล โดยใช้ Mobile Learning ท่านดำเนินการอย่างไร .....

อนึ่ง ในการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ในปัจจุบัน ไม่นิยมการเว้นที่ว่างไว้เพื่อการจัดบันทึกผลการสัมภาษณ์ แต่จะใช้เทปบันทึกเสียง หรือเครื่องบันทึก MP3 บันทึกการสัมภาษณ์แทนการจัดบันทึก แล้วนำผลการบันทึกเสียงมาทำการถอดเป็นข้อความอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น แบบสัมภาษณ์ในระยะหลังจึงมีลักษณะที่สั้น ง่าย และบรรจุไว้แต่เฉพาะประเด็นคำถามเท่านั้น

3. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่นิยมนำมาใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด แบบสอบถามจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับแบบทดสอบ แต่จะเป็นการใช้เพื่อตรวจสอบความคิด ความเห็น ข้อเท็จจริง หรือการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยเหตุนี้ แบบสอบถามจึงเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบถูกหรือผิด แต่เป็นการมุ่งเน้นการวัดระดับความคิด ความเห็น ข้อเท็จจริง หรือการปฏิบัติ ซึ่งอาจมีตั้งแต่ 2 ระดับ ไปจนถึงหลายระดับ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ระดับของการวัดในแบบสอบถามมักจะมีลักษณะเป็นเลขคี่ เช่น 3 หรือ 5 หรือ 7 หรือ 9 ระดับ เป็นต้น

ในการทำงานเดียวกันแบบสอบถาม สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะตามประเภทของคำถามที่ใช้ในแบบสอบถาม คือ

1) **แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire)** เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะของการตั้งคำถาม โดยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิด ความเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อให้นักวิจัย/นักพัฒนาหลักสูตรสามารถนำคำตอบซึ่งสะท้อนความคิด ความเห็น หรือทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม ไปวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Context analysis) เพื่อสรุปเป็นผลการวิจัยหรือเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร ข้อดีของการใช้แบบสอบถามปลายเปิด คือ การไม่ปิดกั้นคำตอบ หรือเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดและความเห็นได้อย่างอิสระ โดยปราศจากข้อจำกัดหรือการชี้นำ อย่างไรก็ตาม ในบริบทแบบไทย ๆ ซึ่งไม่นิยมแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรอาจไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลใด ๆ ได้โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมักไม่นิยมตอบแบบสอบถามลักษณะนี้ แต่ในหลาย ๆ กรณี ผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรอาจสามารถใช้แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (pre-survey) แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และพัฒนาเป็นแบบสอบถามปลายปิด เพื่อใช้เก็บข้อมูลจริงต่อไป ซึ่งแม้ว่า การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นนี้ จะต้องใช้เวลาไปบ้าง แต่ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยหรือข้อมูลที่จะนำไปพัฒนาหลักสูตรจะมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นด้วย

ตัวอย่างแบบสอบถามปลายเปิด

<p>จงแสดงความคิดเห็นตามความรู้ความเข้าใจของท่าน</p> <p>1. ความรู้ความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพ (นอกเหนือจากอาชีพการเกษตร) ได้แก่</p> <p>.....</p> <p>2. ทรัพยากรของตนเองและของชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมเพิ่มผลผลิตในการประกอบอาชีพ</p> <p>อะไรบ้าง</p> <p>.....</p>
--

2) **แบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Questionnaire)** เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะของการคำถามที่ผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรได้จัดเตรียมคำตอบไว้ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเรียบร้อยแล้ว ดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามจึงทำหน้าที่เพียงตัดสินใจว่า คำตอบหรือตัวเลือกใดน่าจะเหมาะสม ถูกต้อง หรือตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด ดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามจึงมักตั้งใจตอบคำถามในลักษณะนี้ อย่างไรก็ตาม การสร้างแบบสอบถามแบบปลายปิดจะมีข้อจำกัดตรงที่ต้องใช้เวลาในการสร้างนานกว่า โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิด เนื่องจากนักวิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า ทั้งประเด็นคำถามและคำตอบให้ชัดเจน และตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด และในบางกรณี การใช้แบบสอบถามปลายปิดก็เป็นการปิดกั้นความคิดและไม่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงเหตุผลประกอบ ทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ขาดความมีเหตุมีผลไป

โดยทั่วไป แบบสอบถามปลายปิด สามารถออกแบบได้ 3 ประเภท ตามลักษณะคำถามและคำตอบที่ใช้ในแบบสอบถาม ดังนี้

(1) **แบบสอบถามประเภทเลือกตอบ (Multiple Choices)** เป็นการประยุกต์ข้อคำถามชนิดที่มีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบในลักษณะเดียวกับคำถามในข้อสอบแบบปรนัยหลายตัวเลือก โดยตัวเลือกอาจมีได้ตั้งแต่ 2 ตัวเลือก ไปจนถึงหลายตัวเลือกตามความจำเป็น ผู้ตอบแบบสอบถามจึงทำหน้าที่เพียงการตัดสินใจเลือกคำตอบที่เหมาะสมที่สุด ที่อาจมีเพียงตัวเลือกเดียวหรือหลายตัวเลือกก็ได้

ตัวอย่างคำถามแบบมีคำตอบให้เลือกหลายคำตอบ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ หลักสูตร.....

การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต โครงการ.....

การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมชุมชน โครงการ.....

ผู้ให้ข้อมูล (นาย/ นาง/ นางสาว).....อายุ.....ปี

เลขที่บัตรประชาชน - - - -

อาชีพ ลูกจ้าง รับราชการ ค้าขาย เกษตรกร

ทหาร ธุรกิจส่วนตัว ว่างงาน อื่น ๆ .....

การศึกษาระดับชั้น

ต่ำกว่าประถมศึกษา ประถมศึกษา ม.ต้น

ม.ปลาย อนุปริญญา ปริญญาตรีขึ้นไป

(2) แบบสอบถามประเภทจัดลำดับ (Ranking) เป็นแบบสอบถามที่ออกแบบข้อคำถาม เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตัดสินใจจัดลำดับตัวเลือกต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตร กำหนดไว้แล้ว ตามเกณฑ์ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ตามลำดับความต้องการ ความสำคัญ ขนาด หรือปริมาณ เป็นต้น ด้วยการระบุตัวเลขลงในช่องว่างที่กำหนด

ตัวอย่างแบบสอบถามประเภทจัดลำดับ

กรุณาใส่หมายเลขเพื่อเรียงลำดับอาชีพที่ท่านสนใจและต้องการฝึกทักษะ(1=ต้องการมากที่สุด และ9 ต้องการน้อยที่สุด)

หมวดเกษตรกรรม	หมวดคหกรรม
..... เพาะเห็ด	.....เบเกอรี่
.....เลี้ยงสัตว์ ระบุ.....	.....การทำอาหารว่าง
.....แปรรูปผลิตผลทางการเกษตร	.....การทำขนมไทย
.....การทำปุ๋ยหมัก	.....การทำเครื่องดื่มสมุนไพร
.....อื่น ๆ	.....การตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี/ ชาย
	.....การตัดผมชาย
	.....การตัดผม - เสริมสวย
	.....การเย็บปักถักร้อย
	.....การถักโครเชต์
	.....อื่น ๆ .....

(3) แบบสอบถามประเภทมาตราประมาณค่า (Rating Scale) เป็นแบบสอบถามที่ออกแบบข้อคำถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินข้อคำถามออกมาเป็นมาตราส่วนตามระดับความคิดเห็น ระดับความต้องการหรือระดับการปฏิบัติ เป็นต้น โดยผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรได้กำหนดมาตราส่วนของคำตอบไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งมาตราส่วนที่กำหนดโดยทั่วไปมักมีลักษณะเป็นเลขคู่ เพื่อให้มีค่ากลางจุดสมดุล

ตัวอย่างแบบสอบถามประเภทประมาณค่า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่าน

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านหลักสูตร					
	1.1 ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการในการจัดกิจกรรมครั้งนี้					
	1.2 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกำหนดหลักสูตร					
	1.3 เนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับปัญหาตรงกับความต้องการของท่าน					

ปัจจุบันแบบสอบถามประเภทมาตราประมาณค่า ได้ถูกพัฒนาให้มีลักษณะของในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งาน เช่น (Likert Rating Scale) มาตราประมาณค่าแบบออสกูด ฯลฯ แต่ลักษณะของมาตราประมาณค่าที่เรานิยมนำมาใช้ให้เก็บรวบรวมข้อมูลของ กศน. คือ มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต

4. แบบบันทึกประเด็นการสนทนา

แบบบันทึกประเด็นการสนทนา เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยจะต้องมีการกำหนดแนวคำถามเพื่อการสนทนา

แนวคำถามเพื่อการสนทนาอาจมีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบสัมภาษณ์ กล่าวคือ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แบบ คือ แนวคำถามเพื่อการสนทนาแบบมีโครงสร้าง แนวคำถามเพื่อการสนทนาแบบกึ่งโครงสร้าง และแนวคำถามเพื่อการสนทนาแบบไร้โครงสร้าง โดยแนวคำถามเพื่อการสนทนาจะเป็นแบบใด มักขึ้นกับผู้นำการสนทนาเป็นหลัก และด้วยการเอื้ออำนวยของเทคโนโลยีในปัจจุบัน แนวคำถามเพื่อการสนทนาที่ใช้งานในปัจจุบันก็มักไม่นิยมเว้นที่ไว้จดบันทึกผลการสนทนามากนัก หรือไม่มีเลย แต่จะใช้เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือในการจดบันทึกเป็นหลัก

ตัวอย่างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบของ กศน.ตำบล
ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้ Mobile Learning
สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

.....
ประเด็นคำถาม

1. ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบโดยใช้ Mobile Learning ท่านได้วิเคราะห์ผู้เรียนอย่างไร
2. การวิเคราะห์หลักสูตรรายวิชา (เนื้อหา: ง่าย/ ปานกลาง/ยาก) โดยใช้ Mobile Learning ท่านดำเนินการอย่างไร
3. การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ Mobile Learning ท่านดำเนินการอย่างไร
  - 3.1 เรียนรู้ด้วยตนเอง
  - 3.2 พบกลุ่ม
  - 3.3 สอนเสริม/ โครงงาน/ อื่น ๆ
4. การจัดทำแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ท่านดำเนินการอย่างไร
5. การออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (ออกแบบกิจกรรม)
6. การกำหนดแนวทางการวัดผลและประเมินผลท่านดำเนินการอย่างไร
  - 6.1 วิธีการวัดผลและประเมินผล
  - 6.2 การสร้างเครื่องมือวัดผล (เช่น แบบทดสอบ ใบงาน ฯลฯ)

5. แบบทดสอบ

แบบทดสอบ (Testing Items Form) เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อการวัดระดับสติปัญญาหรือความรู้ความสามารถทางสติปัญญา (Intellectual Ability) ของกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ถูกทดสอบ ทั้งที่เกี่ยวกับความรู้ ความจำ หรือความเข้าใจ ในลักษณะเดียวกับแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความจำ หรือความเข้าใจของนักเรียน นักศึกษา ในการประยุกต์ใช้แบบทดสอบในลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น ข้อคำถามแต่ละข้อจะถูกเรียบเรียงขึ้นมาเป็นชุด โดยมีการตั้งเกณฑ์ หรือขอบเขตของคำตอบที่ถูกต้องเอาไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถตัดสินได้ว่า คำตอบที่กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบตอบนั้นถูกหรือผิด และผลของการวัดจะออกมาในรูปแบบของค่าคะแนน

แนวการสร้างแบบทดสอบที่นิยมใช้กันมากที่สุด สามารถแบ่งออกตามลักษณะของจุดมุ่งหมายในการสร้างเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) **แบบทดสอบประเภทอัตนัย (Subjective Test Item)** ในทำนองเดียวกับแบบทดสอบประเภทอัตนัยที่ใช้ประเมินความรู้ของผู้เรียน แบบทดสอบประเภทอัตนัยเพื่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตร เป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นข้อความชนิดที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบเขียนคำตอบด้วยตนเอง แบบทดสอบประเภทอัตนัยเพื่อการเก็บข้อมูล สามารถแบ่งออกได้ 3 ชนิด คือ

(1) แบบทดสอบประเภทอัตนัยชนิดไม่จำกัดความยาวของคำตอบ (Essay-extended response) เป็นแบบทดสอบเพื่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบสามารถเขียนคำตอบได้อย่างอิสระตามความรู้หรือความเข้าใจของตน โดยไม่มีการกำหนดความยาวของคำตอบ

ตัวอย่างคำถามในแบบทดสอบประเภทอัตนัยชนิดไม่จำกัดความยาวของคำตอบ

-ในฐานะผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนส่งเสริมการรู้หนังสือสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชนเผ่า ท่านได้นำความรู้ ทักษะ และเทคนิคการสอนภาษาไทยแบบแจกลูก-สะกดคำไปใช้อย่างไร จงอธิบาย

(2) แบบทดสอบประเภทอัตนัยชนิดจำกัดความยาวของคำตอบ (Essay-restricted response) เป็นแบบทดสอบเพื่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบจะต้องเขียนคำตอบภายใต้เงื่อนไขบางอย่างที่ผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรกำหนดไว้

ตัวอย่างคำถามในแบบทดสอบประเภทอัตนัยชนิดจำกัดความยาวของคำตอบ

-ในฐานะผู้สอนที่รับผิดชอบการสอนส่งเสริมการรู้หนังสือสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชนเผ่า และท่านผ่านการอบรมการสอนภาษาไทยแบบแจกลูก - สะกดคำ ขอให้ท่านระบุประเด็นสำคัญของการสอนภาษาไทยแบบแจกลูก-สะกดคำมาให้ครบถ้วน

(3) แบบทดสอบประเภทอัตนัยชนิดตอบอย่างสั้นหรือแบบเติมคำ (Shot answer or Completion) เป็นแบบทดสอบเพื่อการวิจัยที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบจะต้องเขียนคำตอบสั้น ๆ เพียงประโยคเดียว หรือเติมคำลงในช่องว่างเพื่อให้ได้ใจความที่ถูกต้อง สมบูรณ์มากที่สุด

ตัวอย่างคำถามในแบบทดสอบประเภทอัตนัยชนิดตอบอย่างสั้นหรือแบบเติมคำ

-ตามนัยแห่งมาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ

1).....2).....และ3).....

2) **แบบทดสอบประเภทปรนัย (Objective Test Item)** เป็นการประยุกต์แบบทดสอบประเภทปรนัยที่ใช้ในการประเมินความรู้ของผู้เรียนมาใช้เพื่อประเมินความรู้ ความเป็นปรนัยสำหรับแบบทดสอบ หมายถึง การที่ผู้อ่านเข้าใจคำถามตรงกัน และผู้ให้คะแนนสามารถให้คะแนนได้ตรงกัน ดังนั้น แบบทดสอบประเภทปรนัย จึงมีลักษณะเป็นข้อคำถามที่กำหนดโครงสร้างทั้งในส่วนของข้อคำถามและคำตอบไว้แล้ว เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบตัดสินใจเพียงเลือกคำตอบตามโครงสร้างของข้อคำถามและคำตอบที่ผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรกำหนดมาให้ แบบทดสอบแบบปรนัยเพื่อการเก็บข้อมูลสามารถแบ่งออกได้ 3 ชนิด คือ

(1) **แบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดถูก-ผิด (True-False Test Item)** เป็นแบบทดสอบเพื่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบทำเครื่องหมาย ✓ (ถูก) หรือ ✗ (ผิด) ตามความรู้หรือความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบ

ตัวอย่างคำถามในแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดถูก-ผิด

จงทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าถูก และ ✗ หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าผิด
.....1) คำที่ขีดเส้นใต้ ในพจนานุกรมด้วยมาตราสะกด แม่กด
.....2) จาก อ่านว่า จอ-อา-จา-จา-กอ-จาก

(2) **แบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดจับคู่ (Matching Test Item)** เป็นแบบทดสอบเพื่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบทำการจับคู่ประเด็นคำตอบด้านซ้ายมือและด้านขวามือที่มีความเกี่ยวข้องกัน ตามประเด็นเนื้อหาสาระ เพื่อเป็นการทดสอบความรู้หรือความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบ

ตัวอย่างคำถามในแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดจับคู่

จงจับคู่คำที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยเขียนตัวอักษรของข้อด้านขวามือใส่ในช่องว่างหน้าข้อด้านซ้ายมือ
.....1) ครู กศน.ตำบล ก) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
.....2) ผู้เรียน ข) มีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้
ค) มีสถานะเป็นนิติบุคคล

3) **แบบทดสอบประเภทปรนัยชนิดหลายตัวเลือก (Multiple-Choice Test Item)** เป็นแบบทดสอบเพื่อการวิจัยหรือการพัฒนาหลักสูตรที่กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงตัวเลือกเดียวหรือหลาย ๆ ตัวเลือก ตามประเด็นเนื้อหาสาระเพื่อใช้ทดสอบความรู้หรือความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ถูกทดสอบจากกลุ่มคำตอบหลาย ๆ คำตอบที่ผู้วิจัยหรือนักพัฒนาหลักสูตรได้กำหนดไว้ให้สำหรับคำถามแต่ละข้อ ซึ่งโดยทั่วไปคำถามแต่ละข้อ อาจจะมีคำตอบที่เป็นตัวเลือกประมาณ 4-5 ตัวเลือก

ตัวอย่างคำถามในแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดหลายตัวเลือก

จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงตัวเลือกเดียว

1. ข้อใดเขียนผิด
  - ก. สวดมนต์
  - ข. นิมนต์
  - ค. ทำวัตร
  - ง. อาสนะ

ดังนั้น วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต้องสอดคล้องกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ถ้าวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์ผู้มาใช้บริการของ กศน.ตำบล ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่อ่านออก เขียนได้ และอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ เครื่องมือที่เหมาะสมจึงเป็น **แบบสัมภาษณ์** ความพึงพอใจการบริการของ กศน.ตำบล หากใช้สอบถามอาจประสบข้อจำกัดในเรื่องของการอ่าน การเขียนของผู้ใช้บริการ

ในการพิจารณาเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจพิจารณาได้ดังตัวอย่าง

วิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือ	การนำเครื่องมือไปใช้
1. การสังเกต	แบบสังเกต	ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยสังเกตพฤติกรรมของ คนหรือสัตว์ แล้วบันทึกในแบบสังเกต ซึ่งควร กำหนดรายการที่จะสังเกตเอาไว้ การสังเกตจะ ได้ผลดี ถ้าทำโดยผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัว จะได้ข้อมูล เชิงคุณภาพ แต่สามารถแปลงเป็นข้อมูลเชิง ปริมาณได้ ในกรณีที่เป็นการสังเกตสภาพทาง ภูมิศาสตร์ หรือโครงสร้างทางวัตถุ เช่น ศึกษา สภาพชุมชน การจัดร้านค้า หรือการจัดสำนักงาน ผู้สังเกตจะบันทึกสิ่งที่สังเกตพบหรือเห็นลงใน แบบสังเกต และมักมีการบันทึกแผนที่ หรือ แผนผังด้วย
2. การสัมภาษณ์	แบบสัมภาษณ์	ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนา สอบถาม ปากเปล่า โดยมีการบันทึกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งควรกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า

วิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูล	เครื่องมือ	การนำเครื่องมือไปใช้
		ข้อมูลที่ได้เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ
3. การสอบถาม	แบบสอบถาม	ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น ความต้องการ สภาพปัญหา เป็นต้น โดยให้ผู้ตอบเขียนหรือเลือกคำตอบ ซึ่งคำตอบนี้ไม่มีถูกหรือผิด อาจจะถามนักศึกษา ครู ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน หรือคนในชุมชน ข้อมูลที่ได้เป็นทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ
4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group)	แบบบันทึกประเด็นการสนทนา	ใช้ในการรวบรวมความคิดเห็นกลุ่มเล็ก (ไม่เกิน 15 คน) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งควรกำหนดประเด็นการสนทนาไว้ล่วงหน้า เช่น การเชิญนักศึกษาและครูมาสนทนาเกี่ยวกับปัญหาการใช้ชุดวิชาและหาแนวทางแก้ไข จะได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ
5. การทดสอบ	แบบทดสอบ	ใช้ในการรวบรวมข้อมูลที่เป็นการวัดความสามารถด้านสติปัญญา อาจจะใช้แบบทดสอบหรือข้อสอบที่มีอยู่แล้วหรือสร้างใหม่ โดยให้ผู้ให้ข้อมูลเขียนคำตอบ จะได้ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ข้อสอบแบบอัตนัย ข้อสอบแบบปรนัย เป็นต้น

นอกเหนือจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ยังมีเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หน่วยงาน/สถานศึกษา กศน.นิยมใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน คือ **การจัดเวทีประชาคม**

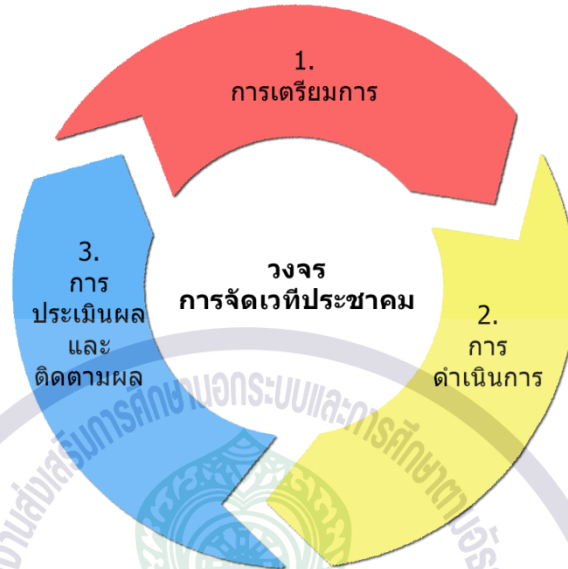
ประชาคม คือ การรวมตัวของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เป็นเวทีของการพูดคุย แลกเปลี่ยนถกแถลง (ไม่ใช่โต้เถียง) เกี่ยวกับข้อมูล เช่น การแก้ไขปัญหาในชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น มี 2 ลักษณะ คือ

- 1) อย่างเป็นทางการ โดยการจัดเวทีหรือการจัดประชุม
- 2) อย่างไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนากลุ่มเล็กในศาลาวัด การพบปะพูดคุยอาจเป็นครั้งคราว

วิธีการและเทคนิคการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน/ตำบล

❖ วงจรขั้นตอนการดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมการ

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้จัดและทีมงานดำเนินงานเวทีประชาคม เข้าใจถึงสภาพปัญหาของหมู่บ้าน ตำบล ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความสัมพันธ์ของผู้คนในชุมชน เพื่อนำไปสู่การจัดเวทีประชาคม ระดับหมู่บ้าน ตำบล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลชุมชน

โดยการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในชุมชน จากหน่วยงานต่าง ๆ หรือศึกษาข้อมูลด้านลึกเพิ่มเติมจากชาวบ้าน กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็น โดยทางการ โดยการพูดคุย ร่วมกิจกรรมข้อมูลอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการจัดเวทีประชาคม

1.2 การกำหนดทีมดำเนินงาน

1.2.1 ทีมดำเนินงาน ควรมีผู้นำชุมชนเข้าร่วมด้วย เรียนรู้เรื่องประชาคมตั้งแต่เริ่มแรกในอนาคต ในอนาคตผู้นำเหล่านี้อาจจะเป็นผู้จัดเวทีประชาคมได้เอง จำนวนของทีมดำเนินงาน จะมีจำนวนมากน้อยกับขนาดของเวที (จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเวที) อาจจะมีเริ่มตั้งแต่ 30 คน หรือมากกว่านี้แล้วแต่ความเหมาะสม

1.2.2 ผู้ดำเนินการในการจัดเวที ควรประกอบด้วย

1) ผู้กระตุ้นนำ ทำหน้าที่หลักในการดำเนินการตามประเด็นที่ได้เตรียมมา และปรับตามสถานการณ์

2) ผู้สร้างบรรยากาศทำหน้าที่ช่วยและเก็บตกจากผู้กระตุ้นหลักของทีม หลงลืมหรือพลาด รวมทั้งเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้ตื่นตัวไม่น่าเบื่อ

3) ผู้สังเกตการณ์ ทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรมของผู้ร่วมเวที ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขสถานการณ์ และสร้างสรรค์บรรยากาศ

4) ผู้อำนวยการความสะดวก ทำหน้าที่ในด้านการบริหารอุปกรณ์ ที่ผู้เข้าร่วม เวทีต้องการตามขั้นตอนของเทคนิคที่ใช้

1.3 การกำหนดวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์จะถูกกำหนดจากผลการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลชุมชน มาเป็น แนวทางในการกำหนด

1.4 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

โดยใช้ข้อมูล และผลวิเคราะห์ ซึ่งจำนวนกลุ่มเป้าหมายควรอยู่ระหว่าง 30-50 คน ผู้ที่เข้าร่วมเวทีควรประกอบด้วย กรรมการหมู่บ้าน ผู้แทนกลุ่มต่าง ๆ ผู้อาวุโส ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำ ธรรมชาติ อาสาสมัคร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สมาชิก อบต.

1.5 ระยะเวลาในการจัดเวทีประชาคม

พิจารณาตามความเหมาะสม อาจจะเป็นเพียง 1 วัน 2 วัน หรือ 3 วัน สุดแล้ว แต่ประเด็นในการพูดคุย เวลาในการประกอบอาชีพ

1.6 ประเด็นเนื้อหาในการจัดเวทีประชาคมที่สำคัญ ๆ คือ

- 1) การค้นหาความคาดหวังของชุมชน
- 2) การเรียนรู้ชุมชนร่วมกัน
- 3) การค้นหาปัญหาของชุมชนและแนวโน้มของอนาคต
- 4) การค้นหาโอกาสที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน
- 5) การค้นหาเพื่อนร่วมพัฒนาทั้งในและนอกชุมชน
- 6) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา
- 7) การวางแผน วางโครงการ และกิจกรรม
- 8) การแบ่งงานเพื่อการปฏิบัติ ให้เป็นตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนด

สำหรับเทคนิคที่ใช้ในการจัดเวทีประชาคม ทีมงานต้องเลือกเทคนิคตามความเหมาะสม ของชุมชนนั้น

2. ขั้นตอนดำเนินการ

กิจกรรม	วิธีการ/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์	หมายเหตุ
1. สร้างความคุ้นเคย 1.1 แนะนำตัว ผู้เข้าร่วม ประชุม 1.2 ละลาย พฤติกรรม	- ปรับใช้ตามความ เหมาะสม เช่นเกมที่ เสริมสร้างความคุ้นเคย ต่างๆ เพลงการปรบมือ การพูดคุย ฯลฯ	- สื่อที่ใช้ในการประกอบ เกม เพลงอื่น ๆ เท่าที่ จำเป็น	
2. แจ้งวัตถุประสงค์และ ข้อตกลงร่วมกันในการ ประชุม	- พูดคุย - เขียนใส่บัตรคำ - นำเสนอบัตรคำติด แผ่นกระดาษปรีฟ/ฟิลิป ชาร์ท - สรุปรวมเป็นข้อตกลง ของที่ประชุม	- ปากกาเคมี - บัตรคำ - กระดาษ/ฟิลิปชาร์ท - เทปขาว	
3. กำหนดความ คาดหวัง	- แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดม สมอง หาความคาดหวัง ของกลุ่มโดยเขียนลงใน บัตรคำ - สรุปผลรวมผลความคิด ของกลุ่มย่อยเป็นของที่ ประชุมใหญ่	- ปากกาเคมี - บัตรคำ - กระดาษปรีฟ/ฟิลิป ชาร์ท - เทปขาว	
4. การให้การศึกษ ชุมชน	- สะท้อนภาพรวมของ ชุมชนในด้านต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน กลุ่ม องค์กร การประกอบ อาชีพ ทรัพยากร ประเพณี วัฒนธรรม ความผูกพัน ของชุมชน	- ปากกาเคมี - บัตรคำ - กระดาษปรีฟ/ฟิลิป ชาร์ท - เทปขาว - ผู้อาวุโส /ปราชญ์ ชาวบ้าน	- อาจให้วาดแผนที่ ภาพรวมชุมชน โดยปราชญ์ ชาวบ้านอาวุโสเล่า ให้ฟัง

กิจกรรม	วิธีการ/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์	หมายเหตุ
	สภาพปัญหา โดยใช้เทคนิคการกระตุ้นที่เหมาะสม		
5. ค้นหาความปัญหาร่วมกัน	- ใช้ระดมสมอง - ให้มีอาสาสมัครรวบรวมความคิดจากการระดมสมองเพื่อสรุปต่อที่ประชุมใหญ่ของเวที - นำเสนอโดยจัดลำดับความสำคัญของปัญหา	- ปากกาเคมี - บัตรคำ - กระดาษปรู๊ฟ/ฟิลิปชาร์ท - เทปกาว	- เพื่อหาปัญหาชุมชนทุกแง่มุมทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม
6. ค้นหาความหวังและโอกาส	- ผู้เข้าร่วมเวทีต้องกำหนดปัญหา	- ปากกาเคมี - บัตรคำ - กระดาษ/ฟิลิปชาร์ท - เทปกาว	
7. ค้นหาสิ่งดีในชุมชน	- ให้ผู้ร่วมประชุมเสนอสิ่งดีที่มีอยู่ในชุมชนว่ามีอะไรบ้าง	- กระดาษปรู๊ฟ/ฟิลิปชาร์ท - ปากกาเคมี - เทปกาว	
8. ค้นหาเพื่อนร่วมพัฒนา	- ชี้แจง กระตุ้น ให้ช่วยค้นหา - สรุปประเด็นลงในกระดาษปรู๊ฟ/ฟิลิปชาร์ท	- ปากกาเคมี - กระดาษปรู๊ฟ/ฟิลิปชาร์ท - เทปกาว	
9. กำหนดเป้าหมายการพัฒนา	- ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนา โดยคำนึงถึงปัจจัยเชิงบวก	- ปากกาเคมี - กระดาษปรู๊ฟ/ฟิลิปชาร์ท - เทปกาว	- สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาได้เลย
10. ร่วมกันวางแผนวางโครงการ	- ผู้เข้าร่วมเวทีร่วมกันกำหนดแผนโครงการ	- บอร์ดภาพรวมของชุมชนทั้งหมด	- ผู้ดำเนินการต้องกระตุ้นเพื่อให้เกิด

กิจกรรม	วิธีการ/เทคนิค	สื่อ/อุปกรณ์	หมายเหตุ
	และกิจกรรม เขียนลงใน กระดาษปรีฟ/ฟลิปชาร์ต จัดหมวดหมู่โครงการ กิจกรรม ออกเป็น 3 ประเภท 1) ประเภทดำเนินการ เองได้ 2) ประเภทต้อง ดำเนินการร่วมกับผู้อื่น 3) ประเภทรัฐเป็น ผู้ดำเนินการให้ โดย ผู้ดำเนินการและผู้ร่วม เวทีสรุปแผน โครงการ และกิจกรรมที่จะ ดำเนินการให้บรรลุผล	- ปากกาเคมี - กระดาษปรีฟ/ฟลิป ชาร์ต - เทปขาว	โอกาสดีๆในการ แก้ปัญหา
10. เลือกกลุ่มแกนเพื่อ รับผิดชอบดำเนินการ ตามโครงการ	- เปิดโอกาสให้ที่ประชุม เลือกกลุ่มแกนรับผิดชอบ ปฏิบัติการตามโครงการที่ กำหนด	- ปากกาเคมี - กระดาษปรีฟ/ฟลิป ชาร์ต - เทปขาว	

3. ขั้นการประเมินและติดตามผล

3.1 ผู้ดำเนินการและผู้เข้าร่วมเวที ร่วมกันสรุปผลการจัดเวทีประชาคม และประเมินจุดเด่น จุดด้อย ข้อบกพร่อง สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขสำหรับการจัดเวทีครั้งต่อไป ตลอดจนนำผลงานที่ปรากฏในระหว่างการจัดเวทีประชาคม จัดเข้าแฟ้มข้อมูล และแสดงผลการดำเนินการเวทีประชาคมให้ผู้เข้าร่วมประชาคมหรือผู้ที่สนใจทราบ

3.2 เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้อง ประสานทุกภาคส่วน องค์กรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน การปฏิบัติงานของกลุ่มแกนที่รับผิดชอบโครงการนั้น ๆ และเพื่อเป็นการการให้กำลังใจแก่กลุ่มแกนด้วย พร้อมช่วยเหลือแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ

3.3 เจ้าหน้าที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ช่วยกันกระตุ้นให้เกิดการจัดเวทีประชาคมครั้งต่อ ๆ ไป

❖ สิ่งที่ต้องคำนึงในการจัดเวทีประชาคม

1. ก่อนดำเนินการจัดเวทีประชาคม ในแต่ละกิจกรรม ผู้ดำเนินการและทีมงานจะต้องศึกษาชุมชนให้ชัดเจนทุกแง่มุม ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดประเด็นเนื้อหา วิธีการ และเทคนิคที่ใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม
2. การเลือกวิธีการ และเทคนิคการจัดเวทีประชาคม สามารถปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความถนัด ความสามารถของผู้จัดและกลุ่มเป้าหมายได้
3. กระบวนการจัดเวทีประชาคม ไม่ว่าจะดำเนินการในระดับใดจะต้องยึดขั้นตอนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาชุมชน 2) ให้การศึกษาชุมชน 3) การวางแผน 4) การดำเนินการ และ 5) การติดตามประเมินผล (โดยต้องยึดหลักการมีส่วนร่วม)
4. ต้องใช้ทีมงานหลายคนในการจัดเวทีประชาคม
5. ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการนาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานชุมชนด้านสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขในสังคม ด้วยเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลและเทคนิควิธีการต่าง ๆ แล้วทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลแต่ละด้านในเชิงปริมาณและคุณภาพ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลลงในตารางวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัญหา/ความต้องการ สาเหตุ และแนวทางแก้ไข เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องในขั้นตอนต่อไป ซึ่งจะขอใช้ตัวอย่างในการนำเสนอการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

กรณีตัวอย่างการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของการเก็บรวบรวมข้อมูลของ กศน.ตำบลบ้านแลง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหลากหลาย ได้แก่ การจัดเวทีประชาคม การสนทนากลุ่ม การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบการรู้หนังสือ เป็นต้น โดยจัดเก็บข้อมูลจากหลายแหล่ง อาทิ ประชาชน นักศึกษา กศน. ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ได้ทั้งข้อมูลที่เป็นข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ตามข้อมูลที่จะนำเสนอต่อไปนี้

ข้อมูลพื้นฐานของตำบลบ้านแลง

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแลง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองลำปาง ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองลำปาง ประมาณ 33 กิโลเมตร ตามถนนทางหลวงสายลำปาง-งาว และถนนทางหลวงสายลำปาง-กัวลม เลขที่ 294 หมู่ที่ 2 บ้านสบมาย ตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

1.2 เนื้อที่

พื้นที่ของตำบลบ้านแลงมีประมาณ 329,885 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 206,178 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.52 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ (อำเภอเมืองลำปาง มีพื้นที่ 1,156,623 ตารางกิโลเมตร) แยกเป็นลักษณะดังต่อไปนี้

1. **พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ**(ป่าแม่ยางและป่าแม่อ่าง) ประมาณ 176,687 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 86 ของจำนวนพื้นที่ทั้งตำบล
  2. **พื้นที่สวนป่า** ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ประมาณ 20,522 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนพื้นที่ทั้งหมด
  3. พื้นที่เพาะปลูกและการเกษตร ประมาณ 7,169 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งตำบล
  4. พื้นที่ที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภคประมาณ 1,800 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1 ของจำนวนพื้นที่ทั้งตำบล
- โดยตำบลบ้านแลงมีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อดำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ ตำบลเมืองมาย (บ้านแม่เงินและบ้านไผ่งาม) ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม รวมระยะทางทิศเหนือ ประมาณ 14 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก ติดต่อดำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะจังหวัดลำปาง รวมระยะทางทิศตะวันออกประมาณ 17 กิโลเมตร

ทิศใต้ ติดต่อดำบลบ้านเสด็จ (บ้านทรายมูล บ้านจำค่า) อำเภอเมืองลำปางรวมระยะทางทิศใต้ประมาณ 9 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก ติดต่อดำบลบุญนาคนพัฒนา (บ้านบุญนาคน บ้านแลง) อำเภอเมืองจังหวัดลำปาง รวมระยะทาง 9 กิโลเมตร

1.3 ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศตำบลบ้านแลง มีลักษณะเป็นที่ราบสูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ร้อยละ 86 และเขตป่าเศรษฐกิจขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ร้อยละ 10 และมีพื้นที่เหลือร้อยละ 3-4 เป็นพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัยมีแม่น้ำลำห้วยที่สำคัญไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำวัง ลำห้วยแม่มาย ลำห้วยแม่อาจ ลำห้วยแม่ปาง

ข้อมูลพื้นฐานประชากร

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร			ครัวเรือน	กลุ่มอาชีพ (กลุ่ม)	ผู้ไม่รู้หนังสือ (คน)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	สถาบันทางสังคม			
		ชาย	หญิง	รวม					วัด	โรงเรียน	สถานีอนามัย	อบต.
บ้านหัวทุ่ง	1	247	288	585	162		20		1	1		
บ้านสมมาย	2	478	500	978	315	1		กลุ่มทอผ้า	1	1	1	1
บ้านศรีปริดา	3	410	392	802	268			จักสาน	1	1		
บ้านแม่อาจ	4	392	405	797	236	1		กลุ่มผ้าขูดิก	1	1		
บ้านดง	5	391	391	782	218		23	เครื่องใช้ในการเกษตร	1	1		
บ้านแตะ	6	208	186	394	115	1	19	ไม้กวาดจากดอกหญ้า	1			
บ้านปู่จ้อย	7	162	127	289	70		18		1			

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนประชากร			ครัวเรือน	กลุ่มอาชีพ (กลุ่ม)	ผู้ไม่รู้หนังสือ (คน)	ภูมิปัญญาท้องถิ่น	สถาบันทางสังคม			
		ชาย	หญิง	รวม					วัด	โรงเรียน	สถานีอนามัย	อบต.
บ้านแม่ฮ้าง น้ำล้อม	8	429	442	871	232		20		1			
บ้านหาดเขียว	9	305	334	689	164	1	17	การทำปลาต้ม	1			
บ้านวังยาม	10	174	173	347	92							
บ้านหลวง	11	511	478	889	253	1		จักสาน	1	1		
รวม		3,707	3,716	7,423	2,125	5	97		10	6	1	1

ลักษณะกลุ่มประชากรรายหมู่บ้าน

ลักษณะกลุ่มประชากร	เพศ		รวม จำนวน (คน)	ร้อยละของประชากรทั้งหมด
	ชาย	หญิง		
1. เด็กเล็ก 0-5 ปี	8	10	18	3.00
2. คนชรา 60 ปีขึ้นไป	36	53	89	14.83
3. คนตกงาน	8	7	15	2.50
4. คนทำงานในหมู่บ้าน	133	119	252	42.00
5. คนทำงานต่างถิ่นชั่วคราว	21	22	43	7.17
6. คนย้ายถิ่นเกิน 6 เดือน	19	28	47	7.83
7. เด็กในวัยเรียน	56	57	113	18.83
8. คนอายุ 15 - 59 ปี	166	173	339	56.50

2. ลักษณะทางการเมืองและการปกครอง

ชุมชนตำบลบ้านแลงเป็นชุมชนขนาดกลาง มีลักษณะทางการเมืองการปกครองที่ค่อนข้างเข้มแข็ง มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในด้านการศึกษา **จากการสังเกตและสัมภาษณ์**กลุ่มเป้าหมายแบบไม่เป็นทางการพบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจการพัฒนา

หมู่บ้าน ตำบล เป็นอย่างมาก เห็นได้จากการประชุมหมู่บ้าน ตำบล หรือเข้าร่วมประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือแม้แต่การพบปะพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ ทุกคนจะพูดคุยหารือแสดงความคิดเห็นกันอย่างหลากหลายในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น การพัฒนาอาชีพของแต่ละหมู่บ้าน การพัฒนาโรงเรียน เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน ให้การสนับสนุนกิจกรรมโรงเรียน การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ได้แก่ สวนป่าชุมชน ซึ่งค่อนข้างสมบูรณ์ด้วยไม้สำคัญทางเศรษฐกิจ เชื้อนกวัวซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทรัพยากรดินขาวซึ่งเป็นแร่ธาตุที่สำคัญที่มีอยู่ในชุมชนค่อนข้างมากเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งผู้นำชุมชนเล่าว่า ในการประชุมหมู่บ้าน ตำบล หรือการจัดกิจกรรมชุมชนต่าง ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมทุกครั้งเพราะทุกคนคิดว่าหมู่บ้านตำบลของตนเองเป็นเพียงตำบลเล็ก ๆ อยู่ไกลเมือง ประชาชนยังต้องการพัฒนาหลายด้าน จึงต้องร่วมมือกันพัฒนาหมู่บ้านให้ทัดเทียมหมู่บ้านตำบลอื่น หากมีการประชุมหรือจัดกิจกรรมในชุมชนจึงมีประชาชนมาร่วมมือค่อนข้างมาก แสดงถึงความร่วมมือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน ผู้นำชุมชนที่ต้องการการพัฒนาตนเองอย่างชัดเจน

นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้านตำบลจะให้ความสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นแนวทางในการดำเนินงาน มีกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน และหลักการในการปฏิบัติค่อนข้างชัดเจน เช่น สร้างกฎเกณฑ์ในการดูแลรักษาป่าต้นน้ำลำธาร กำหนดบทลงโทษทางสังคม จนสามารถลดจำนวนการลักลอบตัดไม้ในสวนป่าชุมชนให้หมดไปได้ ในส่วนของการไปใช้สิทธิการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งผู้แทนในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติ อบต. และผู้นำชุมชนทุกหมู่บ้านจะให้ความสำคัญโดยการรณรงค์การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยจัดให้มีการแข่งขันการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการตื่นตัวออกไปใช้สิทธิกันค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ตำบลอื่น

จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลนี้มีรูปแบบและภาพลักษณ์ของการเมืองการปกครองที่เข้มแข็ง ยึดหลักและการปกครองของระบอบประชาธิปไตยเป็นแนวทางในการดำเนินงาน **การมีส่วนร่วมของประชาชน** ในการพัฒนาชุมชนเกือบทุกด้าน มีกฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน และหลักการปฏิบัติงานค่อนข้างชัดเจน

3. ลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคมของหมู่บ้านเป็น**สังคมเกษตรกรรมที่มีการพึ่งพาอาศัยกัน**ในด้านการผลิต เมื่อมีการปลูกข้าวหรือเกี่ยวข้าวจะมาช่วยเหลือกันในลักษณะการลงแขก ไม่เพียงแต่การช่วยเหลือกัน**ในการประกอบอาชีพเท่านั้น งานในลักษณะอื่น ๆ** เช่น ปลูกบ้าน สร้างวัด พัฒนาโรงเรียน ก็จะมาช่วยเหลือกัน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนนี้จึงเป็นไปแบบ**ระบบเครือญาติ**

นอกจากนั้นในแต่ละหมู่บ้าน**มีการรวมกลุ่ม**หรือจัดตั้งกลุ่ม ในการปฏิบัติงานพัฒนา และการประกอบอาชีพ ทั้งที่เป็นกลุ่มตามธรรมชาติหรือแบบไม่เป็นทางการ และกลุ่มแบบเป็นทางการ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มทำดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มปลูกถั่วเหลือง กลุ่มไม้กวาด กลุ่มเพาะเห็ด เป็นต้น

จากการศึกษาและสังเกตสภาพแวดล้อมชุมชนพบว่า ส่วนใหญ่ในแต่ละหมู่บ้านมีวัด และสถานประกอบพิธีทางศาสนาเกือบทุกหมู่บ้าน เป็นวัดและสำนักสงฆ์ 8 แห่ง โบสถ์คริสต์ 2 แห่ง กลุ่มผู้นำเล่าว่า ในอดีตประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน จะ**ร่วมแรงร่วมใจกัน**สร้างวัดเป็นของหมู่บ้านของตนด้วย **แรงศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพราะวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ**ของพวกเขา มีการจัดกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน และใช้สถานที่นี้จัดกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ เช่น กิจกรรมตานก๋วยสลาก กิจกรรมวันสงกรานต์ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ นอกจากนั้นยังใช้เป็นสถานที่ประชุมหมู่บ้าน จัดกิจกรรมอบรม ฝึกอาชีพของกลุ่มต่าง ๆ เป็นที่นัดหมายกันส่งเงินสัจจะกลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

นอกจากนั้น ในชุมชนนี้ยังมี**กลุ่มผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาด้านการจักสาน**รวมตัวกัน จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพจักสาน เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการสร้างรายได้เสริมให้กับตัวเองและต้องการพัฒนาอาชีพจักสานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนและเป็นแหล่งศึกษาดูงานอาชีพจักสานของตำบล แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนไม่น้อย อยู่ในเกือบทุกครัวเรือนและบางครัวเรือนมีจำนวนหลายคน ที่ลูกหลานดูแลไม่ทั่วถึง ยังขาดความรักและการเอาใจใส่ของคนในครอบครัว **ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลตนเอง มีปัญหาทั้งทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต** การรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อการดูแลสุขภาพร่วมกัน จึงเป็นเป้าหมายที่ทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุเหล่านี้ รวมถึงประชากรกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนบ้านแลงเป็นชุมชนที่มีลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้น แบบระบบเครือญาติ ที่มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แบ่งปันกันทั้งทางด้านแรงงาน และผลประโยชน์ มีแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านจักสานจากการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ มีการรวมกลุ่มกันทั้งแบบตามธรรมชาติและแบบเป็นทางการ ในการปฏิบัติงานและการประกอบอาชีพ โดยมีสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์รวมแห่งการพัฒนาจิตใจ และพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม**ยังมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการดูแลสุขภาพ และต้องการพัฒนาอาชีพ จักสานเพื่อเป็นรายได้เสริม รวมทั้งอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป**

4. ลักษณะทางการศึกษา

ในด้านการศึกษาในพื้นที่ตำบลบ้านแลง มีโรงเรียนทั้งหมด 5 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 4 โรงเรียนมัธยมขยายโอกาส 1 แห่ง

ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 และโรงเรียนมัธยมประจำตำบลอีก 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 11 มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 แห่ง ใน 6 หมู่บ้าน ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี 1 แห่ง ศูนย์การเรียนชุมชนตำบล 1 แห่ง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 ในเขตบริเวณที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแลง

จากการศึกษาพบว่า แม้จะมีโรงเรียนกระจายอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านตำบลถึง 5 หมู่บ้าน แต่เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศของตำบลยังเป็นป่าและเป็นที่ยาสูง เขตติดต่อระหว่างหมู่บ้านห่างไกลกัน และในอดีตการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้ประชาชนผู้อาศัยในหมู่บ้านที่ไม่มีโรงเรียน ขาดโอกาสในการศึกษา และด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวส่วนใหญ่ยากจน ต้องเป็นแรงงานในภาคการเกษตรของครอบครัว จึงไม่มีโอกาสเรียนต่อ บางรายจบการศึกษาระดับประถมศึกษามานาน แต่ขาดโอกาสในการเขียนและการอ่านหนังสืออย่างต่อเนื่อง ทำให้ลืมหนังสือ ชุมชนนี้จึงมี**จำนวนผู้ไม่รู้หนังสือค่อนข้างสูง จำนวนผู้จบชั้นประถมศึกษาที่ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นมีค่อนข้างน้อย** ทำให้มีจำนวนผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาในแต่ละหมู่บ้านเกือบทุกหมู่บ้าน ในปัจจุบันถนนเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง การคมนาคมสะดวกขึ้น เยาวชนทุกคนในทุกหมู่บ้านมีโอกาสได้ศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาในอดีต ทั้งผู้ไม่รู้หนังสือและผู้ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยม จะมีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมการศึกษาแต่ละระดับให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีศูนย์การเรียนชุมชนเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการศึกษาในชุมชน

ในการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ประชาชนในตำบลและกลุ่มอาชีพที่พอมืออยู่ในบางหมู่บ้านยังขาดโอกาสการพัฒนาในด้านนี้ เนื่องจากตำบลนี้เป็นตำบลที่อยู่ห่างไกลในอดีตการคมนาคม ไม่สะดวก ทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเข้าถึงชุมชนได้น้อย การฝึกอบรมด้านอาชีพจึงมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง เป็นเพียงการฝึกอบรมให้เรียนรู้เพื่อลดรายจ่ายหรือบริโภค ไม่สามารถเพิ่มรายได้เป็นกอบเป็นกำหรือจำหน่ายขายส่งได้ แต่ผู้นำเล่าว่าหลังจากที่มืองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้นแบบเป็นทางการมีครูประจำศูนย์การเรียนไปประจำอยู่ในพื้นที่ ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาและให้ความสนใจเข้ามาใช้บริการ เสนอความต้องการทางด้านพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น และเริ่มมีกลุ่มอาชีพเพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับ

สรุปได้ว่าชุมชนตำบลบ้านแลงได้รับการบริการทางการศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกคน ส่วนผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาในอดีต ทั้งผู้ไม่รู้หนังสือและผู้ไม่ได้ศึกษาต่อ ได้เข้ารับบริการการศึกษาสายสามัญ ในศูนย์การเรียนชุมชนเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือและผู้จบระดับประถมศึกษา ครูศูนย์การเรียนชุมชนจะส่งเสริมให้เข้ามาใช้บริการในศูนย์การเรียนชุมชนและจัดการเรียนการสอนให้ในพื้นที่หมู่บ้านของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม ส่วนการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ประชาชนเริ่มให้ความสนใจเข้ารับบริการ เสนอความต้องการในการพัฒนาอาชีพจากศูนย์การเรียน

ชุมชนโดยการประสานงานของครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานเครือข่ายในพื้นที่

5. ลักษณะทางเศรษฐกิจของชุมชน

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนที่อาศัยในชุมชนตำบลบ้านแลงส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษสืบทอดต่อกันมาถึงลูกหลานในปัจจุบัน คือ การทำนาปลูกข้าว ทำไร่อ้อย สับปะรด ถั่วลิสง และข้าวโพด ทำสวนมะม่วง ลำไย และมะขาม สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านหาดเขียว หมู่ที่ 9 ซึ่งเป็นที่ตั้งของเขื่อนก๊วลม นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรมดังกล่าวแล้ว จะมีรายได้จากการจับสัตว์น้ำบริเวณเขื่อน เช่น ปลา กุ้ง และการทำแพและเรือหางยาวท่องเที่ยว รอบ ๆ บริเวณเขื่อน นอกจากนั้นจะมีประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างทั่วไป รายได้โดยเฉลี่ยของประชากรในตำบลประมาณ 15,000.- บาทต่อคนต่อปี

กลุ่มผู้นำเล่าว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องของที่ดินทำกิน เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงมีที่ราบลุ่มน้อย ขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตร ถ้าคิดเฉลี่ยพื้นที่ทำการเกษตร มีเพียงร้อยละ 3.5 ของพื้นที่ตำบลทั้งหมด แม้ว่าพื้นที่ตำบลจะตั้งอยู่ใกล้เขื่อนก๊วลม แต่ไม่ได้ตั้งอยู่กลางเขื่อน จึงไม่สามารถนำน้ำจากเขื่อนมาใช้ในการทำการเกษตรได้ ต้องอาศัยน้ำฝนและแหล่งน้ำผิวดินตามธรรมชาติ และปัจจุบันมีแม่น้ำลำคลองหลายแห่งที่มีสภาพตื้นเขิน มีวัชพืชปกคลุมบริเวณผิวน้ำเป็นจำนวนมาก ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาการรั่วที่ทำกินมากขึ้น ทำให้มีประชากรวัยแรงงานว่างงานจำนวนมากค่อนข้างมาก และพร้อมที่จะเข้ารับการฝึกฝนเรียนรู้เข้าสู่การพัฒนาอาชีพหากมีโอกาส

จากการที่ประชาชนของตำบลทุกหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ร่วมกันด้วย **ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นแบบระบบเครือญาติ** จึงก่อให้เกิดกลุ่มทางเศรษฐกิจขึ้นอย่างหลากหลายทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มยุวเกษตร กลุ่มทำดอกไม้ประดิษฐ์ หมู่ที่ 1 กลุ่มผู้ผสมปุ๋ยเคมีไว้ใช้ในไร่นา กลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลืองในฤดูแล้ง **หมู่ที่ 2 กลุ่มทอผ้า** กลุ่มสับปะรด กลุ่มยุวเกษตรและกลุ่มเกษตรกรทำนา กลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยในนาข้าว **หมู่ 3 กลุ่มจักสาน** หมู่ที่ 4 กลุ่มไม้กวาด หมู่ที่ 6 กลุ่มไม้กวาด กลุ่มเพาะเลี้ยงปลาตุกในบ่อซีเมนต์ กลุ่มเพาะเห็ดหอม หมู่ที่ 7 กลุ่มเลี้ยงปลาตุก กลุ่มสับปะรดหมู่ที่ 8 และกลุ่มปุ๋ยชีวภาพตำบลบ้านแลง เป็นต้น

จากการสนทนากลุ่มแม่บ้านหมู่ที่ 2 พบว่า ในพื้นที่บ้าน หมู่ 2 มีกลุ่มอาชีพหลายกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอาชีพทางการเกษตร และมีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพียง 1 กลุ่ม คือ **กลุ่มอาชีพทอผ้า** มีการรวมตัวของแม่บ้านผู้มีทักษะฝีมือการทอผ้าจากบรรพบุรุษ ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มตั้งแต่ ปี 2549 โดยครู กศน.ตำบล เป็นผู้ประสานงานใช้งบประมาณของ กศน.สนับสนุนการฝึกอบรมอาชีพทอผ้า เพื่อฝึกทักษะความชำนาญโดยใช้ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นที่มีอยู่ต่อยอดความรู้ใหม่ เพื่อการมีงานทำและเพิ่มรายได้และรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มเพียง 10 คน ประธานกลุ่มเล่าว่า หลังจากการรวมกลุ่มและฝึกอบรวมการทอผ้าด้วยลายใหม่ ๆ เช่น ลายตัวอักษร ลายน้ำไหล ฯลฯ มีการสั่งทอจากแหล่งต่าง ๆ เช่น โรงเรียน อบต. กลุ่มแม่บ้าน เพื่อใช้ผ้าทอในการตัดเสื้อทีมขององค์กร ในการเผยแพร่อนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ต่อมากิจกรรมการทอผ้าส่งหน่วยงานต่าง ๆ **เริ่มลดลง** เนื่องจาก จำนวนการสั่งมากกว่าจำนวนการผลิต เมื่อผลิตสินค้าไม่ทัน ลูกค้าต้องหาแหล่งผลิตอื่นแทน ขณะเดียวกัน **ความต้องการลวดลายใหม่ ๆ ก็เพิ่มมากขึ้นทำให้ยอดขายผ้าทอของกลุ่มลดลง** และมีการทอผ้าขายเฉพาะเมื่อมีคนสั่งและทอไว้เพื่อนำไปขายในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ บ้าง และสมาชิกในกลุ่มได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ทุกคนยังคงรักในอาชีพการทอผ้าและอยากจะทำ **พัฒนาฝีมือการทอผ้าลายใหม่ ๆ** ตามความต้องการของตลาด แต่ขาดโอกาสในการให้คำแนะนำสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญอยากอนุรักษ์ภูมิปัญญานี้ให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนแห่งนี้สืบไป หากมีหน่วยงานใดให้การสนับสนุนงบประมาณในการฝึกทักษะเพิ่มเติม จัดหาวิทยากรที่ **มีความรู้ในการพัฒนาทักษะการทอ** ลายต่าง ๆ และให้ **ความรู้เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ การตลาด** เพิ่มเติมสมาชิกกลุ่มก็พร้อมที่จะพัฒนาอาชีพทอผ้าอย่างต่อเนื่องและมีแนวคิดที่จะถ่ายทอดภูมิปัญญานี้ให้แก่ลูกหลานต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มจักสาน เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ หมู่ 3 จำนวน 17 คน ที่มีพื้นฐานความรู้ภูมิปัญญาด้านการจักสาน มีทรัพยากรไม้ไผ่เป็นทุนที่มีอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อจักสานผลิตภัณฑ์ของใช้ในชีวิตประจำวัน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เป็นการสร้างเสริมรายได้แก่ตนเองและครอบครัว โดยเริ่มจากการขายในชุมชนและหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ ตะกร้า ก่องใส่ข้าว ภาชนะนั่งข้าว ผาชี กระจาด เป็นต้น เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านการจักสานของชุมชน มีนักศึกษา กศน.ในตำบลเข้ามาเรียนรู้เพื่อทำโครงการ ในรายวิชาทักษะการประกอบอาชีพ ซึ่งครู กศน. ได้ใช้กลุ่มจักสานนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษา กศน. และเป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลด้วย จากการสำรวจความต้องการพัฒนาอาชีพของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ในเวทีประชาคมที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มจักสาน ต้องการเรียนรู้ **การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานให้ทันสมัย** เป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น เนื่องจากมีรายการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น และต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานยาวนานขึ้น จึงเสนอความต้องการในการฝึกทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์จักสานเพื่อพัฒนาอาชีพของตนเอง และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

6. ลักษณะทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาข้อมูลพื้นที่และลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งชุมชนพบว่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าสงวน ถึง ร้อยละ 86 เป็นพื้นที่สวนป่า อ.อ.ป. ร้อยละ 10 และมีพื้นที่ส่วนที่เหลือร้อยละ 3-4 เป็นพื้นที่การเกษตรและที่อยู่อาศัยจากการสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน เล่าว่า ชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้มากขึ้นเนื่องจากในอดีตพื้นที่ป่าไม้เคยเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยไม้สำคัญทางเศรษฐกิจมากมายประชาชนส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ป่าไม้เป็นแหล่งหาของป่า เช่น เห็ด หน่อไม้ ผักหวาน ฯลฯ เพื่อการบริโภค และขายเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง เนื่องจากรายได้หลักจากอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีพื้นที่ทำการเกษตรเพียง ร้อยละ 3 ของพื้นที่ทั้งหมด มีไม่เพียงพอในการเลี้ยงดูครอบครัว ทำให้ประชาชนในพื้นที่ต้องหารายได้ โดยการลักลอบตัดไม้จากป่าไม้เป็นอีกอาชีพหนึ่ง สภาพป่าไม้ที่เคยอุดมสมบูรณ์จึงถูกทำลายไป จนทำให้ประชาชนในพื้นที่หลายหมู่บ้านได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม บ้านเรือน พื้นที่การเกษตร ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของพ่อแม่ ลูกหลานและญาติพี่น้องของตนเองต้องสูญเสียอย่างมากมาอันเนื่องมาจากการลักลอบตัดไม้ของประชาชนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ และจากการศึกษาสภาพป่าชุมชน พบว่า ปัจจุบันไม้ที่พบในป่าชุมชนส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่ ซึ่งประชาชนยังใช้ประโยชน์จากไม้ไผ่ในการสร้างรายได้ เช่น การขุดหน่อไม้ขาย การใช้ไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบในการจักสานเครื่องใช้ในครัวเรือนและจำหน่ายเป็นรายได้เสริมของครอบครัวอีกทางหนึ่ง

จากผลกระทบดังกล่าวทำให้คนในชุมชนตื่นตัว หาท่างป้องกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว โดยการวางกฎกติกาของชุมชน ร่วมกันดูแลรักษาป่าไม้และเห็นพ้องต้องกันว่า **ควรมีการณรงค์** ให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันสอดส่องดูแลพื้นที่ป่าไม้มากขึ้น เพื่ออนุรักษ์ป่าไม้ต้นน้ำลำธารอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการดำรงชีพของคนในชุมชนให้คงอยู่ชั่วลูกหลานต่อไป

จากตัวอย่างข้อมูลพื้นฐานของตำบลบ้านแลงที่จะนำเสนอข้างต้น ได้ทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลที่เป็นสภาพปัญหา/ความต้องการ สาเหตุ และแนวทางแก้ไข ตามตารางวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้

ตารางวิเคราะห์ข้อมูล

ปัญหา/ความต้องการ	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
<p>ด้านการศึกษา</p> <p>จำนวนประชาชนผู้ไม่รู้หนังสือค่อนข้างมากและประชาชนที่จบประถมศึกษาเรียนต่อค่อนข้างน้อย (มาจากข้อมูลหน้า 68)</p>	<p>- ในสมัยก่อนพื้นที่ห่างไกล มีการคมนาคมไม่สะดวก โรงเรียนมีน้อย จึงทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา</p> <p>- สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้ไม่มีโอกาสเรียน และบางรายเคยเรียนมานานและไม่มีโอกาสได้อ่านเขียนหนังสืออย่างต่อเนื่อง ทำให้ลืมหนังสือได้</p>	<p>- จัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้หนังสือให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เช่น พัฒนาหลักสูตรส่งเสริมการรู้หนังสือของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการรู้หนังสือของกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>- กระตุ้น/ส่งเสริมสนับสนุนและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความต้องการในพื้นที่ โดยใช้ กคน.ตำบลเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในแต่ละระดับ</p>
<p>ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>กลุ่มอาชีพที่มีปัญหา/ความต้องการในการพัฒนาทักษะฝีมือ และขาดความรู้ในเรื่องการประชาสัมพันธ์การตลาด ได้แก่ กลุ่มทอผ้าบ้านสบมาย (มาจากข้อมูลหน้า 69 - 70)</p>	<p>- การผลิตสินค้าไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด</p> <p>- ขาดการส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>- จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อการมีรายได้ และการมีงานทำโดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกทักษะฝีมือให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการบริหารจัดการการตลาด</p>
<p>ด้านสิ่งแวดล้อม</p> <p>การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของประชาชน (มาจากข้อมูลหน้า 71)</p>	<p>- พื้นที่ทำการเกษตรมีน้อย</p> <p>- รายได้จากอาชีพเกษตรมีเพียงพอ</p> <p>- ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาป่าไม้</p>	<p>- ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้</p> <p>- จัดกิจกรรมให้ความรู้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน</p>

ปัญหา/ความต้องการ	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
<p>ด้านสังคม วัฒนธรรม</p> <p>1) ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแลด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิต (มาจากข้อมูลหน้า 67)</p> <p>2) ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาอาชีพด้านการจักสานให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ตรงตามความต้องการของตลาด (มาจากข้อมูลหน้า 70)</p>	<p>- ขาดการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัว</p> <p>- ขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลดูแลสุขภาพตัวเอง</p> <p>- เพื่อรวมกลุ่มใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีรายได้เสริม</p> <p>- มีรายการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น และต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานยาวนานขึ้น</p> <p>- เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	<p>- สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนครอบครัว กลุ่มเป้าหมาย โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต หรือพัฒนาสังคมและชุมชน ได้แก่ โครงการครอบครัวอบอุ่นการอบรมให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การสอนรำไทเก๊กเพื่อสุขภาพผู้สูงอายุ</p> <p>- ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพหรือฝึกทักษะอาชีพแก่กลุ่มผู้สูงอายุตามความสนใจ</p>

จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา โดยใช้แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา ตามตารางต่อไปนี้

แบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลต่าง ๆ

เพื่อกำหนดหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา

นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพข้อมูล แต่ละด้าน)	สรุปความสอดคล้อง นำมาสู่รายวิชา
<p>นโยบายรัฐบาล</p> <ul style="list-style-type: none"> ยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ 6 ยุทธศาสตร์ ข้อ 1 พัฒนา หลักสูตร กระบวนการ เรียนการสอน และการ วัดประเมินผล ข้อ 3 ผลิตและ พัฒนากำลังคน รวมทั้ง งานวิจัยที่สอดคล้อง กับความต้องการของ การพัฒนาประเทศ ข้อ 4 ขยายโอกาสใน การเข้าถึงบริการ การศึกษาและเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง <p>นโยบายสำนักงาน กศน.</p> <ul style="list-style-type: none"> ยุทธศาสตร์และ จุดเน้นการ ดำเนินงาน สำนักงาน กศน. 			<p>สภาพทางการ ศึกษา</p> <p>จำนวนประชาชนผู้ ไม่รู้หนังสือ ค่อนข้างมากและ ประชาชนที่จบ ประถมศึกษาเรียน ต่อค่อนข้างน้อย เนื่องจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ในสมัยก่อนพื้นที่ ห่างไกล มี การคมนาคมไม่ สะดวก โรงเรียนมี น้อย จึงทำให้ขาด โอกาสทาง การศึกษา - สภาพทาง เศรษฐกิจของ ครอบครัว ทำให้ไม่ มีโอกาสเรียน และ บางรายเคยเรียนมา นานและไม่มีโอกาส ได้อ่านบ่อยทำให้ ลืมหนังสือได้ 	<p>1. ชื่อหลักสูตร หลักสูตรส่งเสริมการรู้ หนังสือไทย สำหรับ กลุ่มเป้าหมายผู้อ่านไม่ ออก เขียนไม่ได้</p> <p>2. ชื่อหลักสูตร หลักสูตรส่งเสริมการรู้ หนังสือไทย สำหรับ กลุ่มเป้าหมายผู้ลืมน หนังสือ</p>

นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพข้อมูล แต่ละด้าน)	สรุปความสอดคล้อง นำมาสู่รายวิชา
<p>ประจำปีงบประมาณ 2560</p> <p>-จุดเน้นการ ดำเนินงาน กศน. ตามยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ 6 ยุทธศาสตร์</p> <p>ข้อ 1 (1.1) และ (1.3)</p> <p>ข้อ 3 (3.2)</p> <p>ข้อ 4 (4.3) และ (4.4)</p> <p>-ภารกิจต่อเนื่อง ข้อ 1 ด้านการจัด การศึกษาและการ เรียนรู้</p> <p>ข้อ 2 ด้านหลักสูตร สื่อ รูปแบบการ เรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล งาน บริการทางวิชาการ</p> <p>หมายเหตุ รายละเอียด (ร่าง) ยุทธศาสตร์ และจุดเน้นการ ดำเนินงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ</p>			<p>สภาพทาง เศรษฐกิจ</p> <p>กลุ่มอาชีพที่มี ปัญหา/ความ ต้องการในการ พัฒนาทักษะฝีมือ และขาดความรู้ใน เรื่องการ ประชาสัมพันธ์ การตลาด ได้แก่ กลุ่มทอผ้า บ้านสบ มาย เนื่องจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - การผลิตสินค้าไม่ สอดคล้องกับความ ต้องการของตลาด - ขาดการส่งเสริม สนับสนุนการจัด กิจกรรมพัฒนา ทักษะอาชีพอย่าง ต่อเนื่อง 	<p>3. ชื่อหลักสูตร การศึกษา ต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะ สั้น หลักสูตรการทอ ผ้า</p> <p>4. ชื่อหลักสูตร รายวิชาเลือก รายวิชาการทอผ้า</p>
	<p>วิสัยทัศน์ของ จังหวัดลำปาง “ลำปาง เมืองน่า อยู่ นครแห่ง ความสุข”</p>		<p>สภาพทาง สิ่งแวดล้อม</p> <p>การลักลอบตัดไม้ ทำลายป่าของ ประชาชน เนื่องจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนยังขาด จิตสำนึกในการดูแล 	<p>5. ชื่อหลักสูตร การศึกษา ต่อเนื่อง หลักสูตรการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต “การอบรมด้านการ อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ</p>

นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพข้อมูล แต่ละด้าน)	สรุปความสอดคล้อง นำมาสู่รายวิชา
2560 ตังภาคผนวก			รักษาป่าไม้	และสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน”
			สภาพทางสังคม/ วัฒนธรรม ผู้สูงอายุไม่ได้รับ การดูแลด้าน สุขภาพกายและ สุขภาพจิต เนื่องจาก - ขาดการดูแลเอา ใจใส่จากคนใน ครอบครัว - ขาดความรู้ความ เข้าใจในการดูแล ดูแลสุขภาพตัวเอง	6. ชื่อหลักสูตร การศึกษา ต่อเนื่อง หลักสูตรการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต “การอบรมด้านการ ดูแลสุขภาพของ ผู้สูงอายุ”
		- ลักษณะภูมิ ประเทศตำบลบ้าน แลง มีลักษณะเป็น ที่ราบสูง พื้นที่ส่วน ใหญ่เป็นป่าสงวน แห่งชาติ และเขต ป่าเศรษฐกิจของ องค์การ อุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) มีแม่น้ำ ลำห้วยที่สำคัญ ไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำวัง ลำห้วย	สภาพทางสังคม/ วัฒนธรรม ผู้สูงอายุต้องการ พัฒนาอาชีพด้าน การจักสานให้มี รูปแบบที่ทันสมัย ตรงตามความ ต้องการของตลาด เนื่องจาก - เพื่อรวมกลุ่มใช้ เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์และมี รายได้เสริม	7. ชื่อหลักสูตร การศึกษา ต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพพระยะ สั่น หลักสูตรการจัก สานผลิตภัณฑ์จากไม้ ไผ่ 8. ชื่อหลักสูตร รายวิชาเลือก รายวิชาการจักสาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพข้อมูล แต่ละด้าน)	สรุปความสอดคล้อง นำมาสู่รายวิชา
		<p>แม่มาย ลำห้วยแม่ อาจ ลำห้วยแม่ปาง</p> <p>- ลักษณะสภาพ ทางภูมิศาสตร์ของ ที่ตั้งชุมชนพบว่า พื้นที่ในหลาย หมู่บ้านยังเป็นเขต ป่าสงวน และพื้นที่ เพาะปลูกทางการ เกษตรน้อย คิด เป็นร้อยละ 3 ของ ทั้งตำบล</p> <p>- สภาพป่าชุมชน ในปัจจุบัน ไม้ที่พบ ในป่าชุมชนสวน ใหญ่เป็นไม้ไผ่ ซึ่ง ประชาชนยังใช้ ประโยชน์จากไม้ ไผ่ในการสร้าง รายได้ เช่น การ ขุดหน่อไม้ขาย การใช้ไม้ไผ่เป็น วัตถุดิบในการจัก สานเครื่องใช้ใน ครัวเรือนและ จำหน่ายเป็น รายได้เสริมของ ครอบครัว</p>	<p>- มีรายการสั่งซื้อ ผลิตภัณฑ์ใน รูปแบบต่าง ๆ มาก ขึ้น และต้องการที่ จะเรียนรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการรักษา คุณภาพของ ผลิตภัณฑ์ให้มีอายุ การใช้งานยาวนาน ขึ้น</p> <p>- เพื่อการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น</p>	

จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักสูตรรายวิชา เลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา ก่อนการร่างหลักสูตร สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือการเขียนความเป็นมา หรือการเขียนข้อมูลพื้นฐานและเหตุผลความจำเป็นในการจัดหลักสูตร ซึ่ง นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องเขียนเพื่อแสดงให้เห็นว่าจัดหลักสูตรนี้เพื่อแก้ปัญหาหรือสนองตอบความต้องการหรือต้องการพัฒนาใคร ในเรื่องใด

การเขียนความเป็นมา

ในการเขียนความเป็นมาหรือหลักการเหตุผลของหลักสูตร ให้เขียนถึงความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรนี้ว่ามีความสำคัญและความจำเป็นอย่างไร โดยการเขียนอาจแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก: ให้เขียนถึงความสำคัญและความจำเป็นของเรื่องตามหลักสูตรว่ามีความสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ของรัฐหรือของหน่วยงานในแต่ละระดับอย่างไร โดยพิจารณานำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้จากแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลต่าง ๆ (หน้า 74 - 75) และ/หรือนำข้อมูลสถานการณ์ สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมปัจจุบันที่เกี่ยวข้องมาขยายความ เชื่อมโยงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นเกี่ยวกับเรื่องตามหลักสูตรให้มีความชัดเจน เห็นคุณค่าหรือประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่กลุ่มเป้าหมาย ชุมชนและสังคมโดยรวม

ส่วนที่สอง: เขียนให้เห็นถึงสภาพชุมชน สังคมของกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นอย่างไร โดยนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้จากแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลต่าง ๆ เลือกข้อมูลในด้านที่เกี่ยวข้องนำมาเขียนรายละเอียดสภาพชุมชนว่ามีทรัพยากร ทูทางสังคม ภูมิปัญญาที่เป็นความรู้เดิมอะไรบ้างที่จะเอื้อหรือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ได้ต่อเนื่อง มีสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาในเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งเนื้อหารายละเอียดนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรได้ หากมีรายละเอียดของข้อมูลความต้องการการพัฒนามากเท่าใดก็จะได้ข้อมูลมากำหนดเนื้อหาในหลักสูตรมากเท่านั้น ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรนี้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

ส่วนที่สาม: เป็นข้อสรุปว่า สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรนี้เพื่อส่งเสริมให้เรียนรู้ หรือสนองตอบนโยบาย และความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการเขียนความเป็นมา หรือข้อมูลพื้นฐานและความจำเป็นในการจัดหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

ข้อมูลพื้นฐานและความจำเป็นในการจัดหลักสูตร

นโยบายจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.ปีงบประมาณ 2560 ได้กำหนดภารกิจต่อเนื่องด้านการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประชาชน ชุมชน สังคมในรูปแบบที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างประหยัดและเพิ่มคุณค่า สามารถประกอบอาชีพเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมในครอบครัวได้ การประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่พบได้ในแต่ละชุมชนของประเทศทั่วทุกภาค ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนและเครื่องใช้รองรับพืชผลทางการเกษตร เช่น กระบุง กระด้ง ตะกร้า เข่ง เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถทำเองหรือหาซื้อได้ในราคาไม่แพงสำหรับในแต่ละท้องถิ่นที่มีแหล่งวัตถุดิบในการจักสาน ส่วนใหญ่มักจะทำกันในเวลาว่างหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยว สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาข้อมูลชุมชนตำบลบ้านแลงพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีการรวมกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นกลุ่มตามธรรมชาติหรือแบบไม่เป็นทางการและกลุ่มแบบเป็นทางการ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้แก่กลุ่มปลูกกล้วยเหลือง กลุ่มไม้กวาด กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน เป็นต้น จากข้อมูลการจัดเวทีประชาคมด้านสังคม พบว่าชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสานเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพที่ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาของตนเองและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน คือ ไม้ไผ่ เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ตนเอง และต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านจักสานให้คงอยู่ แต่ในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพจักสานที่ผ่านมา ยังประสบปัญหาในด้านการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานให้ยาวนานขึ้นและรูปแบบผลิตภัณฑ์ไม่ทันสมัย ตามความต้องการของตลาด สมาชิกกลุ่มจึงมีความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ให้มีคุณภาพ และมีความหลากหลายตรงกับความต้องการของตลาด เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนต่อไป

ดังนั้น สถานศึกษา/กศน.ตำบลบ้านแลงจึงได้จัดทำหลักสูตร “การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่” ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนได้ใช้ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าในการสร้างรายได้และการมีงานทำรวมถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

สำหรับการเขียนความเป็นมาของหลักสูตรรายวิชาเลือก หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะต้องพิจารณาเพิ่มเติมในส่วนของคุณสมบัติที่ได้จากการสำรวจข้อมูลรายบุคคลของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนนั้น ว่ามีความสนใจและต้องการเรียนรู้ในเรื่องใด ด้วยเหตุผลใด เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนดรายวิชาเลือกที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนรายบุคคลหรือรายกลุ่มหรือรายชุมชน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการเขียนความเป็นมาของหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งชุมชนของผู้เรียนมีทรัพยากรไม้ไผ่ และภูมิปัญญาด้านการจักสาน

ความเป็นมา

นโยบายจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.ปีงบประมาณ 2560 ได้กำหนดภารกิจต่อเนื่อง ด้านการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประชาชน ชุมชน สังคมในรูปแบบที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างประหยัดและเพิ่มคุณค่า สามารถประกอบอาชีพเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมในครอบครัวได้ การประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่พบได้ในแต่ละชุมชนของประเทศทั่วทุกภาค ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนและเครื่องใช้รองรับพืชผลทางการเกษตร เช่น กระบุง กระด้ง ตะกร้า เข่ง เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวันสามารถทำเองหรือหาซื้อได้ในราคาไม่แพงสำหรับในแต่ละท้องถิ่นที่มีแหล่งวัตถุดิบในการจักสาน ส่วนใหญ่มักจะทำกันในเวลาว่างหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยว สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาชุมชนและข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2559 พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก และมีรายได้เสริมจากการรับจ้าง การหาของป่า หัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทำไม้กวาด การจักสาน เนื่องจากในป่าชุมชน ส่วนใหญ่มีไม้ไผ่เป็นทรัพยากรที่ประชาชนยังใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้ เช่น การขุดหน่อไม้ไปขาย การทำไม้กวาด การจักสาน เป็นต้น นอกจากนี้ การจักสานยังเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนที่รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพจักสาน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานของชุมชน และจากการสรุปข้อมูลความต้องการการเรียนรู้รายบุคคล พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจและต้องการเรียนรู้การประกอบอาชีพจักสานเพื่ออนุรักษ์ ต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานของชุมชนและสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ตนเอง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ แต่ยังคงขาดความรู้พื้นฐาน และทักษะฝีมือด้านการจักสาน

สถานศึกษา/กศน.ตำบลบ้านแลง จึงได้จัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือก หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รายวิชา “การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่” ขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือกลุ่มสนใจได้เรียนรู้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง การประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว รวมทั้งการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

จะเห็นได้ว่า จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา ข้อมูลบางด้านสามารถนำมากำหนดหลักสูตรได้ทั้งหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรใด ต้องพิจารณาว่าจะพัฒนาหลักสูตรนั้น เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายใด ถ้าเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นนักศึกษา กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็ต้องพัฒนาเป็นหลักสูตรรายวิชาเลือก แต่ถ้าเป็นการพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาหลักสูตรเป้าหมายประชาชน ก็ต้องพัฒนาเป็นหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ส่วนใหญ่ครู กศน. มักจะจัดเก็บข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีอยู่แล้ว ดังนั้น ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร จึงมิใช่เป็นการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่ แต่หากเป็นการนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วจากแผนปฏิบัติการประจำปี มาจัดทำและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน เว้นแต่ว่า ข้อมูลที่ได้มานั้นไม่สมบูรณ์ ก็สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม หรือทบทวนข้อมูลใหม่อีกครั้ง

สำหรับการนำข้อมูลและรายชื่อหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา ไปจัดทำร่างหลักสูตร จะกล่าวโดยละเอียดในตอนที 3 การร่างหลักสูตรของคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้

ตอนที่ 3

การร่างหลักสูตร

ในตอนที 3 การร่างหลักสูตรนี้ จะเป็นการดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในตอนที 1 หน้า 5 ชั้นที่ 2 – 4 คือ กำหนดหลักการ/จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกและจัดเนื้อหาประสบการณ์ในหลักสูตร กำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน/ประเมินหลักสูตร โดยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานมาร่างหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ก่อนนำร่างหลักสูตรดังกล่าวไปเขียนหลักสูตรตามองค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ต่อไป

สำหรับการร่างหลักสูตรในตอนนี จะขอใช้ตัวอย่างจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อกำหนดหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องของสถานศึกษา ในตอนที่ 2 หน้า 72 - 73 เพื่อเป็นแนวทางในการร่างหลักสูตร โดยจะเลือกพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ซึ่งจะเป็นการใช้ฐานข้อมูลเดียวกันเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเลือก สำหรับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษา กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง สำหรับกลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไป โดยจะดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรขั้นตอนที่ 2 – 4 คือ กำหนดหลักการ/จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกและจัดเนื้อหาประสบการณ์ในหลักสูตร กำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแนวทางการประเมินหลักสูตร ดังต่อไปนี้

การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

หลักการ เป็นเป้าหมายปลายทางของหลักสูตรนั้น จะบอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในลักษณะเชิงปรัชญาของหลักสูตร

จุดมุ่งหมาย แสดงความคาดหวังของหลักสูตรว่าผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร

สำหรับหลักสูตรรายวิชาเลือก จะไม่กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมาย เนื่องจากหลักสูตรรายวิชาเลือก เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางไว้แล้ว

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

1. **การกำหนดหลักการ** พิจารณาว่า หลักสูตรนี้จัดขึ้นเพื่ออะไร โดยการพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในแต่ละด้านว่ามีที่มา เหตุผลความจำเป็นอย่างไรในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรนี้ สำหรับหลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ได้พิจารณาจากข้อมูลด้านสังคม/วัฒนธรรมที่ระบุว่า “ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาอาชีพด้านการจักสานให้มีรูปแบบที่ทันสมัย ตรงตามความต้องการของตลาด” นอกจากนี้จะต้องพิจารณาปรัชญาการศึกษา จิตวิทยา และทฤษฎีการเรียนรู้มาเป็นองค์ประกอบในการจัดหลักสูตร ซึ่งจากการพิจารณาได้แนวทางในการกำหนดหลักการดังนี้

- 1) จัดหลักสูตรเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีรายได้เสริม
- 2) จัดหลักสูตรเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) การจัดหลักสูตรวิชาชีพ ควรพิจารณาเลือกใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง นั่นคือ ทฤษฎีการเรียนรู้ของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey)
- 4) การจัดหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ควรมีความยืดหยุ่นทั้งเนื้อหาสาระ และเวลาในการจัดการเรียนรู้

เมื่อได้แนวทางในการกำหนดหลักการของหลักสูตร ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ สามารถกำหนดหลักการของหลักสูตรได้ดังนี้

หลักการ

1. เป็นหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. เป็นหลักสูตรเพื่อส่งเสริมอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ได้จริง
3. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการจักสาน
4. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง
5. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
6. เป็นหลักสูตรที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ

2. **การกำหนดจุดมุ่งหมาย** พิจารณาว่า ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรนี้แล้วจะมีคุณลักษณะอย่างไร สำหรับหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จะต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะของผู้ที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ และควรพิจารณาจากอัตลักษณ์ของสถานศึกษาควบคู่กันไปด้วย ซึ่งจากการพิจารณาได้แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1) ในการประกอบอาชีพใดก็ตาม สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ คุณลักษณะของผู้ที่จะประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ ทักษะการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ คุณธรรมในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

2) พิจารณาอัตลักษณ์ของสถานศึกษาในด้านที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เช่น ใฝ่เรียนรู้คู่คุณธรรม

เมื่อได้แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้น หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ดังนี้

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรนี้ให้ความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ผู้จบหลักสูตรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
2. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการบริหารจัดการในอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
3. มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
4. มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
5. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การเลือกและจัดเนื้อหาประสบการณ์ในหลักสูตร

ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการ ดังนี้

1. เลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ช่วยเอื้อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่คาดหวังไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือบรรลุดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยเนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วยขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการได้ลงมือทำหรือปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแนวทางหรือวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เนื้อหาและประสบการณ์ต่าง ๆ

2. จัดทำโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วยรายวิชา หรือหัวเรื่องของเนื้อหา และเวลาเรียน

3. จัดทำคำอธิบายของเนื้อหาของแต่ละรายวิชา หรือแต่ละหัวเรื่อง

สำหรับคู่มือฯ เล่มนี้ จะยกตัวอย่างการเลือกและจัดเนื้อหาประสบการณ์หลักสูตรของหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหากับข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ดังนี้

แบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ

ชื่อหลักสูตร การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

เนื้อหา	นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของจังหวัด/ อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ	สภาพข้อมูล พื้นฐาน
1. หัวเรื่องหลัก 1.1 หัวเรื่องย่อย 1.2 หัวเรื่องย่อย 1.3 หัวเรื่องย่อย	ระบุเฉพาะนโยบาย ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับเนื้อหา	ระบุเฉพาะวิสัยทัศน์ที่ เกี่ยวข้อง สอดคล้อง กับเนื้อหา	ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ เนื้อหา	ระบุสภาพข้อมูล แต่ละด้านที่ เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ เนื้อหา
2. หัวเรื่องหลัก 2.1 หัวเรื่องย่อย 2.2 หัวเรื่องย่อย 2.3 หัวเรื่องย่อย	ระบุเฉพาะนโยบาย ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับเนื้อหา	ระบุเฉพาะวิสัยทัศน์ที่ เกี่ยวข้อง สอดคล้อง กับเนื้อหา	ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ เนื้อหา	ระบุสภาพข้อมูล แต่ละด้านที่ เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ เนื้อหา

หมายเหตุ กำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุมสภาพ/ปัญหา ความต้องการทุก ๆ ด้าน

ตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ

แบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ
ชื่อหลักสูตร การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

เนื้อหา	นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพ ข้อมูลแต่ละด้าน)
<p>1. ช่องทางการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่</p> <ul style="list-style-type: none"> วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากข้อมูลดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> ข้อมูลตนเอง ข้อมูลวิชาการ ข้อมูลทางสังคมสิ่งแวดล้อม 	<p>นโยบายรัฐบาล</p> <ul style="list-style-type: none"> ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ 6 ยุทธศาสตร์ข้อ 1 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล ข้อ 3 ผลิตและพัฒนากำลังคนรวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ข้อ 4 ขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง <p>นโยบายสำนักงาน กศน.</p> <ul style="list-style-type: none"> ยุทธศาสตร์และ 	-	<ul style="list-style-type: none"> ลักษณะภูมิประเทศตำบลบ้านแลง มีลักษณะเป็นที่ราบสูง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ และเขตป่าเศรษฐกิจขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) มีแม่น้ำลำห้วยที่สำคัญไหลผ่านได้แก่ แม่น้ำวัง ลำห้วยแม่มาย ลำห้วยแม่อ่าง ลำห้วยแม่ปาง ห้วยแม่ปง ลักษณะสภาพทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งชุมชนพบว่า พื้นที่ในหลายหมู่บ้านยังเป็นเขตป่าสงวน 	<p>สภาพทางสังคม/วัฒนธรรม</p> <p>ผู้สูงอายุต้องการพัฒนาอาชีพด้านการจักสานให้มีรูปแบบที่ทันสมัยตรงตามความต้องการของตลาด เนื่องจาก</p> <ul style="list-style-type: none"> เพื่อรวมกลุ่มใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีรายได้เสริม มีรายการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น และต้องการที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งาน

เนื้อหา	นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพ ข้อมูลแต่ละด้าน)
	จุดเน้นการ ดำเนินงาน สำนักงาน กศน.		และพื้นที่ เพาะปลูก ทางการเกษตร	ยาวนานขึ้น - เพื่อการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ ไผ่ 2.1 ชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ใน การจักสาน 2.2 ข้อสังเกตในการนำไม้ ไผ่มาทำเครื่องจักสาน	ประจำปีงบประมาณ 2560 -จุดเน้นการ ดำเนินงาน กศน. ตามยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการ 6 ยุทธศาสตร์	-	น้อย คิดเป็นร้อย ละ 3 ของทั้ง ตำบล - สภาพป่าชุมชน ในปัจจุบัน ไม้ที่ พบในป่าชุมชน ส่วนใหญ่เป็นไม้	ผู้สูงอายุต้องการ พัฒนาอาชีพด้าน การจักสานให้มี รูปแบบที่ทันสมัย ตรงตามความ ต้องการของ ตลาด
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ การจักสานไม้ไผ่ 3.1 ศัพท์ช่างสาน 3.2 ลายเครื่องสาน 3.3 อุปกรณ์ในการจักสาน ไม้ไผ่	ข้อ 1 (1.1) และ (1.3) ข้อ 3 (3.2) ข้อ 4 (4.3) และ (4.4) -ภารกิจต่อเนื่อง	-	ไผ่ ซึ่งประชาชน ยังใช้ประโยชน์ จากไม้ไผ่ในการ สร้างรายได้ เช่น การขุดหน่อไม้ ขาย การใช้ไม้ไผ่	- เพื่อการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. การจักสานไม้ไผ่ 4.1 การจักตอก 4.2 การสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบ 4.3 วิธีการสานลานลาย ต่าง ๆ 1) ลายขัด 2) ลายชะลอม 3) ลายวงพระจันทร์ (ลาย หัวส้ม) 4) ลายเวียนกันหอย 5) ลายตาหลิ่ว	ข้อ 1 ด้านการจัด การศึกษาและการ เรียนรู้ ข้อ 2 ด้านหลักสูตร สื่อ รูปแบบการ เรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล งาน บริการทางวิชาการ	-	เป็นวัตถุดิบใน การจักสาน เครื่องใช้ใน ครัวเรือนและ จำหน่ายเป็น รายได้เสริมของ ครอบครัว	- มีรายการสั่งซื้อ ผลิตภัณฑ์ใน รูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น และ ต้องการที่จะ เรียนรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการรักษา คุณภาพของ ผลิตภัณฑ์ให้มี อายุการใช้งาน ยาวนานขึ้น

เนื้อหา	นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพ ข้อมูลแต่ละด้าน)
4.4 การขึ้นรูปเครื่องสาน ประเภทต่าง ๆ 1) การสานตะกร้า 2) การสานชะลอม 3) การสานกระเป๋า 4) การสานกล่องกล่องใส่ กระดาษทิชชู 5) การสานถาดผลไม้ทรง สี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรี 4.5 การย้อมสีผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่ 4.4 เทคนิคการเก็บรักษา ผลิตภัณฑ์				
5. การบริหารจัดการใน การประกอบอาชีพ 5.1 การบริหารจัดการการ ผลิต 1) การสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบใน ท้องถิ่น 2) การกำหนดมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ และการควบคุม คุณภาพผลผลิต 3) คุณธรรมในการ ประกอบอาชีพ (ความ รับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ)				- เพื่อรวมกลุ่มใช้ เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์และมี รายได้เสริม

เนื้อหา	นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพ ข้อมูลแต่ละด้าน)
5.2 การบริหารจัดการ การตลาด 5.2.1 การจัดการการตลาด 1) หลักการจัดการ การตลาด 2) ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บ รวบรวมข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล และการนำ ข้อมูลไปใช้) 3) การวางแผนผลิตสินค้า 4) ช่องทางการจำหน่าย 5) การขายและการส่งเสริม การขาย 5.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมายและ ประโยชน์ของการทำบัญชี 2) บัญชีต้นทุนในการ ประกอบอาชีพ 3) การคำนวณต้นทุน-กำไร ในการผลิต -วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนใน การประกอบอาชีพ -การกำหนดราคาขาย 5.3 ปัญหาอุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ 5.3.1 ปัญหาด้าน กระบวนการผลิต 5.3.1 ปัญหาด้านการตลาด				

เนื้อหา	นโยบายรัฐบาล/ นโยบายสำนักงาน กศน.	วิสัยทัศน์ของ สำนักงาน กศน./ สำนักงาน กศน. จังหวัด/ สถานศึกษา/ วิสัยทัศน์ของ จังหวัด/อำเภอ	สภาพทาง กายภาพ (ระบุเฉพาะสภาพ ที่เกี่ยวข้อง)	สภาพข้อมูล พื้นฐาน (ระบุสภาพ ข้อมูลแต่ละด้าน)
6. การจัดทำโครงการ ประกอบอาชีพ 6.1 ความสำคัญของ โครงการประกอบอาชีพ 6.2 ประโยชน์ของโครงการ ประกอบอาชีพ 6.3 องค์ประกอบของ โครงการประกอบอาชีพ 6.4 การเขียนโครงการ 6.5 การประเมินความ เหมาะสมและสอดคล้อง ของโครงการ		-		- เพื่อรวมกลุ่มใช้ เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์และมี รายได้เสริม
7. การศึกษากรณีตัวอย่าง ● กรณีตัวอย่างผู้ ประกอบอาชีพจักสาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ใน ประเด็น ดังนี้ 1) ช่องทางการประกอบ อาชีพ 2) ทักษะการประกอบ อาชีพ 3) การบริหารจัดการใน การประกอบอาชีพ				- เพื่อรวมกลุ่มใช้ เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์และมี รายได้เสริม

หลังจากวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรกับข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ แล้ว จะต้องพิจารณาต่อว่า เนื้อหาหลักสูตรนี้ นำไปใช้พัฒนาหลักสูตรเป้าหมายใด ถ้าเป็นกลุ่มเป้าหมายนักศึกษา กศน. หลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะต้องพิจารณาต่อว่าจะใช้ สำหรับระดับการศึกษาใด ซึ่งจะต้องนำเนื้อหาหลักสูตรมากำหนดตัวชี้วัด และพิจารณาความ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ ซึ่งอาจต้องมีการปรับปรุงหรือ เพิ่มเติมเนื้อหา เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ

หากกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาเป็นประชาชน จะต้องพิจารณาว่าเนื้อหาหลักสูตรที่ กำหนดไว้เป็นเบื้องต้น ตามแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรฯ ข้างต้น ว่ามีเนื้อหาเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมายหรือไม่ หลังจากนั้นจะต้องนำเนื้อหาหลักสูตรมาจัดทำโครงสร้างหลักสูตร คำอธิบาย รายวิชาหรือรายหัวเรื่อง และรายละเอียดคำอธิบายรายวิชาหรือรายหัวเรื่องหรือรายละเอียด โครงสร้างหลักสูตรต่อไป

ต่อไปนี้จะเป็นตัวอย่งการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรเพื่อจัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือก ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น สำหรับ กลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ

**ตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร
เพื่อจัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**

นำเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นเบื้องต้น ตามแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรฯ ข้างต้น มา กำหนดตัวชี้วัด จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและตัวชี้วัดของหลักสูตร รายวิชาเลือกกับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ และปรับปรุง แก้ไขเนื้อหาและ ตัวชี้วัดของหลักสูตรรายวิชาเลือกให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดของหลักสูตรรายวิชาเลือกกับมาตรฐานการเรียนรู้ และ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับของสาระการเรียนรู้

ตัวชี้วัด เป็นสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ เป็นตัวชี้วัดพัฒนาการของผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการ เรียนรู้ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับที่กำหนด ตัวชี้วัดต้องมีความชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง และมีความเป็นรูปธรรมในการนำไปใช้ในการกำหนด เนื้อหา จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบ คุณภาพของผู้เรียน

สำหรับคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้ปรับปรุงประกอบของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเลือก โดยเพิ่มองค์ประกอบในส่วนของ **ความเป็นมา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และขอบข่ายเนื้อหา**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน หลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ในเนื้อหาหลักสูตรจนจบหลักสูตรนั้น ๆ ซึ่งนิยมเขียนแสดงไว้ในคำอธิบายรายวิชา เวลาเขียนต้องให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ มีคำกริยาที่แสดงสมรรถนะด้านความรู้ (K - Knowledge) แสดงความสามารถที่เป็นทักษะกระบวนการ (P - Process) และแสดงคุณธรรม จริยธรรม (A - Attitude) เช่น

- 1) เลือกใช้อุปกรณ์ในการจักสานไม้ไผ่ได้อย่างเหมาะสม
- 2) บริหารจัดการในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณธรรม

จะเห็นได้ว่า ข้อ 1) มีทั้ง K และ P ส่วนข้อ 2) แสดง P และ A ซึ่งขณะเดียวกันก็มี K ซ่อนอยู่นั้นคือ ผู้เรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพและคุณธรรมในการประกอบอาชีพ สามารถนำสู่การปฏิบัติได้

ในกรณีที่เราเขียนตัวชี้วัดโดยใช้คำใหญ่ ๆ กว้าง ๆ ก็สามารถนำตัวชี้วัดมาแตกให้เฉพาะเจาะจงขึ้นเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรมวัดได้ เช่น จากคำว่า "เข้าใจ" แตกออกเป็น "อธิบายได้" "ยกตัวอย่างได้" หรือจากคำว่า "มีทักษะ" แตกออกเป็น "เขียนโครงการประกอบอาชีพได้" "ประดิษฐ์ดอกไม้จากเปลือกข้าวโพดได้" เป็นต้น

หากตัวชี้วัดเขียนโดยใช้คำที่เป็นพฤติกรรมวัดได้ ก็สามารถนำมาเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้เลย โดยเพิ่มคำที่แสดงคุณภาพของการวัดพฤติกรรมนั้น ๆ เช่น

ตัวชี้วัด : "จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ"

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง : "จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ ได้" หรือ "จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ ได้ประณีต สวยงาม"

แบบวิเคราะห์เนื้อหาและตัวชี้วัดของหลักสูตรรายวิชาเลือก
กับมาตรฐานการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับของสาระการเรียนรู้
หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
กับ สาระการประกอบอาชีพ

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ	
หัวเรื่องที่ 1 ช่องทางการ ตัดสินใจเลือก ประกอบอาชีพการ จักสานผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่ เนื้อหา วิเคราะห์ความ เป็นไปได้จากข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลตนเอง 2) ข้อมูลวิชาการ 3) ข้อมูลทางสังคม สิ่งแวดล้อม	อธิบายช่องทางและ การตัดสินใจเลือก ประกอบอาชีพการจัก สานผลิตภัณฑ์จากไม้ ไผ่	มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ ความ เข้าใจ และเจตคติ ที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง และตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ ตามความต้องการ และศักยภาพของ ตนเอง	3.1 มีความรู้ ความเข้าใจและ เจตคติที่ดีใน งานอาชีพ วิเคราะห์ ลักษณะงาน ขอบข่ายงาน อาชีพในชุมชน สังคม ประเทศ และภูมิภาค 5 ทวีป ได้แก่ทวีป เอเชีย ทวีป ออสเตรเลีย ทวีปอเมริกา ทวีปยุโรปและ ทวีปแอฟริกาที่ เหมาะสมกับ ศักยภาพ5ด้าน ได้แก่ศักยภาพ ของ ทรัพยากรธรรม ชาติในแต่ละ พื้นที่ ศักยภาพ ของพื้นที่ตาม	ความสอดคล้อง ระหว่างเนื้อหา กับ มาตรฐานการ เรียนรู้/มาตรฐาน การเรียนรู้ระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความ สอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.1 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ คือ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจและ เจตคติที่ดีในงาน อาชีพ วิเคราะห์ ลักษณะงาน ขอบข่ายงาน อาชีพในชุมชน ( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....-.....

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
		<p>มาตรฐานที่ 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในอาชีพที่ตัดสินใจเลือก</p>	<p>ลักษณะ ภูมิอากาศ ศักยภาพ ศักยภาพของ ภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่และสอดคล้องกับชุมชนเพื่อการขยายอาชีพ 3.2 มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะในการขยายอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงบนพื้นฐานความรู้ในกระบวนการผลิต กระบวนการ</p>	<p>ความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดกับมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความสอดคล้อง) -สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 3.1 -สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ คือ 3.1 มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในงานอาชีพ วิเคราะห์ลักษณะงาน ขอข่างานอาชีพในชุมชน ( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....-.....</p>

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
<p>หัวเรื่องที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ไผ่</p> <p>เนื้อหา</p> <p>2.1 ชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน</p> <p>2.2 ข้อสังเกตในการนำไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน</p>	<p>1. บอกชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน</p> <p>2. เลือกใช้ไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน</p>	<p>มาตรฐานที่ 3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม</p>	<p>ตลาดที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความหลากหลายทางชีวภาพพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา</p> <p>3.3 มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดทำแผนงานและโครงการธุรกิจ เพื่อขยายอาชีพ เข้าสู่ตลาดการแข่งขันตามศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพของ</p>	<p>ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับ มาตรฐานการเรียนรู้/มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความสอดคล้อง)</p> <p>-สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.1 และ 3.2</p> <p>-สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ คือ 3.1 มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในงานอาชีพ วิเคราะห์ลักษณะงาน ขอบข่ายงานอาชีพในชุมชน 3.2 มีความรู้ความเข้าใจทักษะในการขยายอาชีพ เพื่อสร้างความมั่นคงบนพื้นฐานความรู้ในกระบวนการผลิต</p>

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
		มาตรฐานที่ 3.4 มีความรู้ ความ เข้าใจ ในการ พัฒนาอาชีพให้ มั่นคง	ภูมิภาคและ ทำเลที่ตั้งของ แต่ละพื้นที่ ศักยภาพของ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถี ชีวิตของแต่ละ พื้นที่ ศักยภาพ ของทรัพยากร มนุษย์ในแต่ละ พื้นที่และ แนวคิดปรัชญา ของเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อสู่ ความมั่นคง 3.4 มีความรู้ ความเข้าใจใน การพัฒนา อาชีพ ให้มี ผลิตภัณฑ์หรือ งานบริการ สร้างรายได้ พอเพียงต่อการ ดำรงชีวิต มีเงิน ออมและมีทุน ในการขยาย อาชีพ	( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....-..... ความสอดคล้อง ระหว่างตัวชี้วัด กับมาตรฐานการ เรียนรู้ มาตรฐาน การเรียนรู้ระดับ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความ สอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.1 และ 3.2 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ คือ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจและ เจตคติที่ดีในงาน อาชีพ วิเคราะห์ ลักษณะงาน ขอข่างาน อาชีพในชุมชน 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจทักษะ

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ	
				ในการขยายอาชีพ เพื่อสร้างความ มั่นคงบนพื้น ฐานความรู้ใน กระบวนการผลิต ( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....
หัวเรื่องที่ 3 ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการจักสาน ไม้ไผ่ เนื้อหา 3.1 ศัพท์ช่างสาน 3.2 ลายเครื่องสาน 3.3 อุปกรณ์ในการ จักสานไม้ไผ่	1. อธิบายศัพท์ช่าง สาน 2. บอกลายเครื่องสาน 3. เลือกใช้อุปกรณ์ใน การจักสานไม้ไผ่			ความสอดคล้อง ระหว่างเนื้อหา กับ มาตรฐานการ เรียนรู้/มาตรฐาน การเรียนรู้ระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความ สอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.2 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ คือ 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจทักษะ ในการขยายอาชีพ เพื่อสร้างความ มั่นคงบนพื้น ฐานความรู้ใน

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
				กระบวนการผลิต ( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ ..... ความสอดคล้อง ระหว่างตัวชี้วัด กับมาตรฐานการ เรียนรู้ มาตรฐาน การเรียนรู้ระดับ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความ สอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.2 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ คือ 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจทักษะ ในการขยายอาชีพ เพื่อสร้างควม มั่นคงบนพื้น ฐานความรู้ใน กระบวนการผลิต

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
				( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....
หัวเรื่องที่ 4 การจักสานไม้ไผ่ เนื้อหา 4.1 การจักตอก 4.2 การสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบ 4.3 วิธีการสานลายต่าง ๆ 1) ลายขัด 2) ลายชะลอม 3) ลายวงพระจันทร์ (ลายหัวสู่ม) 4) ลายเวียนกันหอย 5) ลายตาหลิ่ว 4.4 การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 1) การสานตะกร้า	1. อธิบายวิธีการจักตอก 2. จักตอกตามขั้นตอน 3. อธิบายวิธีการสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบ 4. เข้าขอบและมัดขอบตามขั้นตอน 5. สานไม้ไผ่ลายต่าง ๆ ตามขั้นตอน 6. จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ			ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับ มาตรฐานการเรียนรู้/มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความสอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.2 และ 3.4 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ คือ 3.2 มีความรู้ความเข้าใจทักษะในการขยายอาชีพ เพื่อสร้างความมั่นคงบนพื้นฐานความรู้ในกระบวนการผลิต กระบวนการตลาดที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความ

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ	
2) การสาน ชะลอม 3) การสาน กระเป่า 4) การสาน กล่องใส่กระดาษ ทิชชู 5) การสานถาด ผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรี 4.5 การย้อมสี ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 4.6 เทคนิคการเก็บ รักษาผลิตภัณฑ์	7. อธิบายวิธีการย้อม สีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่ 9. อธิบายเทคนิคการ เก็บรักษาผลิตภัณฑ์			หลากหลายทาง ชีวภาพพัฒนาต่อ ยอดและ ประยุกต์ใช้ภูมิ ปัญญา 3.4 มีความรู้ ความเข้าใจในการ พัฒนาอาชีพ ให้มี ผลิตภัณฑ์หรืองาน บริการ สร้าง รายได้พอเพียงต่อ การดำรงชีวิต ( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ ..... ความสอดคล้อง ระหว่างตัวชี้วัด กับมาตรฐานการ เรียนรู้ มาตรฐาน การเรียนรู้ระดับ ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความ สอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.2

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ	
				และ 3.4 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ คือ 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจทักษะ ในการขยายอาชีพ เพื่อสร้างความ มั่นคงบนพื้น ฐานความรู้ใน กระบวนการผลิต กระบวนการตลาด ที่ใช้นวัตกรรมและ เทคโนโลยีที่ เหมาะสม มีความ หลากหลายทาง ชีวภาพพัฒนาต่อ ยอดและ ประยุกต์ใช้ภูมิ ปัญญา 3.4 มีความรู้ ความเข้าใจในการ พัฒนาอาชีพ ให้มี ผลิตภัณฑ์หรืองาน บริการ สร้าง รายได้พอเพียงต่อ การดำรงชีวิต

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
				( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....
หัวเรื่องที่ 5 การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ เนื้อหา 5.1 การบริหารจัดการการผลิต 5.1.1 การสำรวจแหล่งเงินทุนและแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่น 5.1.2 การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการควบคุมคุณภาพผลผลิต 5.1.3 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ (ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ) 5.2 การบริหารจัดการการตลาด	1. อธิบายวิธีการสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่น 2. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และควบคุมคุณภาพผลผลิต 3. อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพ 4. บริหารจัดการในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณธรรม			ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับ มาตรฐานการเรียนรู้/มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความสอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.2 3.3 และ 3.4 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ คือ 3.2 มีความรู้ความเข้าใจทักษะในการขยายอาชีพ เพื่อสร้างความมั่นคงบนพื้นฐานความรู้ในกระบวนการผลิต กระบวนการตลาด ที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความ

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
5.2.1 การจัดการการตลาด 1) หลักการจัดการการตลาด 2) ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้) 3) การวางแผนผลิตสินค้า 4) ช่องทางการจำหน่าย 5) การขายและการส่งเสริมการขาย 5.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมายและประโยชน์ของ	5. อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการตลาด 6. บอกวิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ 7. นำข้อมูลทางการตลาดมาวิเคราะห์ความต้องการของตลาดในชุมชน และประเทศ 8. วางแผนผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 9. อธิบายแนวทางการส่งเสริมการขายและช่องทางการจำหน่าย 10. อธิบายความหมายและ			หลากหลายทาง ชีวภาพพัฒนาต่อยอดและ ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา 3.3 มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดทำแผนงาน และโครงการธุรกิจ เพื่อขยายอาชีพเข้าสู่ตลาดการแข่งขันตามศักยภาพ 5 ด้าน 3.4 มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาอาชีพ ให้มีผลิตภัณฑ์หรืองานบริการ สร้างรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีเงินออมและมีทุนในการขยายอาชีพ ( ) ไม่สอดคล้องเพราะ .....

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ	
การทำบัญชี 2) บัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ 3) การคำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต -วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนในการประกอบอาชีพ -การกำหนดราคาขาย 5.3 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 5.3.1 ปัญหาด้านกระบวนการผลิต 5.3.2 ปัญหาด้านการตลาด	ประโยชน์ของการทำบัญชี 11. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 12. คำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต 13. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลา 14. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ			ความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดกับมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุความสอดคล้อง) -สอดคล้องกับมาตรฐานที่ 3.2 3.3 และ 3.4 -สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ คือ 3.2 มีความรู้ความเข้าใจทักษะในการขยายอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงบนพื้นฐานความรู้ในกระบวนการผลิต กระบวนการตลาดที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความหลากหลายทางชีวภาพพัฒนาต่อ

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ	
				<p>ยอดและ ประยุกต์ใช้ภูมิ ปัญญา 3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และ สามารถจัดทำ แผนงาน และ โครงการธุรกิจ เพื่อขยายอาชีพ เข้าสู่ตลาดการ แข่งขันตาม ศักยภาพ 5 ด้าน 3.4 มีความรู้ ความเข้าใจในการ พัฒนาอาชีพ ให้มี ผลิตภัณฑ์หรืองาน บริการ สร้าง รายได้พอเพียงต่อ การดำรงชีวิต มี เงินออมและมีทุน ในการขยายอาชีพ</p> <p>( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....</p>
หัวเรื่องที่ 6 การจัดทำโครงการ ประกอบอาชีพ				<p>ความสอดคล้อง ระหว่างเนื้อหา กับ มาตรฐานการ</p>

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ	
เนื้อหา				เรียนรู้/มาตรฐาน การเรียนรู้ระดับ (✓) สอดคล้อง (ระบุมความ สอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.3 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ คือ 3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และ สามารถจัดทำ แผนงาน และ โครงการธุรกิจ เพื่อขยายอาชีพ เข้าสู่ตลาดการ แข่งขันตาม ศักยภาพ 5 ด้าน ( ) ไม่สอดคล้อง เพราะ .....
6.1 ความสำคัญของ โครงการประกอบ อาชีพ	1. บอกความสำคัญ ของโครงการ อาชีพ			
6.2 ประโยชน์ของ โครงการประกอบ อาชีพ	2. บอกประโยชน์ ของโครงการ อาชีพ			
6.3 องค์ประกอบ ของโครงการ ประกอบอาชีพ	3. บอกองค์ประกอบ ของโครงการ อาชีพ			
6.4 การเขียน โครงการ	4. เขียนโครงการใน แต่ละ องค์ประกอบ			
6.5 การประเมิน ความเหมาะสมและ สอดคล้องของ โครงการ	5. ตรวจสอบความ เหมาะสมและ สอดคล้องของ โครงการอาชีพ			
				ความสอดคล้อง ระหว่างตัวชี้วัด กับมาตรฐานการ เรียนรู้ มาตรฐาน การเรียนรู้ระดับ การเรียนรู้ระดับ

หลักสูตรรายวิชาเลือก อช33..... รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่		สาระทักษะการประกอบอาชีพ		สรุป
หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย		
		มาตรฐานการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ	
				ผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังระดับ ☒ สอดคล้อง (ระบุมความ สอดคล้อง) -สอดคล้องกับ มาตรฐานที่ 3.3 -สอดคล้องกับ มาตรฐานการ เรียนรู้ระดับ คือ 3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และ สามารถจัดทำ แผนงาน และ โครงการธุรกิจ เพื่อขยายอาชีพ เข้าสู่ตลาดการ แข่งขันตาม ศักยภาพ 5 ด้าน ☐ ไม่สอดคล้อง เพราะ .....-.....

หลังจากกำหนดตัวชี้วัด และทำการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและตัวชี้วัดของหลักสูตรรายวิชาเลือกกับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ และปรับปรุง แก้ไขเนื้อหาและตัวชี้วัดของหลักสูตรรายวิชาเลือกให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ระดับแล้ว จากนั้นจะเป็นการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และจำนวนชั่วโมงแต่ละหัวเรื่อง

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และจำนวนชั่วโมงแต่ละหัวเรื่องของหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
<p>หัวเรื่องที่ 1</p> <p>ช่องทางการตัดสินใจเลือก ประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่</p> <p>เนื้อหา</p> <p>วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากข้อมูล ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ข้อมูลตนเอง 2) ข้อมูลวิชาการ 3) ข้อมูลทางสังคม <p>สิ่งแวดล้อม</p>	<p>อธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่</p>	<p>อธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผนการเรียนรู้ 2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วีดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น 3. เชิญผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพมาบรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน 4. ศึกษาดูงานตามสถานที่ดำเนินกิจกรรม ทางด้านการจักสาน 5. รวมกลุ่มอภิปราย ปัญหา และหาแนวทาง พัฒนา ติดตามผล และ แก้ไขปัญหาาร่วมกัน 	6
<p>หัวเรื่องที่ 2</p> <p>ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ไผ่</p> <p>เนื้อหา</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1 ชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน 2.2 ข้อสังเกตในการนำไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน 2. เลือกใช้ไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บอกชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสานได้ 2. เลือกใช้ไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสานได้อย่างเหมาะสม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. วางแผนการเรียนรู้ 2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วีดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น 3. เชิญผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพมาบรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน 4. ฝึกปฏิบัติจริง 5. รวมกลุ่มอภิปราย ปัญหา และหาแนวทาง 	3

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
			พัฒนา ติดตามผล และ แก้ไขปัญหาร่วมกัน	
หัวข้อที่ 3 ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับการจักสาน ไม้ไผ่ เนื้อหา 3.1 ศัพท์ช่างสาน 3.2 ลายเครื่องสาน 3.3 อุปกรณ์ในการ จักสานไม้ไผ่	1. อธิบายศัพท์ช่างสาน 2. บอกลายเครื่องสาน 3. เลือกใช้อุปกรณ์ใน การจักสานไม้ไผ่	1. อธิบายศัพท์ช่างสานได้ 2. บอกลายเครื่องสานได้ 3. เลือกใช้อุปกรณ์ใน การจักสานไม้ไผ่ได้อย่าง <u>เหมาะสม</u>	1. วางแผนการเรียนรู้ 2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วีดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น 3. เชิญผู้ประสบ ผลสำเร็จในอาชีพมา บรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน 4. ฝึกปฏิบัติจริง 5. รวมกลุ่มอภิปราย ปัญหา และหาแนวทาง พัฒนา ติดตามผล และ แก้ไขปัญหาร่วมกัน	3
หัวข้อที่ 4 การจักสานไม้ไผ่ เนื้อหา 4.1 การจักตอก 4.2 การสาน การ เข้าขอบ และการ มัดขอบ 4.3 วิธีการสานลาย ต่าง ๆ 1) ลายขัด 2) ลายชะลอม 3) ลายวง	1. อธิบายวิธีการจักตอก 2. จักตอกตามขั้นตอน 3. อธิบายวิธีการสาน การเข้าขอบ และการมัด ขอบ 4. เข้าขอบและมัดขอบ ตามขั้นตอน 5. สานไม้ไผ่ลายต่าง ๆ ตามขั้นตอน	1. อธิบายวิธีการจักตอก <u>ได้</u> 2. จักตอกได้ถูกต้องตาม ขั้นตอน 3. อธิบายวิธีการสาน การเข้าขอบ และการมัด ขอบได้ 4. เข้าขอบและมัดขอบ <u>ได้ถูกต้องตามขั้นตอน</u> 5. สานไม้ไผ่ลายต่าง ๆ <u>ได้ถูกต้องตามขั้นตอน</u>	1. วางแผนการเรียนรู้ 2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วีดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น 3. เชิญผู้ประสบ ผลสำเร็จในอาชีพมา บรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน 4. ฝึกปฏิบัติจริง 5. รวมกลุ่มอภิปราย ปัญหา และหาแนวทาง พัฒนา ติดตามผล และ แก้ไขปัญหาร่วมกัน	36

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
<p>พระจันทร์ (ลายหัว ส้ม)</p> <p>4) ลายเวียนกัน หอย</p> <p>5) ลายตาหลิ่ว</p> <p>4.4 การขึ้นรูป เครื่องสานประเภท ต่าง ๆ</p> <p>1) การสาน ตะกร้า</p> <p>2) การสาน ชะลอม</p> <p>3) การสาน กระเป่า</p> <p>4) การสาน กล่องใส่กระดาษ ทิชชู</p> <p>5) การสานถาด ผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรี</p> <p>4.5 การย้อมสี ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่</p> <p>4.6 เทคนิคการเก็บ รักษาผลิตภัณฑ์</p>	<p>6. จักสานเครื่องสาน ประเภทต่าง ๆ</p> <p>7. อธิบายวิธีการย้อมสี ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่</p> <p>8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จาก ไม้ไผ่</p> <p>9. อธิบายเทคนิคการ เก็บรักษาผลิตภัณฑ์</p>	<p>6. จักสานเครื่องสาน ประเภทต่าง ๆ ได้</p> <p>7. อธิบายวิธีการย้อมสี ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้</p> <p>8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จาก ไม้ไผ่ได้</p> <p>9. อธิบายเทคนิคการ เก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้</p>		
<p>หัวข้อที่ 5</p> <p>การบริหารจัดการ ในการประกอบ อาชีพ</p> <p>เนื้อหา</p> <p>5.1 การบริหาร จัดการการผลิต</p>			<p>1. วางแผนการเรียนรู้</p> <p>2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วีดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น</p> <p>3. เชิญผู้ประสบ ผลสำเร็จในอาชีพมา</p>	20

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
5.1.1 การ สำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบใน ท้องถิ่น	1. อธิบายวิธีการสำรวจ แหล่งเงินทุน และ แหล่งวัตถุดิบใน ท้องถิ่น	1. อธิบายวิธีการสำรวจ แหล่งเงินทุน และ แหล่งวัตถุดิบใน ท้องถิ่นได้	บรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน	
5.1.2 การ กำหนดมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ และการ ควบคุมคุณภาพ ผลผลิต	2. กำหนดมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ และ ควบคุมคุณภาพ ผลผลิต	2. กำหนดมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ และ ควบคุมคุณภาพ ผลผลิตได้	4. ฝึกปฏิบัติจริง 5. รวมกลุ่มอภิปราย ปัญหา และหาแนวทาง พัฒนา ติดตามผล และ แก้ไขปัญหาร่วมกัน	
5.1.3 คุณธรรม ในการประกอบ อาชีพ (ความ รับผิดชอบ ความ ซื่อสัตย์สุจริต ความ ขยัน อดทน ฯลฯ)	3. อธิบายคุณธรรม ในการประกอบ อาชีพ 4. บริหารจัดการใน การประกอบอาชีพ ได้อย่างมีคุณธรรม	3. อธิบายคุณธรรม ในการประกอบ อาชีพได้ 4. บริหารจัดการใน การประกอบอาชีพ ได้อย่างมีคุณธรรม ได้		
5.2 การบริหาร จัดการการตลาด				
5.2.1 การ จัดการการตลาด				
1) หลักการ จัดการการตลาด	5. อธิบายเกี่ยวกับ หลักการจัดการ ตลาด	5. อธิบายเกี่ยวกับ หลักการจัดการ ตลาดได้		
2) ข้อมูล ทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวม ข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไป ใช้	6. บอกวิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวม ข้อมูล และนำข้อมูล ไปใช้ 7. นำข้อมูลทาง การตลาดมา วิเคราะห์ความ ต้องการของตลาด ในชุมชน และ ประเทศ	6. บอกวิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวม ข้อมูล และนำข้อมูล ไปใช้ได้ 7. นำข้อมูลทาง การตลาดมา วิเคราะห์ความ ต้องการของตลาด ในชุมชน และ ประเทศได้		

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
3) การวางแผน ผลิตสินค้า	8. วางแผนผลิตสินค้า ให้สอดคล้องกับ ความต้องการของ ตลาด	8. วางแผนผลิตสินค้า ให้สอดคล้องกับ ความต้องการของ ตลาดได้		
4) ช่องทางการ จำหน่าย	9. อธิบายแนวทางการ ส่งเสริมการขายและ ช่องทางการจัด จำหน่าย	9. อธิบายแนวทางการ ส่งเสริมการขายและ ช่องทางการจัด จำหน่ายได้		
5) การขายและ การส่งเสริมการขาย				
5.2.2 การทำ บัญชี				
1) ความหมาย และประโยชน์ของ การทำบัญชี	10. อธิบายความหมาย และประโยชน์ของ การทำบัญชี	10. อธิบายความหมาย และประโยชน์ของ การทำบัญชีได้		
2) บัญชีต้นทุน ในการประกอบ อาชีพ	11. จัดทำบัญชีต้นทุน ประกอบอาชีพการ จักสานผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่	11. จัดทำบัญชีต้นทุน ประกอบอาชีพการ จักสานผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่ได้		
3) การคำนวณ ต้นทุน-กำไรในการ ผลิต				
-วิธีการคิด กำไร-ขาดทุนในการ ประกอบอาชีพ	12. คำนวณต้นทุน-กำไร ในการผลิต	12. คำนวณต้นทุน-กำไร ในการผลิตได้		
-การกำหนด ราคาขาย	13. กำหนดราคาขายได้ อย่างเหมาะสมกับ ตัวสินค้าและ สอดคล้องกับต้นทุน และเวลารอบ จำหน่ายสินค้า	13. กำหนดราคาขายได้ อย่างเหมาะสมกับ ตัวสินค้าและ สอดคล้องกับต้นทุน และเวลารอบ จำหน่ายสินค้าได้		
5.3 ปัญหาอุปสรรค ในการประกอบ อาชีพ	14. วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ	14. วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการ ประกอบอาชีพได้		
5.3.1 ปัญหา				

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้	จำนวน ชั่วโมง
ด้านกระบวนการผลิต 5.3.2 ปัญหา ด้านการตลาด				
หัวข้อที่ 6 การจัดทำโครงการ ประกอบอาชีพ เนื้อหา 6.1 ความสำคัญ ของโครงการ ประกอบอาชีพ 6.2 ประโยชน์ของ โครงการประกอบ อาชีพ 6.3. องค์ประกอบ ของโครงการ ประกอบอาชีพ 6.4 การเขียน โครงการ 6.5 การประเมิน ความเหมาะสมและ สอดคล้องของ โครงการ	1. บอกความสำคัญ ของโครงการอาชีพ 2. บอกประโยชน์ของ โครงการอาชีพ 3. บอกองค์ประกอบ ของโครงการอาชีพ 4. เขียนโครงการใน แต่ละองค์ประกอบ 5. ตรวจสอบความ เหมาะสมและ สอดคล้องของ โครงการอาชีพ	1. บอกความสำคัญ ของโครงการอาชีพ ได้ 2. บอกประโยชน์ของ โครงการอาชีพได้ 3. บอกองค์ประกอบ ของโครงการอาชีพ ได้ 4. เขียนโครงการใน แต่ละองค์ประกอบ ให้เหมาะสมและ ถูกต้องได้ 5. ตรวจสอบความ เหมาะสมและ สอดคล้องของ โครงการอาชีพได้	1. วางแผนการเรียนรู้ 2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วีดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น 3. เชิญผู้ประสบ ผลสำเร็จในอาชีพมา บรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน 4. ฝึกปฏิบัติจริง 5. รวมกลุ่มอภิปราย ปัญหา และหาแนวทาง พัฒนา ติดตามผล และ แก้ไขปัญหาร่วมกัน	12

จากการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และจำนวนชั่วโมง แต่ละหัวข้อของหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ พอสรุปเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขอบข่ายเนื้อหา และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ดังนี้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
2. บอกชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสานได้
3. เลือกใช้ไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสานได้อย่างเหมาะสม
4. อธิบายศัพท์ช่างสานได้
5. บอกลายเครื่องสานได้
6. เลือกใช้อุปกรณ์ในการจักสานไม้ไผ่ได้อย่างเหมาะสม
7. อธิบายวิธีการจักตอกได้
8. จักตอกได้ถูกต้องตามขั้นตอน
9. อธิบายวิธีการสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบได้
10. เข้าขอบและมัดขอบได้ถูกต้องตามขั้นตอน
11. สานไม้ไผ่ลายต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอน
12. จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ ได้
13. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
14. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
15. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษาสีผลิตภัณฑ์ได้
16. อธิบายวิธีการสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่นได้
17. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และควบคุมคุณภาพผลผลิตได้
18. อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพได้
19. บริหารจัดการในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณธรรมได้
20. อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการตลาดได้
21. บอกวิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ได้
22. นำข้อมูลทางการตลาดมาวิเคราะห์ความต้องการของตลาดในชุมชน และประเทศได้
23. วางแผนผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้
24. อธิบายแนวทางการส่งเสริมการขายและช่องทางการจัดจำหน่ายได้
25. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชีได้
26. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
27. คำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิตได้
28. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลารอบจำหน่ายสินค้าได้
29. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพได้
30. บอกความสำคัญของโครงการอาชีพได้
31. บอกประโยชน์ของโครงการอาชีพได้
32. บอกองค์ประกอบของโครงการอาชีพได้
33. เขียนโครงการในแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมและถูกต้องได้
34. ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการอาชีพได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ช่องทางการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	จำนวน 6 ชั่วโมง
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ไผ่	จำนวน 3 ชั่วโมง
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่	จำนวน 3 ชั่วโมง
4. การจักสานไม้ไผ่	จำนวน 36 ชั่วโมง
5. การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	จำนวน 20 ชั่วโมง
6. การจัดทำโครงการประกอบอาชีพ	จำนวน 12 ชั่วโมง

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. วางแผนการเรียนรู้
2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วีดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น
3. เชิญผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพมาบรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน
4. ศึกษาดูงานตามสถานที่ดำเนินกิจกรรมทางด้านการจักสาน รวมทั้งมีการสาธิตและฝึกปฏิบัติจริง
5. ฝึกปฏิบัติจริง
6. รวมกลุ่มอภิปรายปัญหา และหาแนวทางพัฒนา ติดตามผล และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร เพื่อจัดทำหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ

นำเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นเบื้องต้น ตามแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรฯ ข้างต้น มาพิจารณาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ และปรับปรุง แก้ไขเนื้อหา จากนั้นดำเนินการจัดทำโครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาหรือรายหัวเรื่อง และรายละเอียดคำอธิบายรายวิชาหรือรายหัวเรื่องหรือรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อวัสดุอุปกรณ์ของแต่ละหัวเรื่อง และกำหนดแหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนทั้งหลักสูตร

จากการพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดไว้เป็นเบื้องต้น ตามแบบวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรฯ ข้างต้น เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ พบว่า มีบางเนื้อหาที่กลุ่มผู้สูงอายุไม่ต้องเรียน คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจักสาน เนื่องจากผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องการจักสาน และมีความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย ตรงตามความต้องการของตลาด นอกจากนี้ยังต้องการเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานยาวนานขึ้น

อีกทั้งได้ตัดบางเนื้อหาของเรื่องการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพซึ่งผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องเรียน ดังนั้น จึงดำเนินการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตรสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ และจัดทำเป็นโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตร

เรื่องที่	หัวเรื่อง	เวลาเรียน (ชั่วโมง)		
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
1	การจักสานไม้ไผ่ 1.1 วิธีการสานลายตาหลิ่ว (ลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว) 1.2 การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 1) การสานตะกร้าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 2) การสานกระเป๋าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 3) การสานกล่องใส่กระดาษทิชชูลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 4) การสานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 1.3 การย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 1.4 เทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์	5	45	50
2	การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ 2.1 การบริหารจัดการการผลิต 1) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการควบคุมคุณภาพผลผลิต 2) คุณธรรมในการประกอบอาชีพ (ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ) 2.2 การบริหารจัดการการตลาด 2.2.1 การจัดการการตลาด 1) หลักการจัดการการตลาด 2) ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้) 3) การวางแผนผลิตสินค้า 4) ช่องทางการจำหน่าย 5) การขายและการส่งเสริมการขาย 2.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชี	4	6	10

เรื่องที่	หัวเรื่อง	เวลาเรียน (ชั่วโมง)		
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
	2) บัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ 3) การคำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต -วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนในการประกอบอาชีพ -การกำหนดราคาขาย 2.3 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 2.3.1 ปัญหาด้านกระบวนการผลิต 2.3.2 ปัญหาด้านการตลาด			
	รวม	9	51	60

หลังจากจัดทำโครงสร้างหลักสูตรแล้ว จะเห็นได้ว่าโครงสร้างหลักสูตรที่จัดทำขึ้น มีรายละเอียดเนื้อหาทั้งหัวเรื่องหลักและหัวเรื่องย่อย จึงไม่ต้องจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือรายหัวเรื่อง แต่จะจัดทำเป็นรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร แทนรายละเอียดคำอธิบายรายวิชาหรือรายหัวเรื่อง ซึ่งก่อนที่จะจัดทำเป็นรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร ต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อวัสดุ และอุปกรณ์ของแต่ละหัวเรื่อง และกำหนดแหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนทั้งหลักสูตร

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ (Objectives) เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนมีหรือบรรลุซึ่งมีทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ควรแสดงให้เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ที่เป็นภาระงานและพฤติกรรมที่ผู้เรียนพึงแสดงออกในระดับต่าง ๆ และที่สำคัญจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ เพื่อมุ่งไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งนี้ การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องเขียนให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ **ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)**

การจำแนกจุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)

คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมอง หรือความรู้ในเนื้อหาวิชา หลักการหรือทฤษฎีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านนี้สามารถวัดได้จากการให้ผู้เรียนแจกแจงความรู้ เขียนรายการสิ่งที่รู้จักตัวอย่าง ประยุกต์กฎต่าง ๆ ที่เรียนไป หรือวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นต้น พฤติกรรมตามระดับการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยแบ่งไว้ 6 ชั้น ซึ่งการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป ต้องอาศัยระดับการเรียนรู้ที่ต่ำกว่าเสมอ

ระดับพฤติกรรม	ตัวอย่างคำกริยาที่ใช้
1. ความรู้ความจำ ความสามารถในการจดจำสิ่งที่เรียนมาแล้ว อาจเป็นข้อมูลง่าย ๆ จนถึงทฤษฎี	บอกคุณสมบัติ จับคู่ เขียนลำดับ อธิบาย บรรยาย ชี้ดเส้นใต้ จำแนก ระบุ
2. ความเข้าใจ ความสามารถในการจับใจความ การแปลความหมาย การสรุป หรือขยายความ	แปลความหมาย อธิบาย ขยายความ สรุปความ ยกตัวอย่าง บอกความแตกต่าง เรียบเรียง เปลี่ยน
3. การนำไปใช้ ความสามารถในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่	แก้ปัญหา สาธิต ทำนายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ เปลี่ยนแปลง คำนวณ ปรับปรุง ผลิต ซ่อม
4. การวิเคราะห์ ความสามารถในการแยกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยเหล่านั้นได้	เขียนโครงร่าง แยกแยะ จัดประเภท จำแนกให้ เห็นความแตกต่าง บอกเหตุผล ทดลอง
5. การสังเคราะห์ ความสามารถในการรวบรวมส่วนย่อย ๆ เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างใหม่	รวบรวม ออกแบบ จัดระเบียบ สร้าง ประดิษฐ์ วางหลักการ
6. การประเมิน ความสามารถในการวินิจฉัยคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน	วัดผล เปรียบเทียบ ตีค่า ลงความคิดเห็น วิจาร์ณ

ด้านจิตพิสัย (Affective Domain)

คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นหนักในด้านความสนใจ เจตคติ ค่านิยม อารมณ์และความประทับใจซึ่งวัดได้โดยการสังเกต แต่บางเรื่องก็ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การระบุพฤติกรรมที่คาดหวังให้ผู้เรียนแสดงออกนั้น ต้องอาศัยการรวบรวมพฤติกรรมที่ชี้ถึงความรู้สึก เจตคติและค่านิยมของตนเองและผู้อื่น แล้วนำมาใช้ในการกำหนดเป็นพฤติกรรมที่คาดหวัง พฤติกรรมตามระดับการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยแบ่งไว้ 5 ชั้น

ระดับพฤติกรรม	ตัวอย่างคำกริยาที่ใช้
1. การรับรู้ การยอมรับความคิด กระบวนการ หรือสิ่งเร้าต่าง ๆ	เลือก ชี้ ติดตาม ยอมรับ
2. การตอบสนอง ความเต็มใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้	อภิปราย เลือก เขียนชื่อกำกับ
3. การเห็นคุณค่า ความรู้สึกนิยมพอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกิดการปฏิบัติตามสิ่งที่นิยม	อภิปราย ริเริ่ม เลือก แสวงหา ประพฤติตาม นำมาใช้
4. การจัดระบบค่านิยม การนำเอาคุณค่าต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้มาผสมผสานและจัดระบบเข้าด้วยกันเพื่อเสริมสร้างระบบคุณค่าขึ้นภายในตนเอง	จำแนก จัดลำดับ จัดระเบียบ ผสมผสาน

ระดับพฤติกรรม	ตัวอย่างคำกริยาที่ใช้
5. การกำหนดคุณลักษณะ การนำค่านิยมที่จัดระบบแล้วมาปฏิบัติจนเป็นนิสัยเฉพาะตน	สนับสนุน ต่อต้าน ใช้เหตุผล แสดงออก ชักชวน

ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)

คือจุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางกาย เน้นหนักด้านการวางท่าทางให้ถูกต้อง และเหมาะสมกับการปฏิบัติงานแต่ละชนิด สามารถระบุพฤติกรรมที่แสดงออกได้จากการตีความทักษะหรือการปฏิบัติออกมาเป็นพฤติกรรม ซึ่งสังเกตได้จากความถูกต้องแม่นยำ ความว่องไว คล่องแคล่ว และสม่ำเสมอ พฤติกรรมตามระดับการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยแบ่งไว้ 5 ชั้น

ระดับพฤติกรรม	ตัวอย่างคำกริยาที่ใช้
1. การรับรู้ รับรู้ในสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ โดยผ่านประสาทสัมผัส	สังเกต รู้สึก สัมผัส ตรวจสอบ
2. การเตรียมพร้อม การเตรียมตัวให้พร้อมทางสมองทางกายและจิตใจ	แสดงท่าทาง ตั้งท่าเข้าประจำที่
3. การปฏิบัติงานโดยอาศัยผู้แนะ/เลียนแบบ การทำตามตัวอย่าง การลองผิดลองถูก	เลียนแบบ ทดลอง ฝึกหัด
4. การปฏิบัติงานได้เอง / คล่อง ปฏิบัติได้เองอย่างถูกต้อง เรียบร้อย มีประสิทธิภาพ	สาธิต ผลิต แก้ไข ทำได้สำเร็จด้วยตนเอง ทำงานได้เร็วขึ้น
5. การปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ / ทำงานใหม่ได้ ปฏิบัติงานด้วยความคล่องแคล่วเหมือนอัตโนมัติ สามารถทำงานใหม่ได้	ทำงานด้วยความกระฉับกระเฉง จัดระบบ ควบคุมการทำงานแนะแนวทาง

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อวัสดุ และอุปกรณ์ของแต่ละหัวเรื่อง และกำหนดแหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนทั้งหลักสูตร ของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

หัวเรื่อง	ขอบข่ายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อวัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอน
การจักสานไม้ไผ่	1.1 วิธีการสานลายตาหลิว (ลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว) 1.2 การขึ้นรูปเครื่องสาน	1. สานไม้ไผ่ลายดอกพิกุลได้ ถูกต้องตามขั้นตอน 2. สานไม้ไผ่ลายลูกแก้วได้ ถูกต้องตามขั้นตอน	-บรรยาย -สาธิต -ฝึกปฏิบัติ -เรียนรู้จากภูมิ	-ใบความรู้ -ใบงาน -กระดาดปรุฟ -ปากกาเคมี

หัวเรื่อง	ขอบข่ายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การจัด กระบวนการ เรียนรู้	สื่อวัสดุ และ อุปกรณ์การ เรียนการสอน
	<p>ประเภทต่าง ๆ</p> <p>1) การสานตะกร้าลาย ดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว</p> <p>2) การสานกระเป๋าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว</p> <p>3) การสานกล่องใส่กระดาดขี้ขลุ่ยลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว</p> <p>4) การสานถาดผลไม้ ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลายดอกพิกุล/ ลายลูกแก้ว</p> <p>1.3 การย้อมสีผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่</p> <p>1.4 เทคนิคการเก็บรักษา ผลิตภัณฑ์</p>	<p>3. สานตะกร้าลายดอกพิกุลหรือ ลายลูกแก้วได้ <u>ประณีต สวยงาม</u> <u>อย่างน้อย 1 ลาย</u></p> <p>4. สานกระเป๋าลายดอกพิกุลหรือ ลายลูกแก้วได้ <u>ประณีต สวยงาม</u> <u>อย่างน้อย 1 ลาย</u></p> <p>5. สานกล่องใส่กระดาดขี้ขลุ่ย ลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ <u>ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1</u> <u>ลาย</u></p> <p>6. สานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลายดอกพิกุล หรือลายลูกแก้วได้ <u>ประณีต</u> <u>สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย</u></p> <p>7. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์ จากไม้ไผ่ได้ <u>ถูกต้อง</u></p> <p>8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้ <u>สวยงาม</u></p> <p>9. ออกแบบการใช้สีได้เหมาะสม กับรูปแบบผลิตภัณฑ์</p> <p>9. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษา ผลิตภัณฑ์ได้</p>	<p>ปัญหาด้านการ จักสาน</p>	<p>-กระดาดขาว -ไม้ไผ่ -อุปกรณ์ที่ใช้ ในการจักสาน เช่น เลื่อยคั้น ธนู มีดโค้ง มีด ผ่าไม้ มีดเหลา ดอก มีดจัก ดอก ดินสอ คีมปากแหลม กรรไกร ฯลฯ</p>
<p>การบริหาร จัดการใน การ ประกอบ อาชีพ</p>	<p>2.1 การบริหารจัดการการผลิต</p> <p>1) การกำหนด มาตรฐานผลิตภัณฑ์ และ การควบคุมคุณภาพผลผลิต</p> <p>2) คุณธรรมในการ ประกอบอาชีพ (ความ รับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ)</p>	<p>1. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และควบคุมคุณภาพผลผลิตได้</p> <p>2. อธิบายคุณธรรม ในการประกอบอาชีพได้</p> <p>3. นำคุณธรรมมาใช้ในการ บริหารจัดการในการประกอบ อาชีพได้จนเป็นกิจนิสัย</p> <p>4. อธิบายเกี่ยวกับหลักการ</p>	<p>-บรรยาย -สาธิต -ฝึกปฏิบัติ -เรียนรู้จากภูมิ ปัญญาด้านการ จักสาน</p>	<p>-ใบความรู้ -ใบงาน -กระดาดปรี๊ฟ -ปากกาเคมี -กระดาดขาว</p>

หัวเรื่อง	ขอบข่ายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การจัด กระบวนการ เรียนรู้	สื่อวัสดุ และ อุปกรณ์การ เรียนการสอน
	<p>2.2 การบริหารจัดการ การตลาด</p> <p>2.2.1 การจัดการการตลาด</p> <p>1) หลักการจัดการ การตลาด</p> <p>2) (วิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และ การนำข้อมูลไปใช้)</p> <p>3) การวางแผนผลิต สินค้า</p> <p>4) ช่องทางการ จำหน่าย</p> <p>5) การขายและการ ส่งเสริมการขาย</p> <p>2.2.2 การทำบัญชี</p> <p>1) ความหมายและ ประโยชน์ของการทำบัญชี</p> <p>2) บัญชีต้นทุนใน การประกอบอาชีพ</p> <p>3) การคำนวณ ต้นทุน-กำไรในการผลิต -วิธีการคิดกำไร- ขาดทุนในการประกอบ อาชีพ -การกำหนด ราคาขาย</p> <p>2.3 ปัญหาอุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ</p> <p>2.3.1 ปัญหาด้าน กระบวนการผลิต</p> <p>2.3.2 ปัญหาด้านการตลาด</p>	<p>จัดการตลาดได้</p> <p>5. บอกวิธีการหาข้อมูล และการ เก็บรวบรวมข้อมูลทางการตลาด ได้</p> <p>6. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ ความต้องการของตลาดในชุมชน และประเทศได้</p> <p>7. วางแผนผลิตสินค้าให้ สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดได้</p> <p>8. อธิบายแนวทางการส่งเสริม การขายและช่องทางการจัด จำหน่ายได้</p> <p>9. อธิบายความหมายและ ประโยชน์ของการทำบัญชีได้</p> <p>10. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบ อาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จาก ไม้ไผ่ได้</p> <p>11. คำนวณต้นทุน-กำไรในการ ผลิตได้</p> <p>12. กำหนดราคาขายได้อย่าง เหมาะสมกับตัวสินค้าและ สอดคล้องกับต้นทุนและเวลา รอบจำหน่ายสินค้า</p> <p>13. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคใน การประกอบอาชีพได้</p>		

ดังนั้น แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนทั้งหลักสูตร ประกอบด้วย

แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน

1. ภูมิปัญญาด้านการจักสาน
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. กระดาษปรีฟ
5. ปากกาเคมี
6. กระดาษขาว
7. ไม้ไผ่
8. อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน เช่น เลื่อยคั่นธนู มีดโค้ง มีดผ่าไม้ มีดเหลาตอก มีดจ๊กตอก ดินสอ คีมปากแหลม กรรไกร ฯลฯ

การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนวทางการประเมินหลักสูตร

การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแนวทางการประเมินหลักสูตร เป็นอีกขั้นหนึ่งของขั้นตอนการร่างหลักสูตร ในขั้นนี้จะนำเสนอโดยใช้ตัวอย่างหลักสูตรรายวิชาเลือก และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องที่ได้กล่าวไปแล้ว

การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการกำหนดวิธีการประเมินผล พร้อมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินได้ว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่คาดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตร เป็นการกำหนดรูปแบบที่จะใช้ในการประเมินหลักสูตร หรือวิธีการที่จะใช้ในการประเมินหลักสูตร

ในส่วนของหลักสูตรรายวิชาเลือก จะกำหนดเฉพาะแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หัวเรื่อง/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	การวัดและประเมินผล
หัวเรื่องที่ 1 ช่องทางการตัดสินใจเลือกประกอบ อาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	อธิบายช่องทางและการตัดสินใจ เลือกประกอบอาชีพการจักสาน ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	-ประเมินจากสภาพจริง -การทดสอบ

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	การวัดและประเมินผล
เนื้อหา วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากข้อมูล ดังนี้ 1) ข้อมูลตนเอง 2) ข้อมูลวิชาการ 3) ข้อมูลทางสังคมสิ่งแวดล้อม		-ประเมินจากการศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้/กลุ่มอาชีพด้านการ จักสาน -สังเกตความสนใจ ความ ร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้
หัวข้อที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ไผ่ เนื้อหา 2.1 ชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน 2.2 ข้อสังเกตในการนำไม้ไผ่มาทำ เครื่องจักสาน	1. บอกชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจัก สาน 2. เลือกใช้ไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน ได้อย่างเหมาะสม	-การทดสอบ -สังเกตความสนใจ ความ ร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้
หัวข้อที่ 3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจักสานไม้ ไผ่ เนื้อหา 3.1 ศัพท์ช่างสาน 3.2 ลายเครื่องสาน 3.3 อุปกรณ์ในการจักสานไม้ไผ่	1. อธิบายศัพท์ช่างสาน 2. บอกลายเครื่องสาน 3. เลือกใช้อุปกรณ์ในการจักสานไม้ ไผ่ได้อย่างเหมาะสม	-การทดสอบ -สังเกตความสนใจ ความ ร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้ -ผลงานปฏิบัติ
หัวข้อที่ 4 การจักสานไม้ไผ่ เนื้อหา 4.1 การจักตอก 4.2 การสาน การเข้าขอบ และการ มัดขอบ 4.3 วิธีการสานลายต่าง ๆ 1) ลายขัด 2) ลายชะลอม 3) ลายวงพระจันทร์ (ลายหัว สุ่ม) 4) ลายเวียนกันหอย 5) ลายตาหลิว	1. อธิบายวิธีการจักตอก 2. จักตอกถูกต้องตามขั้นตอน 3. อธิบายวิธีการสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบ 4. เข้าขอบและมัดขอบได้ถูกต้อง ตามขั้นตอน 5. สานไม้ไผ่ลาย ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ตามขั้นตอน 6. จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 7. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์	-ประเมินจากสภาพจริง -การทดสอบ -ประเมินจากการศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้/กลุ่มอาชีพด้าน การจักสาน -สังเกตความสนใจ ความ ร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้ -ผลงานปฏิบัติ

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	การวัดและประเมินผล
4.4 การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 1) การสานตะกร้า 2) การสานชะลอม 3) การสานกระเป่า 4) การสานกล่องใส่กระดาษทิชชู 5) การสานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรี 4.5 การย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 4.6 เทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์	จากไม้ไผ่ 8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 9. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์	
หัวข้อที่ 5 การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ เนื้อหา 5.1 การบริหารจัดการการผลิต 5.1.1 การสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่น 5.1.2 การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการควบคุมคุณภาพผลผลิต 5.1.3 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ (ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ) 5.2 การบริหารจัดการการตลาด 5.2.1 การจัดการการตลาด 1) หลักการจัดการการตลาด 2) ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ 3) การวางแผนผลิตสินค้า 4) ช่องทางการจำหน่าย	1. อธิบายวิธีการสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่น 2. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และควบคุมคุณภาพผลผลิต 3. อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพ 4. บริหารจัดการในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณธรรม 5. อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการตลาด 6. บอกวิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ 7. นำข้อมูลทางการตลาดมาวิเคราะห์ความต้องการของตลาดในชุมชน และประเทศ 8. วางแผนผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด	-ประเมินจากสภาพจริง -การทดสอบ -ประเมินจากการศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้/กลุ่มอาชีพด้านการจักสาน -สังเกตความสนใจ ความร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้ -ผลงานปฏิบัติ

หัวข้อ/เนื้อหา	ตัวชี้วัด	การวัดและประเมินผล
5) การขายและการส่งเสริมการขาย 5.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชี 2) บัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ 3) การคำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต -วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนในการประกอบอาชีพ -การกำหนดราคาขาย 5.3 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 5.3.1 ปัญหาด้านกระบวนการผลิต 5.3.2 ปัญหาด้านการตลาด	9. อธิบายแนวทางการส่งเสริมการขายและช่องทางการจัดจำหน่าย 10. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชี 11. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากใบตาล 12. คำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต 13. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลารอบจำหน่ายสินค้า 14. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	
หัวข้อที่ 6 การจัดทำโครงการประกอบอาชีพ เนื้อหา 6.1 ความสำคัญของโครงการประกอบอาชีพ 6.2 ประโยชน์ของโครงการประกอบอาชีพ 6.3. องค์ประกอบของโครงการประกอบอาชีพ 6.4 การเขียนโครงการ 6.5 การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการ	1. บอกความสำคัญของโครงการอาชีพ 2. บอกประโยชน์ของโครงการอาชีพ 3. บอกองค์ประกอบของโครงการอาชีพ 4. เขียนโครงการในแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมและถูกต้อง 5. ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการอาชีพ	-ประเมินจากสภาพจริง -การทดสอบ -สังเกตความสนใจ ความร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้ -ผลงานปฏิบัติ

จากการกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (การวัดและประเมินผล) ของหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ โดยการพิจารณาหัวข้อ เนื้อหา และ

ตัวชี้วัดของแต่ละหัวเรื่อง แล้วกำหนดการวัดและประเมินผลของแต่ละหัวเรื่อง พอจะสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลของหลักสูตรรายวิชาเลือก รายวิชาการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ มีดังนี้

การวัดและประเมินผล

1. ประเมินจากสภาพจริง
2. ประเมินจากการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้/กลุ่มอาชีพด้านการจักสาน
3. ประเมินจากการศึกษาจากภูมิปัญญาด้านการจักสาน
4. การทดสอบ
5. สังเกตความสนใจ ความร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้
6. ผลงานปฏิบัติ

สำหรับการกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น หลักสูตร จะกำหนดทั้งการประเมินผลแต่ละหัวเรื่อง และการประเมินผลการเรียนทั้งหลักสูตร รวมถึงแนวทางการประเมินหลักสูตร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างการกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น

หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

หัวเรื่อง/ขอบข่ายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การประเมินผล	
		วิธีการ	เครื่องมือ
หัวเรื่องที่ 1 การจักสานไม้ไผ่ 1.1 วิธีการสานลายตาหลิ้ว (ลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว) 1.2 การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 1) การสานตะกร้าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 2) การสานกระเป๋าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว	1. สานไม้ไผ่ลายดอกพิกุลได้ถูกต้องตามขั้นตอน 2. สานไม้ไผ่ลายลูกแก้วได้ถูกต้องตามขั้นตอน 3. สานตะกร้าลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย 4. สานกระเป๋าลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย 5. สานกล่องใส่กระดาษทิชชูลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงาม อย่าง	1. สอบปากเปล่า (ภาคทฤษฎี) 2. ประเมินจากการปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ) 3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - การซักถามและการตอบคำถาม - การแสดงความคิดเห็น 4. ผลงานปฏิบัติ	1. แบบทดสอบ และแบบบันทึกคะแนน (ภาคทฤษฎี) 2. แบบประเมินการปฏิบัติ 3. แบบสังเกตพฤติกรรม 4. แบบประเมินผลงาน/ชิ้นงาน

หัวเรื่อง/ขอบข่าย เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การประเมินผล	
		วิธีการ	เครื่องมือ
3) การสานกล่อง ใส่กระดาษทิชชู่ลาย ดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 4) การสานถาด ผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรี ลายดอกพิกุล/ลาย ลูกแก้ว 1.3 การย้อมสี ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 1.4 เทคนิคการเก็บ รักษาผลิตภัณฑ์	น้อย 1 ลาย 6. สานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย 7. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ได้ถูกต้อง 8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้สวยงาม 9. ออกแบบการใช้สีได้เหมาะสมกับ รูปแบบผลิตภัณฑ์ 9. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ ได้		
หัวเรื่องที่ 2 การบริหารจัดการใน การประกอบอาชีพ 2.1 การบริหาร จัดการการผลิต 1) การกำหนด มาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการควบคุม คุณภาพผลผลิต 2) คุณธรรมใน การประกอบอาชีพ (ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ) 2.2 การบริหาร จัดการการตลาด 2.2.1 การจัดการ การตลาด 1) หลักการ จัดการการตลาด	1. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และ ควบคุมคุณภาพผลผลิตได้ 2. อธิบายคุณธรรม ในการประกอบอาชีพได้ 3. นำคุณธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ ในการประกอบอาชีพได้จนเป็นกิจนิสัย 4. อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการตลาด ได้ 5. บอกวิธีการหาข้อมูล และการเก็บ รวบรวมข้อมูลทางการตลาดได้ 6. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ความ ต้องการของตลาดในชุมชน และประเทศ ได้ 7. วางแผนผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดได้ 8. อธิบายแนวทางการส่งเสริมการขาย และช่องทางการจัดจำหน่ายได้ 9. อธิบายความหมายและประโยชน์ของ	1. สอบปากเปล่า (ภาคทฤษฎี) 2. ประเมินจากการ ปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ) 3. สังเกตการมีส่วน ร่วมในการเรียนรู้ - การซักถาม และการตอบคำถาม - การแสดงความ คิดเห็น 4. ผลงานปฏิบัติ	1. แบบทดสอบ และ แบบบันทึกคะแนน (ภาคทฤษฎี) 2. แบบประเมินการ ปฏิบัติ 3. แบบสังเกต พฤติกรรม 4. แบบประเมินผล งาน/ชิ้นงาน

หัวเรื่อง/ขอบข่าย เนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การประเมินผล	
		วิธีการ	เครื่องมือ
2) ข้อมูล ทางการตลาด (วิธีการ หาข้อมูล การเก็บ รวบรวมข้อมูล การ วิเคราะห์ข้อมูล และ การนำข้อมูลไปใช้) 3) การวางแผน ผลิตสินค้า 4) ช่องทางการ จำหน่าย 5) การขายและ การส่งเสริมการขาย 2.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมาย และประโยชน์ของ การทำบัญชี 2) บัญชีต้นทุน ในการประกอบอาชีพ 3) การคำนวณ ต้นทุน-กำไรในการ ผลิต -วิธีการคิด กำไร-ขาดทุนในการ ประกอบอาชีพ -การ กำหนดราคาขาย 2.3 ปัญหาอุปสรรค ในการประกอบอาชีพ 2.3.1 ปัญหาด้าน กระบวนการผลิต 2.3.2 ปัญหาด้าน การตลาด	การทำบัญชีได้ 10. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพการ จักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้ 11. คำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิตได้ 12. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับ ตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลา รอบจำหน่ายสินค้า 13. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการ ประกอบอาชีพได้		

นอกจากนี้ กำหนดแนวทางการประเมินผลแต่ละหัวเรื่องแล้ว จะต้องกำหนดแนวทางการประเมินผลการเรียนทั้งหลักสูตรหรือการประเมินผลการเรียน (รวบยอด) ซึ่งแสดงถึงวิธีการประเมินผลการเรียนทั้งหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรครบถ้วนหรือไม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แนวทางการประเมินผลการเรียน (รวบยอด)

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การจบหลักสูตร
<p>หลักสูตรนี้ให้ความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ผู้จบหลักสูตรมีคุณลักษณะดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 2. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการบริหารจัดการในอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 3. มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ 4. มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 5. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบเวลาเรียน 2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน <ol style="list-style-type: none"> 2.1 ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี โดยการสอบปากเปล่า 2.2 ประเมินทักษะการปฏิบัติ 3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ใฝ่เรียนรู้) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บัญชีลงเวลาเรียนและผลการเรียนนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ (ใช้สำหรับตรวจสอบเวลาเรียนและบันทึกคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) 2. แบบทดสอบ (ใช้สำหรับประเมินความรู้ภาคทฤษฎี) และแบบบันทึกคะแนน (ภาคทฤษฎี) 3. แบบประเมินการปฏิบัติ (ใช้สำหรับประเมินทักษะปฏิบัติ) 4. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ใช้สำหรับประเมินอัตลักษณ์ของสถานศึกษา: ใฝ่เรียนรู้) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนชั่วโมงหลักสูตร 2. มีผลการเรียนตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 3. มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ใฝ่เรียนรู้) ในระดับดีขึ้นไป

ก่อนจะกล่าวถึงการกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตร จะขอทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ ได้นำไปปรับใช้ในการกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร หมายถึง การหาคำตอบว่าหลักสูตรบรรลุผลที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ บรรลุมากน้อยเพียงใด และสาเหตุที่ไม่บรรลุเพราะอะไร การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรว่าการนำหลักสูตรไปใช้จริงแล้วนั้นได้ผลใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ การประเมินหลักสูตรยัง

เป็นการตัดสินคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานสำหรับการตัดสินคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาตราฐานที่กำหนดมาตัดสินคุณภาพข้อมูลเหล่านั้น

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. **หาคคุณค่าของหลักสูตร** : หลักสูตรนั้นสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ และสนองความต้องการของสังคมเพียงใด
2. **ตัดสินเกี่ยวกับรูปแบบการสอนและการบริหารหลักสูตร** : การวางเค้าโครงและรูปแบบของหลักสูตร การสอนตามหลักสูตร และการบริหารงานเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่
3. **วัดคุณภาพผลผลิต** : ผู้ที่เรียนจบตามหลักสูตรมีคุณภาพเพียงใด
4. **ปรับปรุงหลักสูตร** : หลักสูตรมีข้อบกพร่องทั้งหมดอะไรบ้าง และระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรมีปัญหาอุปสรรคในแต่ละส่วนของหลักสูตรอะไรบ้าง นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หรือพิจารณาว่าควรจะใช้หลักสูตรนี้ต่อไปอีกหรือไม่

ขอบเขตของการประเมินหลักสูตร

ในการประเมินหลักสูตรจะต้องประเมินให้ครบทั้งระบบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย

1. **การประเมินเอกสารหลักสูตร** : ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา ประสบการณ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเกณฑ์การจบหลักสูตร ตรวจสอบการใช้ภาษาในเอกสารหลักสูตรว่าสื่อสารได้ตรงกันหรือไม่ ข้อกำหนดหรือแนวทางการใช้หลักสูตรมีความชัดเจนเพียงใด วางแผนการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและระดับการศึกษาเพียงใด

2. การประเมินผลระบบของหลักสูตร

- ประเมินจุดมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของกลุ่มวิชา จุดประสงค์รายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ในระดับการสอน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมกับผู้เรียน กับสภาพแวดล้อม ระดับความพอดีของความคาดหวัง
- ประเมินการจัดเนื้อหาหลักสูตร คือ ความเหมาะสมของสัดส่วนเนื้อหาความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาความรู้และได้รับประสบการณ์
- ประเมินการสอนของผู้สอน คือ ความสามารถและความถูกต้องในการปรับหลักสูตรมาใช้ในชั้นเรียน ความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน การเตรียมการสอน การใช้เทคนิคการสอน

การใช้สื่อการสอนและการใช้เทคนิคการวัดผลและประเมินผล สอนตามแนวทางของหลักสูตรหรือไม่ ความสัมพันธ์กับผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นอย่างไร ความรับผิดชอบ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์ของวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- ประเมินระบบการบริหารและการจัดการหลักสูตร คือ ประเมินความพร้อมในการใช้หลักสูตร โครงสร้างและระบบของสถานศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษา การจัดหาอาคารสถานที่งบประมาณ แหล่งเรียนรู้ และการจัดเวลา

- ประเมินโปรแกรมการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คือ ความสอดคล้องของวิธีการประเมินผลการเรียนกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความเหมาะสมของระยะเวลาการประเมิน ความถูกต้องตามหลักวิชาการประเมินผลการเรียน

3. การประเมินผลผลิต : ติดตามผลสำเร็จการศึกษาในด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ความกระตือรือร้นในการแสวงหาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพและในชีวิตส่วนตัว

รูปแบบการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตรได้มีนักวิชาการด้านหลักสูตร ได้คิดไว้หลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีข้อดีและข้อจำกัดอยู่ในตัวเอง ดังนั้น ในการประเมินผลหลักสูตร ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินควรจะได้มีการคัดเลือก และ/หรือพัฒนารูปแบบการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการประเมินหลักสูตรที่ตนรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจาก ไม่มีรูปแบบการประเมินหลักสูตรใดที่ดีและเหมาะสมสามารถนำไปใช้ประเมินได้ทุกหลักสูตร

สำหรับคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ จะขอกกล่าวถึงรูปแบบการประเมินหลักสูตรของเคิร์กแพททริก เนื่องจากรูปแบบของเคิร์กแพททริก เป็นรูปแบบการประเมินที่นิยมใช้สำหรับโครงการหรือหลักสูตรฝึกอบรม โดยเคิร์กแพททริก ได้เสนอแนะการประเมินผล 4 ระดับ คือ

1. การประเมินปฏิกิริยา (Reaction) เป็นการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับโครงการ เช่น หลักสูตร/เนื้อหาสาระตรงกับความต้องการหรือไม่ ความคิดเห็นต่อเอกสาร สถานที่ โสตทัศนอุปกรณ์ ระยะเวลาของการอบรมเหมาะสมเพียงไร วิทยากรเหมาะสมเพียงไร ได้รับความรู้-ทักษะในระดับใด มีความคาดหวังอย่างไรต่อการนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้งาน เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอาจเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า การสัมภาษณ์แบบสอบถามควรมีคำถามปลายเปิดไว้ตอนท้าย เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นตามที่ต้องการ

2. **การประเมินการเรียนรู้ (Learning)** เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เข้ารับการอบรม เช่น การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ ก่อน – หลังการฝึกอบรม เกี่ยวกับความรู้ ความคิด ทักษะ/ค่านิยม ทักษะ/การปฏิบัติ เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอาจเป็นแบบทดสอบ (Test) แบบวัดการปฏิบัติ (Performance Test) การสังเกตพฤติกรรม

3. **การประเมินพฤติกรรม (Behavior)** เป็นการประเมินพฤติกรรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงานว่าเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ มีการนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอาจเป็นการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบบันทึกพฤติกรรมของผู้บังคับบัญชา

4. **การประเมินผลลัพธ์ (Results)** ที่เกิดต่อองค์กร เป็นการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดต่อองค์กร อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม เช่น การลดลงของปัจจัยเสี่ยง การเพิ่มของประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงาน/องค์กร การลดลงของต้นทุน การเพิ่มกำไร ประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง/หน่วยงาน/องค์กร/สถานศึกษา เป็นต้น

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลอาจเป็นแบบบันทึก (รายงาน) การตรวจสอบ แบบสอบถามผู้บังคับบัญชาของหน่วยงาน แบบวิเคราะห์ต้นทุน-ผลกำไร แบบบันทึกค่าสถิติหรือดัชนีบ่งชี้ประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

สำหรับการกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ในคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ได้ นำเอารูปแบบของเคิร์กแพททริก มาประยุกต์ใช้ โดยกำหนดขอบเขตของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. **การประเมินเอกสารหลักสูตร** : ตรวจสอบความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตร ดำเนินการก่อนการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร

2. **การประเมินผลระบบของหลักสูตร** : เป็นการประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของผู้เข้ารับการอบรมว่ามีความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร โดยใช้แบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และมีคำถามปลายเปิดไว้ตอนท้าย เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นตามที่ต้องการ ดำเนินการระหว่าง-หลังการใช้หลักสูตร ในประเด็นดังนี้

- ประเมินการจัดเนื้อหาหลักสูตร คือ ความเหมาะสมของสัดส่วนเนื้อหาความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ ความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาความรู้และได้รับประสบการณ์

- ประเมินการสอนของผู้สอน คือ ความสามารถและความถูกต้องในการปรับหลักสูตรมาใช้ในชั้นเรียน ความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน การเตรียมการสอน การใช้เทคนิคการสอน การใช้สื่อการสอนและการใช้เทคนิคการวัดผลและประเมินผล สอนตามแนวทางของหลักสูตรหรือไม่ ความสัมพันธ์กับผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเป็นอย่างไร ความรับผิดชอบ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ จุดประสงค์ของวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

- ประเมินระบบการบริหารและการจัดการหลักสูตร คือ ประเมินความพร้อมในการใช้หลักสูตร โครงสร้างและระบบของสถานศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษา การจัดหาอาคารสถานที่ งบประมาณ แหล่งเรียนรู้ และการจัดเวลา

- ประเมินโปรแกรมการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คือ ความสอดคล้องของวิธีการประเมินผลการเรียนกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความเหมาะสมของระยะเวลาการประเมิน ความถูกต้องตามหลักวิชาการประเมินผลการเรียน

3. การประเมินผลผลิต : ติดตามผลสำเร็จการศึกษาในด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ความกระตือรือร้นในการแสวงหาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพและในชีวิตส่วนตัว ในประเด็นดังนี้

- การประเมินการเรียนรู้ (Learning) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้เข้ารับการอบรม ดำเนินการก่อนการระหว่าง-หลังการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบ (Test) แบบวัดการปฏิบัติ (Performance Test) การสังเกตพฤติกรรม และรายงานผู้จบหลักสูตร

- การประเมินพฤติกรรม (Behavior) เป็นการประเมินพฤติกรรมเมื่อกลับไปปฏิบัติงานว่าเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ มีการนำความรู้และทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร ดำเนินการก่อนการหลังการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบติดตามผู้จบหลักสูตร

- การประเมินผลลัพธ์ (Results) ที่เกิดต่อกลุ่มอาชีพ เป็นการประเมินผลลัพธ์หรือผลกระทบที่เกิดต่อกลุ่มอาชีพ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม เช่น การเพิ่มของประสิทธิภาพการทำงานของกลุ่มอาชีพ การลดลงของต้นทุน การเพิ่มกำไร ประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงาน หรือผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดำเนินการก่อนการหลังการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบติดตามผู้จบหลักสูตร

นอกจากการกำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่แล้ว จะต้องมีการกำหนด มาตรฐานสำหรับตัดสินคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือคุณค่าของหลักสูตร นั่นคือ ต้องมีการกำหนด เกณฑ์การประเมินหลักสูตรด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การประเมินหลักสูตร

ประเมินหลักสูตรโดยประเมินครบทั้งระบบของหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสาร หลักสูตร การประเมินผลระบบของหลักสูตร และการประเมินผลผลิต

องค์ประกอบ การประเมิน	รายการประเมิน	วิธีการ	เครื่องมือ	ระยะเวลา
1. การประเมินเอกสาร หลักสูตร	องค์ประกอบต่าง ๆ ของ หลักสูตร ได้แก่ -ข้อมูลพื้นฐานฯ -หลักการ/จุดมุ่งหมาย หลักสูตร -โครงสร้างของหลักสูตร -เนื้อหาของหลักสูตร -ฯลฯ	-พิจารณาความสอดคล้อง ขององค์ประกอบต่างๆของ หลักสูตร	แบบประเมิน ความ สอดคล้อง 3 ระดับ	-ก่อนใช้ หลักสูตร
2. การประเมินผลระบบ ของหลักสูตร	-การจัดเนื้อหาความรู้และ ประสบการณ์การเรียนรู้ -คุณภาพของผู้สอน -สถานที่ -สื่อการเรียนการสอน -กระบวนการเรียนการ สอน -การวัดผลและประเมินผล ฯลฯ	ประเมินความพึงพอใจของผู้ เข้ารับการอบรม	แบบสอบถาม ความพึง พพอใจ มาตรฐาน ประมาณค่า 5 ระดับ	ระหว่าง- หลังใช้ หลักสูตร
3. การประเมินผลผลิต	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน 2. ความคิดเห็นของผู้ ผ่านการอบรม	1. ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนจากรายงานผู้ จบหลักสูตร 2. สอบถามความคิดเห็น ของผู้ผ่านการอบรม ภายหลังสิ้นสุดการอบรมไป แล้ว 1 เดือนขึ้นไป	-รายงานผู้จบ หลักสูตร -แบบติดตาม ผู้จบหลักสูตร	หลังใช้ หลักสูตร

เกณฑ์การประเมินหลักสูตร

1. องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน (ค่า IOC มีค่าไม่น้อยกว่า 0.5)
2. ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมในระดับดีขึ้นไป
3. ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่า 3.00
4. ร้อยละ 80 ของผู้จบหลักสูตรสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมไป

ใช้ในการประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพได้

การเขียนหลักสูตร

จากการร่างหลักสูตรทั้งสองหลักสูตรที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาเขียนหลักสูตร ตามองค์ประกอบของหลักสูตร ได้ดังนี้

การเขียนหลักสูตรรายวิชาเลือก

การเขียนหลักสูตรรายวิชาเลือก หลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเลือก ประกอบด้วย

1. ความเป็นมา
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
3. ขอบข่ายเนื้อหา
4. คำอธิบายรายวิชา
  - 4.1 รหัสรายวิชา
  - 4.2 ชื่อรายวิชา
  - 4.3 จำนวนหน่วยกิต
  - 4.4 ระดับการศึกษา
  - 4.5 มาตรฐานการเรียนรู้
  - 4.6 มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ
  - 4.7 เนื้อหาการเรียนรู้ (ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับ...)
  - 4.8 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
  - 4.9 การวัดและประเมินผล
5. รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา
  - 5.1 รหัสรายวิชาและชื่อรายวิชา
  - 5.2 มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ
  - 5.3 หัวเรื่อง

- 5.4 ตัวชี้วัด
- 5.5 เนื้อหา (ย่อย)
- 5.6 จำนวนชั่วโมง

นำร่างหลักสูตรฯ ที่ได้จัดทำไว้แล้ว มาเขียนหลักสูตรรายวิชาเลือก หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รายวิชา อช33..... การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรรายวิชาเลือก ดังแบบฟอร์มต่อไปนี้

ตัวอย่างการเขียนหลักสูตรรายวิชาเลือก

หลักสูตรรายวิชาเลือกเสรี

รายวิชา อช33..... การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ จำนวน 2 หน่วยกิต (80 ชั่วโมง)

สาระการเรียนรู้การประกอบอาชีพ

ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

ความเป็นมา (ข้อมูลจากหน้าที่ 81)

นโยบายจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.ปีงบประมาณ 2560 ได้กำหนดภารกิจต่อเนื่อง ด้านการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่ โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประชาชน ชุมชน สังคมในรูปแบบที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างประหยัดและเพิ่มคุณค่า สามารถประกอบอาชีพเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมในครอบครัวได้ การประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ เป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่พบได้ในแต่ละชุมชนของประเทศทั่วทุกภาค ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนและเครื่องใช้รองรับพืชผลทางการเกษตร เช่น กระบุง กระด้ง ตะกร้า เข่ง เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถทำเองหรือหาซื้อได้ในราคาไม่แพงสำหรับในแต่ละท้องถิ่นที่มีแหล่งวัตถุดิบในการจักสาน ส่วนใหญ่มักจะทำกันในเวลาว่างหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยว สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาชุมชนและข้อมูลสภาพปัญหาความต้องการการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2559 พบว่าคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลัก และมีรายได้เสริมจากการรับจ้าง การหาของป่า หัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือนเช่น การทำไม้กวาด การจักสาน เนื่องจากในป่าชุมชนส่วนใหญ่มีไม้ไผ่เป็น

ทรัพยากรที่ประชาชนยังใช้ประโยชน์ในการสร้างรายได้ เช่นการขุดหน่อไม้ไปขาย การทำไม้กวาด การจักสาน เป็นต้น นอกจากนี้การจักสานยังเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนที่รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพจักสาน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานของชุมชน และจากการสรุปข้อมูลความต้องการการเรียนรู้รายบุคคล พบว่าผู้เรียนมีความสนใจและต้องการเรียนรู้การประกอบอาชีพจักสานเพื่ออนุรักษ์ ต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการจักสานของชุมชนและสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ตนเอง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ แต่ยังมีขาดความรู้พื้นฐาน และทักษะฝีมือด้านการจักสาน

สถานศึกษา/กศน.ตำบลบ้านแลง จึงได้จัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือกหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551รายวิชา“การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่” ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือกลุ่มสนใจได้เรียนรู้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง การประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว รวมทั้งการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (ข้อมูลจากหน้าที่ 115)

1. อธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
2. บอกชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสานได้
3. เลือกใช้ไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสานได้อย่างเหมาะสม
4. อธิบายศัพท์ช่างสานได้
5. บอกลายเครื่องสานได้
6. เลือกใช้อุปกรณ์ในการจักสานไม้ไผ่ได้อย่างเหมาะสม
7. อธิบายวิธีการจักตอกได้
8. จักตอกได้ถูกต้องตามขั้นตอน
9. อธิบายวิธีการสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบได้
10. เข้าขอบและมัดขอบได้ถูกต้องตามขั้นตอน
11. สานไม้ไผ่ลายต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามขั้นตอน
12. จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ ได้
13. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
14. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
15. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้
16. อธิบายวิธีการสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่นได้
17. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และควบคุมคุณภาพผลผลิตได้

18. อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพได้
19. บริหารจัดการในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณธรรมได้
20. อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการตลาดได้
21. บอกวิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ได้
22. นำข้อมูลทางการตลาดมาวิเคราะห์ความต้องการของตลาดในชุมชน และประเทศได้
23. วางแผนผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้
24. อธิบายแนวทางการส่งเสริมการขายและช่องทางการจัดจำหน่ายได้
25. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชีได้
26. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
27. คำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิตได้
28. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลารอบจำหน่ายสินค้าได้
29. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพได้
30. บอกความสำคัญของโครงการอาชีพได้
31. บอกประโยชน์ของโครงการอาชีพได้
32. บอกองค์ประกอบของโครงการอาชีพได้
33. เขียนโครงการในแต่ละองค์ประกอบให้เหมาะสมและถูกต้องได้
34. ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการอาชีพได้

ขอบข่ายเนื้อหา (ข้อมูลจากหน้าที่ 116)

1. ช่องทางการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	จำนวน 6 ชั่วโมง
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ไผ่	จำนวน 3 ชั่วโมง
3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่	จำนวน 3 ชั่วโมง
4. การจักสานไม้ไผ่	จำนวน 36 ชั่วโมง
5. การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	จำนวน 20 ชั่วโมง
6. การจัดทำโครงการประกอบอาชีพ	จำนวน 12 ชั่วโมง

คำอธิบายรายวิชา อช33..... การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

จำนวน 2 หน่วยกิต (80 ชั่วโมง)

ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

มาตรฐานการเรียนรู้ (ข้อมูลจากหน้าที่ 94 - 97)

มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง และตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง

มาตรฐานที่ 3.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในอาชีพที่ตัดสินใจเลือก

มาตรฐานที่ 3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม

มาตรฐานที่ 3.4 มีความรู้ ความเข้าใจ ในการพัฒนาอาชีพให้มั่นคง

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ (ข้อมูลจากหน้าที่ 94 - 97)

3.1 มีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในงานอาชีพ วิเคราะห์ลักษณะงาน ขอบข่ายงานอาชีพในชุมชน สังคม ประเทศและภูมิภาค 5 ทวีป ได้แก่ทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย ทวีปอเมริกา ทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกาที่เหมาะสมกับศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพศักยภาพของภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่และสอดคล้องกับชุมชนเพื่อการขยายอาชีพ

3.2 มีความรู้ ความเข้าใจทักษะในการขยายอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงบนพื้นฐานความรู้ในกระบวนการผลิต กระบวนการตลาดที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความหลากหลายทางชีวภาพพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดทำแผนงาน และโครงการธุรกิจ เพื่อขยายอาชีพเข้าสู่ตลาดการแข่งขันตามศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพของภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสู่ความมั่นคง

3.4 มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาอาชีพ ให้มีผลิตภัณฑ์หรืองานบริการ สร้างรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีเงินออมและมีทุนในการขยายอาชีพ

ศึกษาและฝึกทักษะในเรื่องต่อไปนี้ (นำเนื้อหาทั้งหมดจากหน้า 109 – 114 มาเขียนเป็นความเรียง)

ช่องทางการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน ข้อสังเกตในการนำไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน ศัพท์ช่างสาน ลายเครื่องสาน อุปกรณ์ในการจักสานไม้ไผ่ การจักตอก การสาน การเข้าขอบ การมัดขอบ และวิธีการสานลายต่าง ๆ การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ การย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการการผลิต การบริหารจัดการการตลาด (การจัดการการตลาด และการทำบัญชี) ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ (ปัญหาด้านกระบวนการผลิต และปัญหาด้านการตลาด) และการจัดทำโครงการประกอบอาชีพ (ความสำคัญของโครงการประกอบอาชีพ ประโยชน์ของโครงการประกอบอาชีพ องค์ประกอบของโครงการประกอบอาชีพ การเขียนโครงการ การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการ)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (ข้อมูลจากหน้าที่ 116)

1. วางแผนการเรียนรู้
2. ศึกษาเอกสาร หนังสือ และสื่ออื่น ๆ เช่น วิดีโอ เทปบรรยาย สไลด์ เป็นต้น
3. เชิญผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพมาบรรยาย สาธิต แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน
4. ศึกษาดูงานตามสถานที่ดำเนินกิจกรรมทางด้านการจักสาน รวมทั้งมีการสาธิตและฝึกปฏิบัติจริง
5. ฝึกปฏิบัติจริง
6. รวมกลุ่มอภิปรายปัญหา และหาแนวทางพัฒนา ติดตามผล และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

การวัดและการประเมินผล (ข้อมูลจากหน้าที่ 127)

1. ประเมินจากสภาพจริง
2. ประเมินจากการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้/กลุ่มอาชีพด้านการจักสาน
3. ประเมินจากการศึกษาจากภูมิปัญญาด้านการจักสาน
4. การทดสอบ
5. สังเกตความสนใจ ความร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้
6. ผลงานปฏิบัติ

รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา อช33..... การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่

จำนวน 2 หน่วยกิต (80 ชั่วโมง)

ระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

มาตรฐานการเรียนรู้ระดับ (ข้อมูลรายละเอียดคำอธิบายจากหน้าที่ 109 - 114)

3.1 มีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในงานอาชีพ วิเคราะห์ลักษณะงาน ขอบข่ายงาน อาชีพในชุมชน สังคม ประเทศและภูมิภาค 5 ทวีป ได้แก่ทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย ทวีปอเมริกา ทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกาที่เหมาะสมกับศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ ในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพศักยภาพของภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่และสอดคล้องกับชุมชนเพื่อการขยายอาชีพ

3.2 มีความรู้ ความเข้าใจทักษะในการขยายอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงบนพื้นฐานความรู้ใน กระบวนการผลิต กระบวนการตลาดที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีความหลากหลายทางชีวภาพพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

3.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดทำแผนงาน และโครงการธุรกิจ เพื่อขยายอาชีพ เข้าสู่ตลาดการแข่งขันตามศักยภาพ 5 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพของภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่และแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสู่ความมั่นคง

3.4 มีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาอาชีพ ให้มีผลิตภัณฑ์หรืองานบริการ สร้างรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต มีเงินออมและมีทุนในการขยายอาชีพ

ที่	หัวเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง
1	ช่องทางการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	อธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากข้อมูลดังนี้ 1) ข้อมูลตนเอง 2) ข้อมูลวิชาการ 3) ข้อมูลทางสังคมสิ่งแวดล้อม	6
2	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับไม้ไผ่	1. บอกชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน 2. เลือกใช้ไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน	2.1 ชนิดของไม้ไผ่ที่ใช้ในการจักสาน 2.2 ข้อสังเกตในการนำไม้ไผ่มาทำเครื่องจักสาน	3

ที่	หัวข้อเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง
3	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจักสานไม้ไผ่	1. อธิบายศัพท์ช่างสาน 2. บอกลายเครื่องสาน 3. เลือกใช้อุปกรณ์ในการจักสานไม้ไผ่	3.1 ศัพท์ช่างสาน 3.2 ลายเครื่องสาน 3.3 อุปกรณ์ในการจักสานไม้ไผ่	3
4	การจักสานไม้ไผ่	1. อธิบายวิธีการจักตอก 2. จักตอกตามขั้นตอน 3. อธิบายวิธีการสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบ 4. เข้าขอบและมัดขอบตามขั้นตอน 5. สานไม้ไผ่ลายต่าง ๆ ตามขั้นตอน 6. จักสานเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 7. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 9. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์	4.1 การจักตอก 4.2 การสาน การเข้าขอบ และการมัดขอบ 4.3 วิธีการสานลายต่าง ๆ 1) ลายขัด 2) ลายชะลอม 3) ลายวงพระจันทร์ (ลายหัวสู่ม) 4) ลายเวียนกันหอย 5) ลายตาหลิ่ว 4.4 การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 1) การสานตะกร้า 2) การสานชะลอม 3) การสานกระเป๋ากะตาศยทึชชู 4) การสานกล่องใส่ 5) การสานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรี 4.5 การย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 4.6 เทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์	36
5	การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ	1. อธิบายวิธีการสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่ง	5.1 การบริหารจัดการการผลิต 5.1.1 การสำรวจแหล่งเงินทุน และแหล่งวัตถุดิบใน	20

ที่	หัวข้อเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง
		1. วัดดูดีบในท้องถิ่น 2. กำหนดมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ และควบคุม คุณภาพผลผลิต 3. อธิบายคุณธรรม ในการประกอบอาชีพ 4. บริหารจัดการในการ ประกอบอาชีพได้อย่าง มีคุณธรรม	ท้องถิ่น 5.1.2 การกำหนด มาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการ ควบคุมคุณภาพผลผลิต 5.1.3 คุณธรรมในการ ประกอบอาชีพ (ความ รับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ) 5.2 การบริหารจัดการ การตลาด 5.2.1 การจัดการการตลาด 1) หลักการจัดการ การตลาด 2) ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บ รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้)	
		5. อธิบายเกี่ยวกับหลักการ จัดการตลาด 6. บอกวิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลไปใช้ 7. นำข้อมูลทางการตลาด มาวิเคราะห์ความ ต้องการของตลาดใน ชุมชน และประเทศ 8. วางแผนผลิตสินค้าให้ สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด 9. อธิบายแนวทางการ ส่งเสริมการขายและ ช่องทางการจัดจำหน่าย 10. อธิบายความหมายและ ประโยชน์ของการทำ บัญชี 11. จัดทำบัญชีต้นทุน ประกอบอาชีพการจัก สานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	3) การวางแผนผลิตสินค้า 4) ช่องทางการจำหน่าย 5) การขายและการส่งเสริม การขาย 5.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมายและ ประโยชน์ของการทำบัญชี 2) บัญชีต้นทุนในการ ประกอบอาชีพ	

ที่	หัวข้อเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวนชั่วโมง
		12. คำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต 13. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลารอบจำหน่ายสินค้า 14. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ	3) การคำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต -วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนในการประกอบอาชีพ -การกำหนดราคาขาย 5.3 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 5.3.1 ปัญหาด้านกระบวนการผลิต 5.3.2 ปัญหาด้านการตลาด	
6	การจัดทำโครงการประกอบอาชีพ	1. บอกความสำคัญของโครงการอาชีพ 2. บอกประโยชน์ของโครงการอาชีพ 3. บอกองค์ประกอบของโครงการอาชีพ 4. เขียนโครงการใน แต่ละองค์ประกอบ 5. ตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการอาชีพ	6.1 ความสำคัญของโครงการประกอบอาชีพ 6.2 ประโยชน์ของโครงการประกอบอาชีพ 6.3 องค์ประกอบของโครงการประกอบอาชีพ 6.4 การเขียนโครงการ 6.5 การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการ	12

การเขียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

การเขียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ตามองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลพื้นฐานและเหตุผลความจำเป็นในการจัดหลักสูตร (ความเป็นมา)
- 2) หลักการของหลักสูตร
- 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 4) กลุ่มเป้าหมาย

- 5) ระยะเวลาเรียน (ทฤษฎี/ปฏิบัติ)
- 6) โครงสร้างหลักสูตร
- 7) รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร
- 8) แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน
- 9) แนวทางการประเมินผลการเรียน (รวบยอด)
- 10) การประเมินหลักสูตร

นำร่างหลักสูตรฯ ที่ได้จัดทำไว้แล้ว มาเขียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรวิชาชีพ ระยะสั้น หลักสูตรการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ ตามองค์ประกอบของเอกสารหลักสูตร การศึกษา ต่อเนื่อง ดังแบบฟอร์มต่อไปนี้

ตัวอย่างการเขียนหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

ชื่อหลักสูตร การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ จำนวน 60 ชั่วโมง
สถานศึกษา ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ.....

ข้อมูลพื้นฐานและเหตุผลความจำเป็นในการจัดหลักสูตร (ข้อมูลจากหน้าที่ 79)

นโยบายจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.ปีงบประมาณ 2560 ได้กำหนดภารกิจต่อเนื่อง ด้านการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนและศักยภาพของแต่ละพื้นที่โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประชาชน ชุมชน สังคมในรูปแบบที่หลากหลาย การส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้ประโยชน์ของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างประหยัดและเพิ่มคุณค่า สามารถประกอบอาชีพเป็น อาชีพหลักหรืออาชีพเสริมในครอบครัวได้ การประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่เป็นผลิตภัณฑ์ หัตถกรรมที่พบได้ในแต่ละชุมชนของประเทศทั่วทุกภาค ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องใช้ในครัวเรือนและ เครื่องใช้รองรับพืชผลทางการเกษตร เช่น กระบุง กระด้ง ตะกร้า เข่ง เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ใช้ใน ชีวิตประจำวัน สามารถทำเองหรือหาซื้อได้ในราคาไม่แพงสำหรับในแต่ละท้องถิ่นที่มีแหล่งวัตถุดิบใน การจักสาน ส่วนใหญ่มักจะทำกันในเวลาว่างหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยว สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับ ประชาชนในท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาข้อมูลชุมชนตำบลบ้านแลงพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เป็นอาชีพหลัก มีการรวมกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นกลุ่มตามธรรมชาติหรือแบบไม่เป็นทางการ

และกลุ่มแบบเป็นทางการ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้แก่กลุ่มปลูกถั่วเหลือง กลุ่มไม้กวาด กลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน เป็นต้น จากข้อมูลการจัดเวทีประชาคมด้านสังคม พบว่าชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสานเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพที่ใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาของตนเองและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน คือ ไม้ไผ่ เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ตนเอง และต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านจักสานให้คงอยู่ แต่ในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพจักสานที่ผ่านมา ยังประสบปัญหาในด้านการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีอายุการใช้งานให้ยาวนานขึ้นและรูปแบบผลิตภัณฑ์ไม่ทันสมัยตามความต้องการของตลาด สมาชิกกลุ่มจึงมีความต้องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ให้มีคุณภาพ และมีความหลากหลายตรงกับความต้องการของตลาด เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านจักสานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน สร้างงานสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนต่อไป

ดังนั้น สถานศึกษา/กศน.ตำบลบ้านแลงจึงได้จัดทำหลักสูตร “การจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่” ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนได้ใช้ศักยภาพและทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าในการสร้างรายได้และการมีงานทำรวมถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

หลักการของหลักสูตร (ข้อมูลจากหน้าที่ 85)

1. เป็นหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. เป็นหลักสูตรเพื่อส่งเสริมอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ได้จริง
3. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านการจักสาน
4. เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง
5. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
6. เป็นหลักสูตรที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (ข้อมูลจากหน้าที่ 85)

หลักสูตรนี้ให้ความรู้และประสบการณ์เพื่อให้ผู้จบหลักสูตรมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
2. มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการบริหารจัดการในอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
3. มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ
4. มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่
5. มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้สูงอายุ

ระยะเวลาเรียน (ข้อมูลจากหน้าที่ 118)

เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จำนวน 60 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร (ข้อมูลจากหน้าที่ 117 - 118)

เรื่องที่	หัวเรื่อง	เวลาเรียน (ชั่วโมง)		
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
1	การจักสานไม้ไผ่ 1.1 วิธีการสานลายตาหลิ่ว (ลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว) 1.2 การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ 1) การสานตะกร้าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 2) การสานกระเป๋าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 3) การสานกล่องใส่กระดาษทิชชูลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 4) การสานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 1.3 การย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 1.4 เทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์	5	45	50
2	การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ 2.1 การบริหารจัดการการผลิต 1) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการควบคุมคุณภาพผลผลิต 2) คุณธรรมในการประกอบอาชีพ (ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน อดทน ฯลฯ) 2.2 การบริหารจัดการการตลาด 2.2.1 การจัดการการตลาด 1) หลักการจัดการการตลาด 2) ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้) 3) การวางแผนผลิตสินค้า 4) ช่องทางการจำหน่าย 5) การขายและการส่งเสริมการขาย	4	6	10

เรื่องที่	หัวเรื่อง	เวลาเรียน (ชั่วโมง)		
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ	รวม
	2.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชี 2) บัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ 3) การคำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต -วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนในการประกอบอาชีพ -การกำหนดราคาขาย			
	2.3 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ			
	2.3.1 ปัญหาด้านกระบวนการผลิต			
	2.3.2 ปัญหาด้านการตลาด			
	รวม	9	51	60

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร (ข้อมูลจากหน้าที่ 120 – 122 และ 127 -128)

เรื่องที่ 1

การจักสานไม้ไผ่

จุดประสงค์การเรียนรู้ (ข้อมูลจากหน้าที่ 120 - 121)

ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. สานไม้ไผ่ลายดอกพิกุลได้ถูกต้องตามขั้นตอน
2. สานไม้ไผ่ลายลูกแก้วได้ถูกต้องตามขั้นตอน
3. สานตะกร้าลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย
4. สานกระเป๋าลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย
5. สานกล่องใส่กระดาษทิชชูลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย
6. สานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงาม อย่างน้อย 1 ลาย
7. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้ถูกต้อง
8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้สวยงาม
9. ออกแบบการใช้สีได้เหมาะสมกับรูปแบบผลิตภัณฑ์
9. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้

ขอบข่ายเนื้อหา (ข้อมูลจากหน้าที่ 120 - 121)

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับวิธีการสานลายตาahlีว (ลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว) การขึ้นรูปเครื่องสานประเภทต่าง ๆ (การสานตะกร้าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว การสานกระเป๋าลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว การสานกล่องใส่กระดาษขลุ่ยลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว และการสานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลายดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว) การย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และเทคนิคการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์

การจัดกระบวนการเรียนรู้ (ข้อมูลจากหน้าที่ 120 - 121)

1. บรรยาย
2. สาธิต
3. ฝึกปฏิบัติ
4. เรียนรู้จากภูมิปัญญาด้านการจักสาน

สื่อวัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอน (ข้อมูลจากหน้าที่ 120 - 121)

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. กระดาษปฐพี
4. ปากกาเคมี
5. กระดาษขาว
6. ไม้ไผ่
7. อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน เช่น เลื่อยคั่นธนู มีดโค้ง มีดผ่าไม้ มีดเหลาดอก มีดจัก

ตอก ดินสอ คีมปากแหลม กรรไกร ฯลฯ

เวลาเรียน จำนวน 50 ชั่วโมง (ข้อมูลจากหน้าที่ 117)

การประเมินผล (ข้อมูลจากหน้าที่ 127)

วิธีการ	เครื่องมือ
1. สอบปากเปล่า (ภาคทฤษฎี)	1. แบบทดสอบ และแบบบันทึกคะแนน (ภาคทฤษฎี)
2. ประเมินจากการปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ)	2. แบบประเมินการปฏิบัติ
3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - การซักถาม และการตอบคำถาม - การแสดงความคิดเห็น	3. แบบสังเกต พฤติกรรม
4. ผลงานปฏิบัติ	4. แบบประเมินผลงาน/ชิ้นงาน

เรื่องที่ 2

การบริหารจัดการในการประกอบอาชีพ

จุดประสงค์การเรียนรู้ (ข้อมูลจากหน้าที่ 121 - 122)

ผู้เข้าอบรมสามารถ

1. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และควบคุมคุณภาพผลผลิตได้
2. อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพได้
3. นำคุณธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพได้จนเป็นกิจนิสัย
4. อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการตลาดได้
5. บอกวิธีการหาข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูลทางการตลาดได้
6. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการของตลาดในชุมชน และประเทศได้
7. วางแผนผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้
8. อธิบายแนวทางการส่งเสริมการขายและช่องทางการจัดจำหน่ายได้
9. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชีได้
10. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพการจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้
11. คำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิตได้
12. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลา

รอบจำหน่ายสินค้า

13. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ

ขอบข่ายเนื้อหา (ข้อมูลจากหน้าที่ 121 - 122)

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการการผลิต (การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการควบคุมคุณภาพผลผลิต คุณธรรมในการประกอบอาชีพ) การบริหารจัดการการตลาดในเรื่อง การจัดการการตลาด ได้แก่ หลักการจัดการการตลาด ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาข้อมูล การเก็บ รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้) การวางแผนผลิตสินค้า ช่องทางการ จำหน่าย การขายและการส่งเสริมการขาย และการทำบัญชี ได้แก่ ความหมายและประโยชน์ของการ ทำบัญชี บัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ การคำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต (วิธีการคิดกำไร- ขาดทุนในการประกอบอาชีพ และการกำหนดราคาขาย) และปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ (ปัญหาด้านกระบวนการผลิต และปัญหาด้านการตลาด)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ (ข้อมูลจากหน้าที่ 121)

1. บรรยาย
2. สาธิต
3. ฝึกปฏิบัติ
4. เรียนรู้จากภูมิปัญญาด้านการจักสาน

สื่อวัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอน (ข้อมูลจากหน้าที่ 121)

1. ใบความรู้
2. ใบงาน
3. กระดาษปฐูฟ
4. ปากกาเคมี
5. กระดาษขาว

เวลาเรียน จำนวน 10 ชั่วโมง (ข้อมูลจากหน้าที่ 117)**การประเมินผล (ข้อมูลจากหน้าที่ 128)**

วิธีการ	เครื่องมือ
1. สอบปากเปล่า (ภาคทฤษฎี)	1. แบบทดสอบ และแบบบันทึกคะแนน (ภาคทฤษฎี)
2. ประเมินจากการปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ)	2. แบบประเมินการปฏิบัติ
3. สังเกตการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - การซักถาม และการตอบคำถาม - การแสดงความคิดเห็น	3. แบบสังเกตพฤติกรรม
4. ผลงานปฏิบัติ	4. แบบประเมินผลงาน/ชิ้นงาน

แหล่งเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียน (ข้อมูลจากหน้าที่ 123)

1. ภูมิปัญญาด้านการจักสาน
2. ใบความรู้
3. ใบงาน
4. กระดาษปฐูฟ
5. ปากกาเคมี
6. กระดาษขาว
7. ไม้ไผ่
8. อุปกรณ์ที่ใช้ในการจักสาน เช่น เลื่อยคันทัน มัดโค้ง มัดผ้าไม้ มัดเหลาดอก มัดจักตอก ดินสอ คีมปากแหลม กรรไกร ฯลฯ

แนวทางการประเมินผลการเรียน (รวบยอด) (ข้อมูลจากหน้าที่ 130)

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การจบหลักสูตร
1. ตรวจสอบเวลาเรียน	1. บัญชีลงเวลาเรียนและผลการเรียน นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ (ใช้สำหรับ ตรวจสอบเวลาเรียนและบันทึก คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน)	1. มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนชั่วโมงหลักสูตร
2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2.1 ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี โดยการสอบปากเปล่า (เนื่องจาก ผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ มีข้อจำกัดใน เรื่องการอ่าน การเขียน)	2. แบบทดสอบ (ใช้สำหรับประเมิน ความรู้ภาคทฤษฎี) และบันทึกคะแนน (ภาคทฤษฎี)	2. มีผลการเรียนตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50
2.2 ประเมินทักษะการปฏิบัติ	3. แบบประเมินการปฏิบัติ (ใช้สำหรับ ประเมินทักษะปฏิบัติ)	3. มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ใฝ่เรียนรู้) ในระดับดีขึ้นไป
3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ใฝ่เรียนรู้)	4. แบบประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ (ใช้สำหรับประเมินอัตลักษณ์ ของสถานศึกษา: ใฝ่เรียนรู้)	

การประเมินหลักสูตร (ข้อมูลจากหน้าที่ 135 - 136)

ประเมินหลักสูตรโดยประเมินครบทั้งระบบของหลักสูตร ประกอบด้วย การประเมินเอกสาร
หลักสูตร การประเมินผลระบบของหลักสูตร และการประเมินผลผลิต

องค์ประกอบ การประเมิน	รายการประเมิน	วิธีการ	เครื่องมือ	ระยะเวลา
1. การประเมินเอกสาร หลักสูตร	องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร ได้แก่ -ข้อมูลพื้นฐานฯ -หลักการ/จุดมุ่งหมาย หลักสูตร -โครงสร้างของ หลักสูตร -เนื้อหาของหลักสูตร -ฯลฯ	-พิจารณาความ สอดคล้องของ องค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร	แบบประเมิน ความสอดคล้อง 3 ระดับ	-ก่อนใช้ หลักสูตร

องค์ประกอบ การประเมิน	รายการประเมิน	วิธีการ	เครื่องมือ	ระยะเวลา
2. การประเมินผล ระบบของหลักสูตร	-การจัดเนื้อหาความรู้ และประสบการณ์การ เรียนรู้ -คุณภาพของผู้สอน -สถานที่ -สื่อการเรียนการสอน -กระบวนการเรียนการ สอน -การวัดผลและ ประเมินผล ฯลฯ	ประเมินความพึง พอใจของผู้เข้ารับ การอบรม	แบบสอบถาม ความพึงพอใจ มาตราประมาณ ค่า 5 ระดับ	ระหว่าง- หลังใช้ หลักสูตร
3. การประเมินผลผลิต	1. ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน 2. ความคิดเห็นของผู้ ผ่านการอบรม	1. ตรวจสอบ ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนจากรายงานผู้ จบหลักสูตร 2. สอบถามความ คิดเห็นของผู้ผ่าน การอบรมภายหลัง สิ้นสุดการอบรมไป แล้ว 1 เดือนขึ้นไป	-รายงานผู้จบ หลักสูตร -แบบติดตามผู้ จบหลักสูตร	หลังใช้ หลักสูตร

เกณฑ์การประเมินหลักสูตร

1. องค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน (ค่า IOC มีค่าไม่น้อยกว่า 0.5)
2. ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมในระดับดีขึ้นไป
3. ร้อยละ 80 ของผู้เข้ารับการอบรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่า 3.00
4. ร้อยละ 80 ของผู้จบหลักสูตรสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือพัฒนาอาชีพได้

ข้อสังเกต จากตัวอย่างการเขียนรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรในหน้า 149 – 152 เป็นการเขียนในลักษณะแนวตั้งเรียงเป็นหัวข้อ นอกจากการเขียนในลักษณะแนวตั้งนี้แล้ว ยังมีวิธีการเขียนรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรอีกรูปแบบหนึ่ง คือ รูปแบบตาราง ซึ่งจะขอนำข้อมูลจากหน้า 149 – 152 มาเขียนรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตัวอย่างการเขียนรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรในรูปแบบตาราง

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร

หัวเรื่อง	ขอขยายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การจัด กระบวนการ เรียนรู้	สื่อวัสดุ และ อุปกรณ์การ เรียนการสอน	เวลา (ชั่วโมง)	การประเมินผล	
						วิธีการ	เครื่องมือ
การจัก สานไม้ไผ่	1.1 วิธีการสานลายตาหัว (ลาย ดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว) 1.2 การขึ้นรูปเครื่องสานประเภท ต่าง ๆ 1) การสานตะกร้าลายดอก พิกุล/ลายลูกแก้ว 2) การสานกระเป๋าลายดอก พิกุล/ลายลูกแก้ว 3) การสานกล่องใส่กระดาษ พิกุล/ลายลูกแก้ว 4) การสานถาดผลไม้ทรง สี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลาย ดอกพิกุล/ลายลูกแก้ว 1.3 การย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ 1.4 เทคนิคการเก็บรักษาสีผลิตภัณฑ์	จุดประสงค์การเรียนรู้ 1. สานไม้ไผ่ลายดอกพิกุลได้ถูกต้องตามขั้นตอน 2. สานไม้ไผ่ลายลูกแก้วได้ถูกต้องตามขั้นตอน 3. สานตะกร้าลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงามอย่างน้อย 1 ลาย 4. สานกระเป๋าลายดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงามอย่างน้อย 1 ลาย 5. สานกล่องใส่กระดาษพิกุลหรือลายดอกพิกุลหรือลาย ลูกแก้วได้ประณีต สวยงามอย่างน้อย 1 ลาย 6. สานถาดผลไม้ทรงสี่เหลี่ยม ทรงกลม และทรงรีลาย ดอกพิกุลหรือลายลูกแก้วได้ประณีต สวยงามอย่างน้อย 1 ลาย 7. อธิบายวิธีการย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้ถูกต้อง 8. ย้อมสีผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ได้สวยงาม 9. ออกแบบการใช้สีที่เหมาะสมกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ 10. อธิบายเทคนิคการเก็บรักษาสีผลิตภัณฑ์ได้	-บรรยาย -สาธิต -ฝึกปฏิบัติ -เรียนรู้จากภูมิ ปัญญาด้านกร จักสาน	ใบควมรู้ -ใบงาน -กระดาษปรีฟ -ปากกาเคมี -กระดาษขาว -ไม้ -อุปกรณ์ที่ใช้ ในการจักสาน เช่น เลื่อยคั้น ธนู มีดโค้ง มีด ผ่าไม้ มีดเหลา ดอก มีดจัก ดอก ดินสอ คีมปากแหลม กรรไกร ฯลฯ	50	1. สอบปากเปล่า (ภาคทฤษฎี) 2. ประเมินจาก การปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ) 3. สังเกตการมี ส่วนร่วมในการ เรียนรู้ - การซักถาม และการตอบ คำถาม - การแสดง ความคิดเห็น 4. ผลงานปฏิบัติ ชิ้นงาน	1. แบบทดสอบ และแบบบันทึก คะแนน (ภาคทฤษฎี) 2. แบบประเมิน การปฏิบัติ 3. แบบสังเกต พฤติกรรม

หัวเรื่อง	ข้อข่ายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อวัสดุ และอุปกรณ์การเรียนการสอน	เวลา (ชั่วโมง)	การประเมินผล	
						วิธีการ	เครื่องมือ
การบริหารจัดการการผลิต จัดการใน การประกอบอาชีพ	2.1 การบริหารจัดการการผลิต 1) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการควบคุมคุณภาพ 2) คุณธรรมในการประกอบอาชีพ (ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อสัตย์ อุตสาหะ ฯลฯ) 2.2 การบริหารจัดการการผลิต 2.2.1 การจัดการการผลิต 1) หลักการจัดการการผลิต 2) ข้อมูลทางการตลาด (วิธีการหาคู่ซื้อ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้) 3) การวางแผนผลิตสินค้า 4) ช่องทางการจำหน่าย 5) การขยายและการส่งเสริมการขาย 2.2.2 การทำบัญชี 1) ความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชี	จุดประสงค์การเรียนรู้ 1. กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และควบคุมคุณภาพผลผลิตได้ 2. อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพได้ 3. นำคุณธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการในการประกอบอาชีพได้จนเป็นกิจนิสัย 4. อธิบายเกี่ยวกับหลักการจัดการตลาดได้ 5. บอกวิธีการหาข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลทางการตลาดได้ 6. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการตลาดในชุมชน และประเทศได้ 7. วางแผนผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้ 8. อธิบายแนวทางการส่งเสริมการขายและช่องทางการจัดจำหน่ายได้ 9. อธิบายความหมายและประโยชน์ของการทำบัญชีได้ 10. จัดทำบัญชีต้นทุนประกอบการจัดการการผลิตที่ไม่ได้ 11. กำหนดต้นทุน-กำไรในการผลิตได้ 12. กำหนดราคาขายได้อย่างเหมาะสมกับตัวสินค้าและสอดคล้องกับต้นทุนและเวลาของจำหน่ายสินค้า 13. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพได้	บรรยาย - สัทธิ - ฝึกปฏิบัติ - เรียนรู้จากภูมิปัญญาด้านงานจักสาน	ใบความรู้ - ใบงาน - กระดาษปรีฟ - ปากกาเคมี - กระดาษกาว	10	วิธีการ 1. สอบปากเปล่า (ภาคทฤษฎี) 2. ประเมินจากการปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ) 3. สังเกตการณ์มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ - การซักถามและการตอบคำถาม - การแสดงความคิดเห็น 4. ผลงานปฏิบัติ	เครื่องมือ 1. แบบทดสอบและแบบบันทึกคะแนน (ภาคทฤษฎี) 2. แบบประเมินผลการปฏิบัติ (ภาคปฏิบัติ) 3. แบบสังเกตพฤติกรรม 4. แบบประเมินผลงาน/ชิ้นงาน

หัวเรื่อง	ขอบข่ายเนื้อหา	จุดประสงค์การเรียนรู้	การจัด กระบวนกร เรียนรู้	สื่อวัสดุ และ อุปกรณ์การ เรียนการสอน	เวลา (ชั่วโมง)	การประเมินผล	
						วิธีการ	เครื่องมือ
	2) บัญชีต้นทุนในการประกอบอาชีพ 3) การคำนวณต้นทุน-กำไรในการผลิต -วิธีการคิดกำไร-ขาดทุนในการประกอบอาชีพ -การกำหนดราคาขาย 2.3 ปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ 2.3.1 ปัญหาด้านกระบวนการผลิต 2.3.2 ปัญหาด้านการตลาด						

จะเห็นได้ว่า จากตัวอย่างการเขียนรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรในรูปแบบตารางที่ได้ นำเสนอไปข้างต้น เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ครู กศน. หรือผู้ที่ศึกษาคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ สามารถนำไปปรับใช้ในการเขียนรายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องให้เหมาะสม ซึ่งอาจเลือกใช้ได้ทั้งการเขียนแบบแนวตั้งเรียงเป็นหัวข้อย่อยดังตัวอย่างในหน้าที่ 149 – 152 หรือการเขียนในรูปแบบตารางดังตัวอย่างในหน้าที่ 155 – 157 ก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้พัฒนาหลักสูตร

หลังจากเขียนหลักสูตรรายวิชาเลือกหรือหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องฉบับร่างแล้ว ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ สถานศึกษาจะต้องนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดไว้ในตอนที่ 4 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ต่อไป

ตอนที่ 4

การตรวจคุณภาพหลักสูตรก่อนนำไปใช้

หลังจากร่างหลักสูตร พร้อมทั้งจัดทำหลักสูตรรายวิชาเลือกและหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง (ฉบับร่าง) ที่ได้นำเสนอตัวอย่างไว้ในตอนที่ 3 แล้วนั้น ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ สถานศึกษาจะต้องนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจคุณภาพหลักสูตร ซึ่งเป็นการดำเนินการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรขั้นที่ 5 ตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนที่ 1 หน้าที่ 5

การตรวจคุณภาพของหลักสูตรเป็นขั้นที่นำหลักสูตรที่ร่างเสร็จแล้วไปตรวจสอบ ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบได้หลายวิธี เช่น การใช้รูปแบบการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การตรวจสอบกับลักษณะของหลักสูตรที่ดี การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ หรือวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อพิจารณาความเหมาะสม เป็นต้น แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรให้ดีขึ้น เตรียมพร้อมที่จะนำไปใช้

การตรวจคุณภาพของหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ

สำหรับคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. เล่มนี้ จะขอกล่าวเฉพาะการตรวจคุณภาพของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการ ซึ่งจะวิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรเพื่อพิจารณาความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตัวอย่าง

แบบตรวจคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเลือก

รายวิชา ..... รหัสรายวิชา .....

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ระดับ.....

จำนวน ..... หน่วยกิต (..... ชั่วโมง)

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาประเด็นแต่ละประเด็นว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และโปรดระบุผลการพิจารณาประเด็นแต่ละประเด็น ถ้าแน่ใจว่าสอดคล้องให้ +1 ถ้าไม่แน่ใจให้ 0 และถ้าแน่ใจว่าไม่สอดคล้อง ให้ -1

ข้อ	ประเด็นประเมิน	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่ สอดคล้อง (-1)	บันทึกข้อคิดเห็น ในแต่ละประเด็น
1.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลาง				
2.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับของหลักสูตรแกนกลาง				
3.	ตัวชี้วัดในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลาง				
4.	ตัวชี้วัดในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับของหลักสูตรแกนกลาง				
5.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับตัวชี้วัดในรายวิชาเลือก				
6.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปัจจุบัน				

ข้อ	ประเด็นประเมิน	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่ สอดคล้อง (-1)	บันทึกข้อคิดเห็น ในแต่ละประเด็น
7.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกมี ประโยชน์ต่อผู้เรียน				
8.	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ของรายวิชาเลือกสอดคล้องกับ เนื้อหาในรายวิชาเลือก				
9.	การวัดและประเมินผลของ รายวิชาเลือกสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร แกนกลาง				
10.	การวัดและประเมินผลของ รายวิชาเลือกสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับของ หลักสูตรแกนกลาง				
11.	การวัดและประเมินผลของ รายวิชาเลือกสอดคล้องกับเนื้อหา ในรายวิชาเลือก				
12.	การวัดและประเมินผลของ รายวิชาเลือกสอดคล้องกับ ตัวชี้วัดในรายวิชาเลือก				
13.	จำนวนชั่วโมงสอดคล้องกับ เนื้อหาในรายวิชาเลือก				

บันทึกความคิดเห็นการตรวจคุณภาพของหลักสูตร

.....
 .....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
 (.....)

ตัวอย่าง

ตารางแสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชาเลือก
รายวิชา..... รหัสรายวิชา .....

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การ แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร แกนกลาง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
2.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับของหลักสูตร แกนกลาง	1	1	0	2	0.67	สอดคล้อง
3.	ตัวชี้วัดในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร แกนกลาง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4.	ตัวชี้วัดในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ระดับของหลักสูตร แกนกลาง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับ ตัวชี้วัดในรายวิชาเลือก	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
6.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกสอดคล้องกับ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ปัจจุบัน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
7.	เนื้อหาในรายวิชาเลือกมีประโยชน์ต่อ ผู้เรียน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
8.	การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของ รายวิชาเลือกสอดคล้องกับเนื้อหาใน รายวิชาเลือก	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
9.	การวัดและประเมินผลของรายวิชาเลือก สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตรแกนกลาง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
10.	การวัดและประเมินผลของรายวิชาเลือก สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ระดับ ของหลักสูตรแกนกลาง	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การแปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
11.	การวัดและประเมินผลของรายวิชาเลือก สอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาเลือก	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
12.	การวัดและประเมินผลของรายวิชาเลือก สอดคล้องกับตัวชี้วัดในรายวิชาเลือก	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
13.	จำนวนชั่วโมงสอดคล้องกับเนื้อหาในรายวิชาเลือก	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
รวม						0.97	สอดคล้อง

จากตารางแสดงให้เห็นว่า.....

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้

1. ....
2. ....
3. ....

แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
หลักสูตร..... จำนวน ..... ชั่วโมง

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาประเด็นแต่ละประเด็นว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ และโปรดระบุ
ผลการพิจารณาประเด็นแต่ละประเด็น ถ้าแน่ใจว่าสอดคล้องให้ +1 ถ้าไม่แน่ใจให้ 0
และถ้าแน่ใจว่าไม่สอดคล้อง ให้ -1

ข้อ	ประเด็นประเมิน	สอดคล้อง (+1)	ไม่แน่ใจ (0)	ไม่สอดคล้อง (-1)
1.	หลักการของหลักสูตรกับความเป็นมา (ข้อมูลพื้นฐาน)			
2.	หลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร			
3.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับโครงสร้างของหลักสูตร			
4.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหาหลักสูตร			
5.	โครงสร้างของหลักสูตรกับเนื้อหาหลักสูตร			
6.	เนื้อหาหลักสูตรกับการจัดกระบวนการเรียนรู้			
7.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
8.	จุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัดกระบวนการเรียนรู้			
9.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการวัดและประเมินผล			
10.	เนื้อหาหลักสูตรกับสื่อการเรียนการสอน			
11.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับแนวทางการประเมินผลการเรียน (รวบยอด)			
12.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการประเมินหลักสูตร			

บันทึกความคิดเห็นการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน
(.....)

ตัวอย่าง

ตารางแสดงการวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
หลักสูตร..... จำนวน ..... ชั่วโมง

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	การ แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	หลักการของหลักสูตรกับความเป็นมา (ข้อมูลพื้นฐาน)	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
2	หลักการของหลักสูตรกับจุดมุ่งหมายของ หลักสูตร	1	1	0	2	0.67	สอดคล้อง
3	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับโครงสร้างของ หลักสูตร	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับเนื้อหา หลักสูตร	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5	โครงสร้างของหลักสูตรกับเนื้อหาหลักสูตร	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
6	เนื้อหาหลักสูตรกับการจัดกระบวนการ เรียนรู้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
7	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
8	จุดประสงค์การเรียนรู้กับการจัด กระบวนการเรียนรู้	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
9	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการวัดและ ประเมินผล	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
10	เนื้อหาหลักสูตรกับสื่อการเรียนการสอน	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
11	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับแนวทางการ ประเมินผลการเรียน (รวบยอด)	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
12	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกับการประเมิน หลักสูตร	1	1	0	2	0.67	สอดคล้อง
รวม						0.95	สอดคล้อง

จากตารางแสดงให้เห็นว่า.....

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร ดังนี้

1. ....
2. ....
3. ....

หลังจากให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหรือคณะกรรมการตรวจคุณภาพหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร จากนั้นให้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน มาทำการวิเคราะห์ค่า IOC สำหรับค่า IOC ที่เหมาะสม ควรมีค่าไม่น้อยกว่า 0.5 จากตัวอย่างที่นำเสนอเป็นการใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการจำนวน 3 คน ซึ่งอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการมากกว่า 3 คน ก็ได้ แต่จำนวนผู้เชี่ยวชาญหรือคณะกรรมการควรเป็นจำนวนคี่ เช่น 3 คน 5 คน 7 คน เป็นต้น

วิธีคำนวณเพื่อหาค่า IOC

จากตัวอย่างตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชาเลือก และหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง มีวิธีคำนวณดังนี้

1) หาค่า IOC แต่ละประเด็น โดยนำค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญหรือหรือคณะกรรมการตรวจคุณภาพหลักสูตรทุกคนมารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญหรือหรือคณะกรรมการ ดังนี้

- ประเด็นที่ 1 มีค่า IOC เท่ากับ 1

$$IOC = \frac{1+1+1}{3} = \frac{3}{3} = 1$$

- ประเด็นที่ 2 มีค่า IOC เท่ากับ 0.67

$$IOC = \frac{1+0+1}{3} = \frac{2}{3} = 0.67$$

2) หาค่า IOC ภาพรวมทั้งฉบับ โดยนำค่า IOC ทุกประเด็นรวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนข้อ (ประเด็น) ดังนี้

- หลักสูตรรายวิชาเลือก มีค่า IOC ภาพรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

$$IOC = \frac{1+0.67+1+1+1+1+1+1+1+1+1+1}{13}$$

$$= \frac{12.67}{13} = 0.97$$

- หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง มีค่า IOC ภาพรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

$$IOC = \frac{1+0.67+1+1+1+1+1+1+1+1+0.67}{12}$$

$$= \frac{11.34}{12} = 0.95$$

การปรับปรุง แก้ไขหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้

หลังจากผู้เชี่ยวชาญหรือหรือคณะกรรมการตรวจคุณภาพหลักสูตร และได้ทำการวิเคราะห์ค่า IOC พร้อมทั้งสรุปข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหรือหรือคณะกรรมการต่อประเด็นต่าง ๆ แล้ว จากนั้นให้นำประเด็นที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 มาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญหรือหรือคณะกรรมการ

ข้อสังเกต ถึงแม้ว่าในการประเมินแต่ละประเด็นของผู้เชี่ยวชาญจะมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.5 แต่หากผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นต่อประเด็นใด ควรนำข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นนั้นมาพิจารณาร่วมด้วยในการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ก่อนนำหลักสูตรไปใช้

เมื่อทำการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ให้จัดทำหลักสูตรฉบับปรับปรุง เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาเห็นชอบ และเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติหลักสูตร ก่อนบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

กรณีที่เป็นหลักสูตรรายวิชาเลือก จะต้องเสนอหลักสูตรให้สำนักงาน กศน.จังหวัด เพื่อขอรับรายวิชา ก่อนบรรจุไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา

เมื่อดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่ขั้นที่ 1 – 5 และบรรจุหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว หลังจากนั้นจะเป็นการดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ขั้นที่ 6 - 8 คือ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ดำเนินการต่อจากนี้จนเสร็จสิ้นกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตามที่ได้กล่าวไว้ในตอนที่ 1 หลังจากนำผลการประเมินหลักสูตรมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรแล้ว จะต้องจัดทำหลักสูตรฉบับสมบูรณ์ และเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบต่อไป

คู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. เล่มนี้ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ คาดหวังว่า จะเป็นประโยชน์ต่อครู กศน. ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน เพื่อจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับการเรียนรู้รายบุคคลหรือรายกลุ่มหรือรายชุมชน สำหรับตัวอย่างการจัดทำและ พัฒนาหลักสูตรในคู่มือการพัฒนาหลักสูตรฯ เล่มนี้ เป็นเพียงตัวอย่างเพื่อให้ครู กศน. ได้มองเห็นภาพรวมของการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนขั้นตอนกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งครู กศน. สามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงาน กศน. สภาพบริบทของพื้นที่ และนโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

- ณัฐวิ อุตกฤษฎ์. (2560). กระบวนการ PDCA ในการพัฒนางาน. เข้าถึงเมื่อ 8 มีนาคม.
เข้าถึงได้จาก http://202.44.34.144/kmit/knowledge_detail.php?IDKM=341.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2543). การพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิรมล ศตวุฒิและคณะ. (2546). ประสบการณ์ภาคสนามในการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปวีณา ธิติวรรณนท์. (2560). จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกันแน่?. เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/89388>.
- วชิรพันธ์ เชื้อหอม. (2560). เครื่องมือในการวิจัย. การรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล. เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก http://researchtoolstechedmutt.blogspot.com/p/blog-page_576.html.
- วรวุฒิ โรมรัตน์พันธ์. (2560). การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion). เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก http://www.priv.nrct.go.th/ewt_dl.php?nid=1182.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2545). การประเมินพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สฤกษ์พงษ์ ลิ้มปิษฐีเยธ และ ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ. (2560). เทคนิควิธีและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล. เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก edu.stou.ac.th/EDU/UploadedFile/หน่วยที่10.pdf.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ร้านรังษีการพิมพ์.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). คู่มือการจัดการศึกษาต่อเนื่อง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ร้านรังษีการพิมพ์.
- หน่วยที่ 7 การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล. ข้อมูลและประเภทของข้อมูล. (2560). เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <http://www.ipecp.ac.th/ipecp/cgi-binn/research/program/unit7/content1.htm>.

ในชุมชนเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม

๓. ชุมชนและทุกภาคส่วน ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินการ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้ ของชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและปรัชญาคิดเป็น

๔. ประชาชนได้รับโอกาสในการเรียนรู้และมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถคิด วิเคราะห์ และประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างสร้างสรรค์

๕. หน่วยงานและสถานศึกษาพัฒนาและนำสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร มาใช้ในการเพิ่มโอกาสและยกระดับคุณภาพในการจัดการเรียนรู้

๖. บุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการปฏิบัติงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างทั่วถึง

๗. หน่วยงานและสถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัด

๑. จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่าย ตามสิทธิที่กำหนดไว้

๒. จำนวนของคนไทยกลุ่มเป้าหมายต่างๆ (กลุ่มเป้าหมายทั่วไป กลุ่มเป้าหมายพิเศษ และกลุ่ม คนไทยทั่วไป เป็นต้น) ที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้/ได้รับบริการกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง และการศึกษา ตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการ

๓. ร้อยละของผู้จบหลักสูตร/กิจกรรมการศึกษานอกระบบสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ได้ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร/กิจกรรมที่กำหนด

๔. จำนวนแหล่งเรียนรู้ในระดับตำบลที่มีความพร้อมในการให้บริการการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๕. จำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่เข้ารับการฝึกอบรม เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

๖. ร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่สามารถอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็นตามจุดมุ่งหมาย ของกิจกรรม

๗. ร้อยละของประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมที่กำหนด

๘. จำนวนผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรที่กำหนด

๙. จำนวนองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ที่ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการดำเนินการ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑๐. จำนวนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เข้าถึงบริการการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ในรูปแบบต่าง ๆ

๑๑. จำนวน/ประเภทของสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีการจัดทำ/พัฒนาและนำไปใช้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน/ผู้รับบริการการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๑๒. จำนวนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่เข้าถึงบริการความรู้นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยผ่านช่องทางสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และเทคโนโลยีการสื่อสาร

๑๓. ร้อยละของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้รับบริการตัวเข้มเต็มความรู้เพิ่มสูงขึ้น

๑๔. จำนวนบุคลากรของหน่วยงานและสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการ ปฏิบัติงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑๕. ร้อยละของสถานศึกษาในสังกัดที่มีระบบประกันคุณภาพภายในและมีการจัดทำรายงาน การประเมินตนเอง

๑๖. ร้อยละของหน่วยงาน และสถานศึกษา กศน. ที่มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารในการจัดทำฐานข้อมูลชุมชนและการบริหารจัดการ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยขององค์กร

๑๗. ร้อยละของหน่วยงาน และสถานศึกษา กศน. ที่สามารถดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ตามบทบาทภารกิจที่รับผิดชอบได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยใช้ทรัพยากร อย่างคุ้มค่า/ตามแผนที่กำหนดไว้

จุดเน้นการดำเนินงาน กศน. ตามยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ๖ ยุทธศาสตร์

๑. พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

จุดเน้นการดำเนินงาน

๑.๑ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคม ในรูปแบบที่หลากหลาย ให้ประชาชนคิดเป็น วิเคราะห์ได้ ตัดสินใจภายใต้ฐานข้อมูล ที่ถูกต้อง เช่น ความรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข /การเลือกตั้ง แนวทางและทิศทางการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยประสานความร่วมมือ กับกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมจัดทำเนื้อหาและสื่อประกอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งให้มีการจัดทำแผนการเรียนรู้รายชุมชน เพื่อพัฒนาสู่ชุมชน/เมืองแห่งการเรียนรู้

๑.๒ ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบ “สะเต็มศึกษา” (STEM Education) โดยบูรณาการความรู้ด้าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต สู่การประกอบ อาชีพ ประยุกต์ใช้ในการทำงาน และเป็นแนวทางของการสร้างแรงงานที่มีศักยภาพได้ในอนาคต

๑.๓ จัดการศึกษาเพื่อเพิ่มอัตราความรู้หนังสือให้คนไทยให้สามารถอ่านออกเขียนได้ โดยใช้หลักสูตรการรู้หนังสือของคนไทยของสำนักงาน กศน. และสื่อที่เหมาะสมกับสภาพและพื้นที่ของกลุ่มเป้าหมาย

๒. การผลิต พัฒนา ครู คุมนายครู และบุคลากรทางการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

๒.๑ จัดทำแผนพัฒนาอัตรากำลังล่วงหน้าระยะ ๑๐ ปี เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการขอกรอบอัตรากำลังเพิ่มเติมให้เพียงพอต่อขยายการดำเนินงานของ กศน.

๒.๒ เร่งพัฒนาศักยภาพครู กศน. ทุกประเภท เพื่อให้สามารถเป็นทั้งผู้สอนและผู้ออกแบบการเรียนรู้รายบุคคล และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนพัฒนาครู กศน. ทุกประเภทและทุกระดับ ช่วงระยะ ๑๐ ปี เพื่อพัฒนาสมรรถนะครู กศน. ให้ได้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

๒.๓ สำรวจข้อมูล และทบทวนหลักเกณฑ์การจ้างลูกจ้างแบบจ้างเหมาบริการ และพนักงานราชการให้ตรงตามความต้องการของพื้นที่

๓. ผลิต และพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ

จุดเน้นการดำเนินงาน

๓.๑ ยกกระดับการศึกษาให้กับกลุ่มพนักงานรักษาความปลอดภัย ให้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการเรียนรู้รูปแบบโปรแกรมเรียนรู้รายบุคคล

๓.๒ จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องและรองรับกับความต้องการของการพัฒนาตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยมุ่งเน้นผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ พร้อมทั้งสร้างทักษะทางวิชาชีพ โดยเน้นด้านการบริหารและการประกอบการ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพในแนวทางที่ดีขึ้น

๔. ขยายโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

จุดเน้นการดำเนินงาน

๔.๑ เร่งบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยประสานข้อมูลโรงเรียนขนาดเล็กจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และประสานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อสำรวจความต้องการในการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อทำเป็น กศน. ตำบล หรือแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

๔.๒ จัดและส่งเสริมความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายเด็กออกกลางคัน/เด็กตกหล่น และกลุ่มคนพิการ

๔.๓ เร่งสำรวจข้อมูลการรู้หนังสือของคนไทย โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษา กศน.

๔.๔ พัฒนา กศน.ตำบล/แขวง ให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา โดยเน้นการประสานเชื่อมโยงระหว่างชุมชนและภาคีเครือข่าย ในการจัดการศึกษารูปแบบ กศน.ตำบล ๔ ศูนย์ ได้แก่

(๑) ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล (๒) ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (๓) ศูนย์ดิจิทัลชุมชน และ (๔) ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตชุมชน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างและกระจายโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

๔.๕ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนทุกช่วงวัย “กศน. เพื่อประชาชน” เช่น จัดการเรียนวิชาชีพระยะสั้น (โครงการศูนย์ฝึกออาชีพชุมชน) ให้กับประชาชนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน บริบทของพื้นที่ จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ และการพัฒนาทักษะชีวิตในการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Thailand ๔.๐)

๔.๖ มุ่งเน้นการส่งเสริมให้เกิดชุมชนรักการอ่าน “นั่งที่ไหน อ่านที่นั่น” ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุดประชาชน บ้านหนังสือชุมชน ตู้หนังสือเคลื่อนที่ในตลาด และหนังสือพิมพ์ฝาผนัง เป็นต้น

๕. ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

๕.๑ พัฒนา กศน. ตำบล ให้มีความพร้อมเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้ กศน. ตำบลทุกแห่งเข้าถึงการใช้บริการทางอินเทอร์เน็ต มีความพร้อมในการให้บริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและชุมชน และสร้างโอกาสในการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง

๕.๒ พัฒนาระบบช่องทางแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ (Portal Web) และส่งเสริมให้ประชาชนนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ และการพัฒนาอาชีพ เช่น การแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต การพัฒนาต่อยอดอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ โดยผ่านกลไกของศูนย์ดิจิทัลชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความสามารถ เจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพและทักษะที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้ได้จริง และการพัฒนาสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

๖. พัฒนาระบบบริหารจัดการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จุดเน้นการดำเนินงาน

๖.๑ สำรวจ วิเคราะห์ และปรับปรุงค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนค่าจัดซื้อตำราเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าเล่าเรียนอย่างทั่วถึง และเหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ร่างยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

๕

๖.๒ สร้างความรู้ ความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกตามหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนความรู้เรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรทุกระดับทุกประเภท โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรม การจัดทำนวัตกรรมเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม การป้องกันการทุจริต และราชการใสสะอาด ของหน่วยงานและสถานศึกษา เพื่อให้ กศน. เป็นองค์กรแห่งศักดิ์ศรี และสุจริตธรรมที่ประชาชนมีความเชื่อมั่น ศรัทธาและมีความไว้วางใจในการปฏิบัติงาน

ภารกิจต่อเนื่อง

๑. ด้านการจัดการศึกษาและการเรียนรู้

๑.๑ การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑) สนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบตั้งแต่ปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการให้ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนค่าจัดซื้อตำราเรียน ค่าจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าเล่าเรียนอย่างทั่วถึงและเพียงพอเพื่อเพิ่มโอกาสในการรับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

๒) จัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเป้าหมายผู้ด้อย พลาด และขาดโอกาสทางการศึกษา ทั้งระบบการให้บริการ ระบบการเรียนการสอน ระบบการวัดและประเมินผล การเรียน ผ่านการเรียนแบบเรียนรู้ด้วยตนเอง การพบกลุ่ม การเรียนแบบชั้นเรียน และการจัดการศึกษาทางไกล

๓) จัดให้มีการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ที่มีความโปร่งใส ยุติธรรม ตรวจสอบได้ มีมาตรฐานตามที่กำหนด และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) ส่งเสริมให้ผู้เรียนต้องเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างความสามัคคี บำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด กิจกรรมจิตอาสา การจัดตั้งชมรม/ชุมนุม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์อื่น ๆ นอกหลักสูตร มาใช้เพิ่มชั่วโมงกิจกรรมให้ผู้เรียนจบตามหลักสูตรได้

๕) จัดตั้งศูนย์แนะแนวและประสานการศึกษาพิเศษอำเภอ/เขต ให้ครบทุกอำเภอ/เขต ทั่วประเทศ

๑.๒ การศึกษาต่อเนื่อง

๑) จัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำประเภทช่างพื้นฐาน/ช่างขนบท และอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน และศักยภาพของแต่ละพื้นที่

๒) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้กับทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมการศึกษาในรูปแบบต่างๆ อาทิ ค่ายพัฒนาทักษะชีวิต การจัดตั้งชมรม/ชุมนุม การส่งเสริมความสามารถพิเศษต่าง ๆ

ที่มุ่งเน้นให้ทุกกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการชีวิตของตนเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน

๓) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน โดยใช้หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการในรูปแบบของการฝึกอบรม การเรียนทางไกล การประชุม สัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดกิจกรรมจิตอาสา การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ และรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและบริบทของชุมชนแต่ละพื้นที่ โดยเน้นการดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างจิตสำนึกความเป็นประชาธิปไตย ความเป็นพลเมืองดี การบำเพ็ญประโยชน์ การอนุรักษ์พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกและวินัยในชุมชน เช่น การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล

๑.๓ การศึกษาตามอัธยาศัย

๑) ส่งเสริมให้มีการขยายและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ในระดับตำบล เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ และจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

๒) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาความสามารถในการอ่านและศักยภาพการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้ได้ระดับอ่านคล่อง อ่านเข้าใจความเขียนคล่อง และอ่านเชิงคิดวิเคราะห์พื้นฐาน และให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและทันเหตุการณ์ เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติจริง

๓) ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่านให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เช่น พัฒนาห้องสมุดประชาชนทุกแห่งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครส่งเสริมการอ่าน การสร้างเครือข่ายส่งเสริมการอ่าน จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่พร้อมอุปกรณ์เพื่อส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ที่หลากหลายออกให้บริการประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง สม่่าเสมอ รวมทั้งเสริมสร้างความพร้อมในด้านสื่ออุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการอ่าน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านอย่างหลากหลาย

๔) จัดสร้าง และพัฒนาศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้เชิงวิชาการ และแหล่งท่องเที่ยวประจำท้องถิ่น โดยพัฒนาและจัดทำนิทรรศการ มหกรรมวิทยาศาสตร์สัญจร และจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างทักษะ กระบวนการเรียนรู้ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ประชาชนนำความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์ ไปใช้พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์บนฐานข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเชื่อมโยง

ร่างยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

๗

กระบวนการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน ให้ผู้รับบริการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต การพัฒนาอาชีพ การรักษาสีงแวดล้อม และการป้องกันภัยพิบัติจากธรรมชาติในพื้นที่

๒. ด้านหลักสูตร สื่อ รูปแบบการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล งานบริการทางวิชาการ และการประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการเรียนการสอน และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่หลากหลาย ทันสมัย รวมทั้งหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของพื้นที่ และความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและชุมชน เช่น การจัดโปรแกรม การเรียนรู้รายบุคคล และแผนการเรียนรู้รายชุมชน

๒.๒ พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลให้มีความทันสมัยด้วยระบบห้องเรียน และการควบคุมการสอบออนไลน์

๒.๓ พัฒนาระบบการประเมินเพื่อเทียบระดับการศึกษา และการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ให้มีคุณภาพ มาตรฐาน และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔ ส่งเสริมการพัฒนาสื่อแบบเรียน สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่ออื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายทั่วไปและกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

๒.๕ พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผลการศึกษาทุกหลักสูตร โดยเฉพาะ หลักสูตรในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้มาตรฐาน โดยการนำแบบทดสอบกลาง และระบบการสอบ อิเล็กทรอนิกส์ (e-Exam) มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๖ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัย พัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ และเผยแพร่รูปแบบการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างกว้างขวางและมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทอย่างต่อเนื่อง

๒.๗ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน เพื่อพร้อมรับการประเมิน คุณภาพภายนอก โดยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการประกัน คุณภาพ และสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่องโดยใช้การประเมิน ภายในด้วยตนเอง และจัดให้มีระบบสถานศึกษาที่เลี้ยงเข้าไปสนับสนุนอย่างใกล้ชิด สำหรับสถานศึกษา ที่ยังไม่ได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนด

๓. ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

๓.๑ ผลิตและพัฒนารายการวิทยุและรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้เชื่อมโยงและตอบสนอง ต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาเพื่อกระจายโอกาส ทางการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ให้มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถ

พัฒนาตนเองให้รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร เช่น รายการพัฒนาอาชีพเพื่อการมีงานทำ รายการติวเข้มเติมเต็มความรู้ ฯลฯ เผยแพร่ทางสถานีวิทยุศึกษา สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ทรูวิทัศน์ (ETV) และทางอินเทอร์เน็ต

๓.๒ พัฒนาช่องทางการเผยแพร่การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้ครู กศน. นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Do It Yourself : DIY)

๓.๓ พัฒนาสถานีวิทยุศึกษา และสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการออกอากาศให้กลุ่มเป้าหมายสามารถใช้เป็นช่องทางการเรียนรู้ที่มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต โดยขยายเครือข่ายการรับฟังให้สามารถรับฟังได้ทุกที่ ทุกเวลา ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และเพิ่มช่องทางให้สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ได้ทั้งระบบ Ku - Band , C - Band และทางอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งจะรองรับการพัฒนาเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษาสาธารณะ (Free ETV)

๓.๔ พัฒนาระบบการให้บริการสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้ได้หลายช่องทางทั้งทาง อินเทอร์เน็ต และรูปแบบอื่น ๆ เช่น Application บนโทรศัพท์เคลื่อนที่ และ Tablet, DVD, CD, VCD และ MP3 เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกใช้บริการเพื่อเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ

๓.๕ สำรวจ วิจัย ติดตามประเมินผลด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำผล มาใช้ในการพัฒนางานให้มีความถูกต้อง ทันสมัยและสามารถส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของประชาชนได้อย่างแท้จริง

๔. ด้านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องจากราชวงศ์

๔.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือโครงการอันเกี่ยวเนื่องจากราชวงศ์

๔.๒ จัดทำฐานข้อมูลโครงการและกิจกรรมของ กศน. ที่สนองงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผน การติดตามประเมินผลและการพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๔.๔ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ด้านการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่บริเวณชายแดน

๕.๑ พัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑) จัดและพัฒนาหลักสูตร และกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งอัตลักษณ์และความเป็นพหุวัฒนธรรมของพื้นที่

๒) พัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริง

๓) ให้นำหน่วยงานและสถานศึกษาจัดให้มีมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่บุคลากร และนักศึกษา กศน. ตลอดจนผู้มาใช้บริการอย่างทั่วถึง

๕.๒ พัฒนาการจัดการศึกษาแบบบูรณาการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๑) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการศึกษาตามยุทธศาสตร์ และบริบทของแต่ละจังหวัดในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๒) จัดทำหลักสูตรการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ โดยเน้นสาขาที่เป็นความต้องการของตลาด ให้เกิดการพัฒนาอาชีพได้ตรงตามความต้องการของพื้นที่

๕.๓ จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงชายแดนของศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน (ศฝช.)

๑) พัฒนาศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน ให้เป็นศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนต้นแบบด้านเกษตรกรรม เป็นศูนย์สาธิตการประกอบอาชีพ ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบการจัดกิจกรรมตามแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับประชาชนตามแนวชายแดนด้วยวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย

๒) มุ่งจัดและพัฒนาการศึกษาอาชีพ โดยใช้วิธีการหลากหลาย ใช้รูปแบบเชิงรุกเพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดมหกรรมอาชีพ การประสานความร่วมมือกับเครือข่าย การจัดอบรมแกนนำด้านอาชีพ ที่เน้นเรื่องเกษตรธรรมชาติที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนชายแดน ให้แก่ประชาชนตามแนวชายแดน

๓) จัดระบบเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้อาชีพ ศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเชื่อมโยงกับศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบลของ กศน. ตำบล/แขวง ในพื้นที่

๖. ด้านบุคลากร ระบบการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๖.๑ การพัฒนาบุคลากร

๑) พัฒนาบุคลากรทุกระดับ ทุกประเภทให้มีสมรรถนะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อนและระหว่างการดำรงตำแหน่งเพื่อให้มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติงานและบริหารจัดการการดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในสังกัดพัฒนาตนเองเพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือเลื่อนวิทยฐานะโดยเน้นการประเมินวิทยฐานะเชิงประจักษ์

ร่างยุทธศาสตร์และจุดเน้นการดำเนินงานสำนักงาน กศน.

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

๒) พัฒนาหัวหน้า กศน. ตำบล/แขวง ให้มีสมรรถนะสูงขึ้นในการบริหารจัดการ กศน. ตำบล/แขวง และการปฏิบัติงานตามบทบาทภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการเป็นนักจัดการ ความรู้และผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

๓) พัฒนาครู กศน. และผู้ที่เกี่ยวข้องให้สามารถจัดรูปแบบการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ โดยส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการสอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและ ประเมินผล และการวิจัยเบื้องต้น

๔) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ กศน. ตำบล/แขวง เพื่อการมีส่วนร่วม ในการบริหารการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจของ กศน. ตำบล/แขวง อย่างมีประสิทธิภาพ

๕) พัฒนาศักยภาพบุคลากร ที่รับผิดชอบการบริการการศึกษาและการเรียนรู้ ให้มีความรู้ ความสามารถและมีความเป็นมืออาชีพในการจัดบริการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน

๖) พัฒนาอาสาสมัคร กศน. ให้สามารถทำหน้าที่เป็นผู้จัด ส่งเสริมและสนับสนุนการจัด การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗) เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคลากร รวมทั้งภาคีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ในทุกระดับเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน โดยจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะ และ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และภาคีเครือข่ายในรูปแบบที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง

๖.๒ การพัฒนาโครงสร้างและอัตรากำลัง

๑) จัดทำแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและดำเนินการปรับปรุงสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ ให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษา

๒) แสวงหาภาคีเครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ให้มีความพร้อมสำหรับดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน

๓) บริหารอัตรากำลังที่มีอยู่ทั้งในส่วนที่เป็นข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

๖.๓ การพัฒนาระบบบริหารจัดการ

๑) เร่งผลักดันให้มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต

๒) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงบประมาณ โดยพัฒนาระบบการกำกับ ควบคุม และเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ อย่างเป็นระบบเพื่อให้หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหาร การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผล และการนำผลมาพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) รวมทั้งจัดบริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมี ประสิทธิภาพ

๔) พัฒนาระบบฐานข้อมูลรวมของนักศึกษา กศน. ให้มีความครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ สามารถสืบค้นและสอบถามได้ทันความต้องการเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) ส่งเสริมให้มีการจัดการความรู้ในหน่วยงานและสถานศึกษาทุกระดับ รวมทั้งการศึกษาวิจัยเพื่อสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถเชิงการแข่งขันของหน่วยงานและสถานศึกษา

๖) สร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการพัฒนา และส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๖.๔ การกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผล

๑) สร้างกลไกการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เชื่อมโยงกับหน่วยงาน สถานศึกษา และภาคีเครือข่ายทั้งระบบ

๒) ให้หน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ พัฒนาระบบกลไกการกำกับ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานนโยบายสู่การปฏิบัติ ให้สามารถตอบสนองการดำเนินงานตามนโยบายในแต่ละเรื่อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสื่ออื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อการกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลอย่างมีประสิทธิภาพ

๔) พัฒนากลไกการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงาน สถานศึกษา เพื่อการรายงานผลตามตัวชี้วัดในคำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีของสำนักงาน กศน. ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลาที่กำหนด

๕) ให้มีการเชื่อมโยงระบบการนิเทศในทุกระดับ ทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกองค์กร ตั้งแต่ส่วนกลาง ภูมิภาค กลุ่มจังหวัด จังหวัด อำเภอ/เขต และตำบล/แขวง เพื่อความเป็นเอกภาพในการใช้ข้อมูล และการพัฒนางานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

คำสั่งสถาบัน กศน.ภาคเหนือ

ที่ ๐๐๘ /๒๕๖๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการการพัฒนาคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน.

ตามที่ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ ได้จัดทำโครงการการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ นั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามตัวชี้วัดและเป็นไปตามมาตรฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อาศัยอำนาจตามคำสั่งปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ๔๙๒/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๑ เรื่อง มอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่อยู่ในภูมิภาคปฏิบัติราชการแทน จึงขอแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว ดังนี้

๑. คณะกรรมการอำนวยการ มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการ และนิเทศติดตามคณะทำงานให้ปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของโครงการ ประกอบด้วย

๑.๑ นายจำเริญ มูลฟอง	ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ	ประธานกรรมการ
๑.๒ นายสมชาย เต็ดชาด	รองผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ	รองประธานกรรมการ
๑.๓ นางอุบลรัตน์ มีโชค	หัวหน้าส่วนอำนวยการ	กรรมการ
๑.๔ นางณิชากร เมตาภรณ์	หัวหน้าส่วนจัดการศึกษา	กรรมการ
๑.๕ นายนิพนธ์ ญ จันตา	หัวหน้าส่วนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	กรรมการ
๑.๖ นายสมโภช จันทรวงศ์	หัวหน้าส่วนพัฒนาการศึกษาบนพื้นที่สูง	กรรมการ
๑.๗ นายพีระชัย มาลินีกุล	หัวหน้าส่วนวิจัยและพัฒนา	กรรมการและเลขานุการ

๒. คณะกรรมการวิชาการ มีหน้าที่ดำเนินการยกย่องคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน. จัดทำเครื่องมือตรวจคุณภาพของคู่มือฯ ปรับปรุงแก้ไขคู่มือฯ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการตรวจ คุณภาพของคู่มือฯ และอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย

๒.๑ นายสมชาย เต็ดชาด	รองผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ	ประธานกรรมการ
๒.๒ นางรสพร หม่อมศรีใจ	ครู ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๒.๓ นางสาวนันทิณี อุ่มบางตลาด	ครู ชำนาญการ	กรรมการ
๒.๔ นายเสถียรพงศ์ ใจเย็น	ครู	กรรมการ
๒.๕ นางพิมพ์พรณ ยอดคำ	ข้าราชการบำนาญ	กรรมการ
๒.๖ นางอรุณวรรณ พึ่งเพราะ	ครู ชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

/๓. คณะทำงาน...

๓. **คณะทำงาน** มีหน้าที่วางแผน ประสานคณะกรรมการ ดำเนินการจัดกิจกรรม รวมถึงจัดทำ ต้นฉบับคู่มือฯ ที่ผ่านการตรวจคุณภาพจากคณะกรรมการตรวจคุณภาพคู่มือฯ แล้ว พร้อมทั้งเผยแพร่ผลงาน วิชาการ และอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย

๓.๑ นายพีระชัย มาลินีกุล	หัวหน้าส่วนวิจัยและพัฒนา	หัวหน้าคณะทำงาน
๓.๒ นางรสพร หม้อศรีใจ	ครู ชำนาญการพิเศษ	คณะทำงาน
๓.๓ นายธีรศักดิ์ ลอยลม	ครู ชำนาญการ	คณะทำงาน
๓.๔ นางสาวนัชรี อุ่มบางตลาด	ครู ชำนาญการ	คณะทำงาน
๓.๕ นายเสถียรพงศ์ ใจเย็น	ครู	คณะทำงาน
๓.๖ นางสาววราพร ปันเงินเถาว์	เจ้าหน้าที่	คณะทำงาน
๓.๗ นางอรรรณ พึ่งเพราะ	ครู ชำนาญการพิเศษ	คณะทำงานและเลขานุการ

๔. **คณะกรรมการตรวจคุณภาพคู่มือฯ** มีหน้าที่ตรวจคุณภาพคู่มือฯ และให้ข้อเสนอแนะในการ ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำคู่มือไปจัดทำต้นฉบับ ประกอบด้วย

๔.๑ นายจำเริญ มูลฟอง	ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ	ประธานกรรมการ
๔.๒ นางบุษบา มาลินีกุล	ครู ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๔.๓ นายพีระชัย มาลินีกุล	ครู ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ

๕. **คณะกรรมการวัดผลและประเมินผล** มีหน้าที่ติดตาม ประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล สรุปผล รายงานผลการดำเนินงาน และอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย

๕.๑ นายพีระชัย มาลินีกุล	ผู้ช่วยหัวหน้าส่วนวิจัยและพัฒนา	ประธานกรรมการ
๕.๒ นางรสพร หม้อศรีใจ	ครู ชำนาญการพิเศษ	คณะทำงาน
๕.๓ นายธีรศักดิ์ ลอยลม	ครู ชำนาญการ	กรรมการ
๕.๔ นางอรรรณ พึ่งเพราะ	ครู ชำนาญการพิเศษ	กรรมการและเลขานุการ

๖. **คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาคู่มือฯ** มีหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวก จัดพิมพ์ สำเนาเอกสารและเข้ารูปเล่มเอกสาร จัดส่งเอกสาร จัดเตรียมห้องประชุมพร้อมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ จัดบริการ อาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม การเงิน พัสดุ ยานพาหนะ และอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย

๖.๑ นางอุบลรัตน์ มีโชค	หัวหน้าส่วนอำนวยการ	ประธานกรรมการ
๖.๒ นายสถาพร เจริญจิตต์	ครู ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๖.๓ นางสาวสุมิตรา ปิยะจันทร์	ครู ชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
๖.๔ นางวราพรณ พูลสวัสดิ์	ครู ชำนาญการ	กรรมการ
๖.๕ นายมานะ ไชยยากุล	พนักงานขับรถ	กรรมการ
๖.๖ นายยุทธภูมิ ป้องจันทร์	พนักงานขับรถ	กรรมการ
๖.๗ นางดารารัตน์ อัครโชคธีรกุล	เจ้าหน้าที่	กรรมการ
๖.๘ นายมานิตย์ กาใจคำ	เจ้าหน้าที่	กรรมการ
๖.๙ นางพรพิมล ชุ่มสือ	เจ้าหน้าที่	กรรมการ
๖.๑๐ นายประดิษฐ์ โตตะเทียน	เจ้าหน้าที่ดูแลห้องประชุม	กรรมการ
๖.๑๑ นางประภาพร อภิรมย์เดชา	เจ้าหน้าที่	กรรมการ

/๖.๑๒ นางวันศรี...

๓

๖.๑๒ นางวันศรี ผืนปันวงศ์	เจ้าหน้าที่	กรรมการ
๖.๑๓ นางสาวบุษบา ต๊ะตา	เจ้าหน้าที่	กรรมการ
๖.๑๔ นางกรรณิการ์ ยศดี้อ	ครู ชำนาญการ	กรรมการและเลขานุการ
๖.๑๕ นางสาววราพร ปันเงินเถาว์	เจ้าหน้าที่	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าว ดำเนินการตามภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐

(นายจำเริญ มูลฟอง)

ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการร่างคู่มือการพัฒนาหลักสูตร สำหรับครู กศน.

ระหว่างวันที่ 30 มกราคม – 3 กุมภาพันธ์ 2560

ณ ห้องประชุมสัมมนา 3 สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

1. นายจำเริญ	มูลฟอง	ผู้อำนวยการ สถาบัน กศน. ภาคเหนือ
2. นายสมชาย	เด็ดขาด	รองผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
3. นายพีระชัย	มาลินีกุล	หัวหน้าส่วนวิจัยและพัฒนา
4. นางพิมพ์พรณ	ยอดคำ	ข้าราชการบำนาญ
5. นางอรวรรณ	พึงเพราะ	ครู ชำนาญการพิเศษ ส่วนวิจัยและพัฒนา
6. นางรสพร	หม้อศรีใจ	ครู ชำนาญการพิเศษ ส่วนวิจัยและพัฒนา
7. นายธีรศักดิ์	ลอยลม	ครู ชำนาญการ ส่วนวิจัยและพัฒนา
8. นางนัชรี	อุ่มบางตลาด	ครู ชำนาญการ ส่วนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
9. นายเสถียรพงศ์	ใจเย็น	ครู ส่วนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
10. นางสาวราพร	ปันเงินเถาว์	เจ้าหน้าที่ ส่วนวิจัยและพัฒนา

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายจำเริญ มุลฟอง	ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นายสมชาย เต็ดขาด	รองผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ

คณะกรรมการวิชาการ

นายสมชาย เต็ดขาด	รองผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางพิมพ์พรรณ ยอดคำ	ข้าราชการบำนาญ
นางอรวรรณ ฟังเพราะ	ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางรสพร หม้อศรีใจ	ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางสาวนัชรี อุ่มบางตลาด	ครูชำนาญการ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นายเสถียรพงศ์ ใจเย็น	ครู สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

ผู้เขียน

นางพิมพ์พรรณ ยอดคำ	ผู้เขียนตอนที่ 2 และ 3
นางอรวรรณ ฟังเพราะ	ผู้เขียนตอนที่ 1 2 3 และ 4
นางรสพร หม้อศรีใจ	ผู้เขียนตอนที่ 2 และ 3

คณะผู้เชี่ยวชาญ

นายจำเริญ มุลฟอง	ผู้อำนวยการสถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางบุษบา มาลินีกุล	ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นายพีระชัย มาลินีกุล	ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

คณะบรรณาธิการ

นายสมชาย เต็ดขาด	รองผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางอรวรรณ ฟังเพราะ	ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางรสพร หม้อศรีใจ	ครูชำนาญการพิเศษ สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

ผู้รวบรวม/เรียบเรียง/จัดทำรูปเล่ม

นางอรวรรณ	ฟังเพราะ	ครู ชำนาญการพิเศษ	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นางรสพร	หม้อศรีใจ	ครู ชำนาญการพิเศษ	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

ผู้ออกแบบรูปเล่ม

นางสาวนัชรี	อุ้มบางตลาด	ครู ชำนาญการ	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
นายเสถียรพงศ์	ใจเย็น	ครู	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ

ผู้ออกแบบปก

นางสาวนัชรี	อุ้มบางตลาด	ครู ชำนาญการ	สถาบัน กศน.ภาคเหนือ
-------------	-------------	--------------	---------------------

เอกสารวิชาการลำดับที่

01/2560   กุมภาพันธ์ 2560

เอกสารวิชาการ ลำดับที่ 01/2560
สถาบันพัฒนาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคเหนือ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
กุมภาพันธ์ 2560